

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

**Současný Vězeňský systém České republiky a jeho
hospodaření**

Bc. Hana Mišáková

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Hana Mišáková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Současný Vězeňský systém České republiky a jeho hospodaření

Název anglicky

Present Czech prison's system and prison's system economy

Cíle práce

Cíl diplomové práce možno rozdělit do tří dílčích celků, které spolu souvisejí.

Prvním z nich je obecné seznámení s Vězeňskou službou České republiky se zaměřením na obecný popis výkonu trestu odnětí svobody.

Druhý z cílů se týká analýzy hospodaření Vězeňské služby České republiky za posledních pět hospodářských období, s největší pozorností na rok 2019, tedy na poslední rok, ze kterého jsou dostupné oficiální statistiky vydané Vězeňskou službou ČR.

Poslední z celků je analýza pohledu samotných odsouzených na odpykávání svého výkonu trestu odnětí svobody a pohledu na trest odnětí svobody druhých stran, a to zaměstnanců Vězeňské služby ČR a veřejnosti. Za důležité je zde považováno zkoumání pohledů na výkon trestu odnětí svobody a změnu žebříčku hodnot odsouzených, dopad izolace od běžného života na sociální život ale i náhled na finanční stránku odsouzených.

Za stejně důležité je považováno i zpracování výsledků, ze kterých bude vyplývat, na kolik procent vede výkon trestu odnětí svobody ke změně žebříčku hodnot, u kolika vězňů dochází po propuštění ke změna v plnohodnotného člena společnosti bez páchání trestné činnosti, či u kolika vězňů dojde k recidivě a zda zhoršení podmínek při výkonech trestu by toto číslo mohlo snižovat.

Metodika

Jako těžiště zpracování výzkumu bude sloužit metoda kvantitativního dotazování. Potřebná data budou tedy získávána prostřednictvím písemného a elektronického dotazníkového šetření.

Písemné dotazníky budou použity především u dotazování odsouzených a zaměstnanců Vězeňské služby České republiky. Veškeré dotazování bude anonymní, a to z důvodu odstranění případného vlivu tazatele na dotazovaného. Pro zachování celkové kvality výsledků provedeného výzkumu, budou u odsouzených zvoleny otázky, na které bude možné odpovědět pouze ano/ne.

Elektronické kvantitativní dotazování pak bude cíleno na vyjádření veřejnosti.

Respondenti budou tedy rozděleni do tří následujících dotazovacích skupin: odsouzení, zaměstnanci Vězeňská služba ČR a veřejnost.

Věková hranice bude stanovena na věk 18+. Pro dotazování odsouzených bude podmínka testování alespoň tři měsíce ve výkonu trestu odnětí svobody, aby nedocházelo k dotazování odsouzených, kteří nejsou adaptováni a výsledky by tak zkreslovali. To samé bude platit i u vězeňské služby.

Doporučený rozsah práce

cca 70 stran

Klíčová slova

Vězeňský systém, trest odnětí svobody, věznice, odsouzený, rozpočet, náklady, hospodářská činnost

---

Doporučené zdroje informací

- BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.
- HÁLA, Jaroslav. Úvod do teorie a praxe vězeňství. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-867-0805-5.
- JŮZL, Miloslav. Penitenciaristika a penologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2012. ISBN 978-80-87182-24-6.
- KALVODOVÁ, Věra. Trest odnětí svobody a jeho výkon. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-163-7.
- SOCHŮREK, Jan. Kapitoly z penologie. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3.
- SVOBODA, Milan, ed., 2019. Vězeňství II: Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7631-004-9.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D., prof.h.c.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2021

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Současný Vězeňský systém České republiky a jeho hospodaření" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2021

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce, doc. Ing. PhDr. Petrovi Kokaislovi, Ph.D., prof. h. c. za poskytnutí možnosti psát práci na mnou vybrané téma, za jeho konzultace a podněty k práci.

Dále bych chtěla poděkovat Ing. Mgr. Martinovi Slabochovi, Ph. D., za velkou ochotu rychle převzít vedení diplomové práce, při absenci vedoucího práce. Za jeho čas, který mi věnoval, za vždy rychlou odezvu, vřelý přístup, veškeré připomínky a odborné rady.

Poděkování také patří všem dotazovaným respondentům, kteří mi pomohli více se přiblížit k problematice Vězeňského systému ČR z jiného pohledu. Dále děkuji zaměstnancům z řad vedení dotazovaných věznic za velkou ochotu a komunikaci při sdělování informací.

V neposlední řadě bych velice ráda poděkovala své rodině a blízkým za jejich neustálou podporu při studiu a motivaci k dokončení této práce a studia celkově.

Současný Vězeňský systém České republiky a jeho hospodaření

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku současného Vězeňství České republiky a jeho hospodaření.

Teoretická část je vypracována za pomoci kompilace z odborné literatury, interních předpisů Vězeňské služby České republiky, zákonných norem a relevantních internetových zdrojů zabývajících se pojmem Vězeňská služba ČR a trestem odnětí svobody. Práce též věnuje pozornost analýze ekonomického hospodaření Vězeňské služby ČR za posledních pět hospodářských období (2015-2019), s největší pozorností na rok 2019, tedy poslední rok, ze kterého jsou dostupné oficiální statistické údaje.

Praktickou část tvoří empirický výzkum, který odpovídá na čtyři stanovené hypotézy. Na hypotézu sociálního života odsouzených, hypotézu změny žebříčku hodnot osob ve výkonu trestu odnětí svobody, hypotézu finanční stránky vězňů a hypotézu setkávání se s problémy po propuštění. Dále jsou ve výzkumu obsaženy doplňující otázky pro rozvinutí a utvrzení dané hypotézy. Na základě poznatků získaných při výzkumu jsou také navrženy opatření ke snížení recidivy a je provedeno vyhodnocení pohledů veřejnosti na odsouzené po propuštění z výkonu trestu.

Klíčová slova: vězeňský systém, vězeňská služba, odsouzený, věznice, vězeň, trest odnětí svobody, rozpočet, hospodaření, finance

Present Czech prison's system and prison's system economy

Abstract

The diploma thesis focuses on the matter of the current Prison System of the Czech Republic and its economy.

The theoretical part is developed with the help of a compilation of professional literature, internal regulations of the Prison Service of the Czech Republic, legal standards and relevant Internet sources dealing with the concept of the Prison Service of the Czech Republic and imprisonment. The work also pays attention to the analysis of economic management of the Prison Service of the Czech Republic for the last five economic periods (2015-2019), with the greatest focus on 2019, that is, on the last year from which official statistical data originate.

The practical part consists of empirical research, which answers four established hypotheses. On the hypothesis of social life of convicts, the hypothesis of a change in the ranking of values of people serving a prison sentence, the hypothesis of the financial side of prisoners and the hypothesis of facing issues after release. Furthermore, the research contains additional questions for the development and confirmation of the hypothesis. Based on the results of the research, measures to reduce recidivism are also proposed and an evaluation of the public's views on convicts after release from prison is carried out.

Keywords: prison system, prison service, convict, prison, prisoner, imprisonment, budget, economy, finance

Obsah

1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Vězeňská služba České republiky	20
3.1 Základní struktura Vězeňské služby ČR.....	22
3.2 Organizační jednotky Vězeňské služby ČR.....	23
3.3 Výkon trestu odnětí svobody	24
3.3.1 Vnější diferenciaci	26
3.3.2 Vnitřní diferenciaci	27
3.3.3 Vývoj trestu odnětí svobody na území dnešní České republiky.....	28
3.3.4 Programy zacházení.....	29
3.3.5 Zaměstnávání odsouzených osob ve VTOS	36
3.3.6 Časový rozvrh dne ve věznicích.....	40
3.3.7 Zajišťování sociálního postavení a práv odsouzených ve VTOS	41
4 Hospodaření Vězeňské služby České republiky	51
4.1 Rozpočet Vězeňské služby České republiky.....	51
4.1.1 Vedení účetnictví ve Vězeňské službě.....	52
4.1.2 Příjmy.....	52
4.1.3 Výdaje.....	54
4.2 Běžné výdaje	56
4.2.1 Denní výdaje na jednoho vězně	58
4.2.2 Hospodářská činnost	59
4.3 Vývoj zaměstnanosti a platy zaměstnanců.....	61
4.3.1 Platy příslušníků Vězeňské služby	63
4.3.2 Platy občanských zaměstnanců.....	63
4.3.3 Ostatní platby za provedenou práci	65
4.4 Programové financování	66
4.5 Rezervní fondy a ostatní mimorozpočtové zdroje	68
4.6 Zahraniční cesty	68
4.7 Prostředky EU a ostatních zahraničních programů.....	69
4.7.1 Operační program Zaměstnanost.....	69
4.7.2 Operační program Životní prostředí	69
4.7.3 Finanční mechanismy EHP/Norsko.....	69
4.8 Sociální dávky.....	70
4.9 Pohledávky ve vězeňské části	72

4.9.1	Pohledávky za vězni ve výkonu trestu nebo vazby.....	72
4.9.2	Pohledávky za již propuštěnými vězni.....	73
4.9.3	Ostatní pohledávky	74
4.9.4	Prominutí dluhu.....	74
5	Empirická část.....	76
5.1	Hlavní hypotézy	76
5.2	Použité metody	76
5.3	Popis zkoumaného vzorku.....	78
5.3.1	Vazební věznice Praha-Ruzyně	78
5.3.2	Věznice Světlá nad Sázavou	79
5.3.3	Věznice Stráž pod Ralskem	80
5.3.4	Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Velké Přílepy	81
5.3.5	Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Řepy	82
5.4	Prezentace a interpretace dat	83
	Výsledky a diskuse	102
5.5	Vyhodnocení hypotéz.....	102
5.6	Návrhy na opatření ke snížení recidivy	110
5.7	Vyhodnocení náhledů na propuštěné odsouzené.....	112
6	Závěr.....	115
7	Seznam použitých zdrojů.....	118
	Přílohy	124

Seznam obrázků

Obrázek 1	Znak Vězeňské služby ČR.....	20
Obrázek 2	Základní struktura VS ČR	22
Obrázek 3	Mapa organizačních jednotek - věznice, vazební věznice a detenční ústavy	24
Obrázek 4	Cela pro odsouzené.....	44
Obrázek 5	Vzor ustlaného lůžka	44
Obrázek 6	Místnost pro příjem návštěv odsouzených	48
Obrázek 7	Vývoj skutečných příjmů a výdajů VS ČR v letech 2015-2019 (v tis.).....	53
Obrázek 8	Vývoj hospodářského výsledku SHČ v letech 2015-2019 (v tis. Kč).....	60
Obrázek 9	Vývoj počtu vězňů v porovnání s vývojem příslušníků VS	62
Obrázek 10	Vývoj platů příslušníků a zaměstnanců VS ČR	65

Obrázek 11 Vývoj průměrné výše jednotlivých důchodů a výsluhových příspěvků v letech 2015-2019	71
Obrázek 12 Vazební věznice Praha-Ruzyně.....	79
Obrázek 13 Věznice Světlá nad Sázavou	80
Obrázek 14 Věznice Stráž pod Ralskem.....	81
Obrázek 15 Věznice Velké Přílepy.....	82
Obrázek 16 Vazební věznice Praha Ruzyně – objekt Řepy.....	83
Obrázek 17 Rozdělení respondentů dle pohlaví (v %)	84
Obrázek 18 Rozdělení respondentů dle věkových kategorií (%)	85
Obrázek 19 Rozdělení zaměstnanců VS ČR dle délky jejich pracovního poměru (v %)....	86
Obrázek 20 Zkušenost veřejnosti s osobou propuštěnou z VTOS ve svém blízkém okolí (v %)	86
Obrázek 21 Názor na dostatečnost sociálního života odsouzených osob ve vězení (v%)... 87	87
Obrázek 22 Názor na zvýšení míry návštěv (v %)	88
Obrázek 23 Názor na přínos SKYPE komunikace k větší socializaci vězňů se svou rodinou (v %)	89
Obrázek 24 Změna vztahu s rodinou po nastoupení do VTOS (%)	90
Obrázek 25 Změna rodinného vztahu s odsouzeným po nastoupení do VTOS (%)	90
Obrázek 26 Přátelé ve věznici	91
Obrázek 27 Dostatečnost přehledu o událostech dějících se mimo areál věznice, zvýšení povědomí za pomoci povolení internetu (%).....	92
Obrázek 28 Změna žebříčku hodnot u odsouzených po dobu VTOS (v %).....	93
Obrázek 29 Recidiva respondentů (v %)	94
Obrázek 30 Důvod recidivy respondentů (v %)	94
Obrázek 31 Zpřísnění výkonu trestu jako nástroj ke snížení recidivy (v %).....	95
Obrázek 32 Spokojenost osob ve VTOS s výší jejich odměny za vykonanou práci (v %) .	96
Obrázek 33 Názor na výši odměňování zaměstnanců (v %)	96
Obrázek 34 Současný systém rozdělování financí odsouzených a jeho změna	97
Obrázek 35 Adekvátnost výše měsíčních nákladů na výkon trestu (v %).....	98
Obrázek 36 Schopnost splatit během výkonu trestu dluhy (v %).....	99
Obrázek 37 Druhy problémů odsouzených po propuštění z VTOS (v %)	100
Obrázek 38 Setkání odsouzených s problémy po propuštění (v %)	101

Seznam tabulek

Tabulka 1 Příjmy Vězeňské služby ČR a jejich plnění v % za rok 2019 (v tis. Kč)	53
Tabulka 2 Výdaje Vězeňské služby ČR a jejich plnění v % za rok 2019 (v tis. Kč).....	54
Tabulka 3 Čtvrtletní čerpání finančních prostředků v roce 2019 (v tis. Kč)	56
Tabulka 4 Věcné výdaje na nákup materiálu (v tis. Kč).....	57
Tabulka 5 Věcné výdaje na nákup vody, paliv a energie (v tis. Kč)	57
Tabulka 6 Věcné výdaje na nákup služeb (v tis. Kč).....	58
Tabulka 7 Věcné výdaje na ostatní nákupy (v tis. Kč)	58
Tabulka 8 Denní a roční náklad (v tis. Kč) na vězněnou osobu, průměrný stav vězňů na rok	59
Tabulka 9 Hospodářský výsledek SHČ za rok 2019 (v tis. Kč)	60
Tabulka 10 Vývoj zřízení provozoven hospodářské činnosti za účelem zaměstnávání odsouzených.....	61
Tabulka 11 Naplnění plánovaných počtů zaměstnanců v roce 2019 a skutečný průměrný stav	61
Tabulka 12 Čtvrtletní čerpání prostředků na platy a ostatní vykonanou práci za rok 2019 (v tis. Kč).....	62
Tabulka 13 Skutečné čerpání prostředků na platy (v tis. Kč), průměrný měsíční plat zaměstnanců	64
Tabulka 14 Skutečné výdaje na ostatní platby za provedenou práci (v tis. Kč)	66
Tabulka 15 Rozpočet Programového financování v roce 2019 (v tis. Kč).....	67
Tabulka 16 Přehled čtvrtletního čerpání programového financování v roce 2019 (v tis. Kč)	67
Tabulka 17 Čerpání prostředků RF a ostatních mimorozpočtových zdrojů (v tis. Kč)	68
Tabulka 18 Celková výše a počet vyplacených důchodových dávek a výsluhových příspěvků, průměrné výše důchodů v letech 2015-2019 (v tis. Kč)	71
Tabulka 19 Pohledávky celkem (v tis. Kč)	72
Tabulka 20 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) za odsouzenými a úspěšnost jejich vymáhání (v %)	73
Tabulka 21 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) za propuštěnými odsouzenými a úspěšnost jejich vymáhání (v %)	74

Tabulka 22 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) a úspěšnost jejich vymáhání (v %)	74
Tabulka 23 Rozdělení respondentů.....	78
Tabulka 24 Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2019	106

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika
 FKSP – fond kulturních a sociálních potřeb
 GŘ – generální ředitelství, generální ředitel
 Kč – Koruna Česká
 MP – mladiství pracující
 SHČ – středisko hospodářské činnosti
 TČ – trestná činnost
 tis. – tisíce Koruny České
 TP – těžce pracující
 TŽ – těhotné ženy
 VS – vězeňská služba
 VTOS – výkon trestu odnětí svobody
 Z – základní denní stravní norma

1 Úvod

„Ukažte mi vaše vězení a já vám řeknu, jaká je vaše společnost.“ – Winston Churchill

Jako téma diplomové práce byla vybrána Vězeňská služba České republiky. I přesto, že se jedná o nejzákladnější složku české justice, stojí mnohdy na okraji zájmu společnosti a je v dnešní době dosti opomíjena. Zároveň je také nejnákladnější složkou justice, což pro autorku, jakožto studentku ekonomie, byl jeden z hlavních důvodů výběru.

K výběru autorku dále motivovala skutečnost, že tato oblast není pro většinu veřejnosti příliš známá a mnohdy je za tímto pojmem představováno pouze hlídání „kriminálů“ za mřížemi.

Vzhledem k rozsahu zpracování se diplomová práce zaměřuje pouze na úzkou část dané problematiky.

V první kapitole bude představena samotná Vězeňská služba České republiky včetně její struktury, úkolů, fungování apod. a výkon trestu odnětí svobody.

Vězeňská služba má na území České republiky dlouhou historii, ovšem do podoby, jak ji známe dnes, se přetvořila s obnovou samostatného českého státu v roce 1993. Byla zbavena vlivů byrokracie, politických stran a nejvyšší odpovědnost za vězeňskou službu byla předána generálnímu řediteli, který je odpovědný ministrovi spravedlnosti.

Celý výkon trestu odnětí svobody se řídí dle Zákona č. 169/1999, o výkonu trestu odnětí svobody a Vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody. Celkový vězeňský systém je ovlivněn měnícím se paradigmatem trestu a politickým vývojem v zemi. Aktuálně má trest spíše výchovnou funkci, a proto se klade nejvyšší důraz na resocializační stránku vězeňství. Represivní složka trestu již není tak účinná, protože pro některé osoby páchající trestnou činností nemají hrozící tresty odstrašující charakter. Vězeňství se celkově potýká se spoustou problémů. Jedním z nich je např. nedostatek financí, který je způsobován hospodářským poklesem.

Druhá kapitola teoretické části bude definovat hospodaření vězeňské služby. Vězeňství patří k veřejným sektorem poskytovaným službám, tzn. že je financováno z největší části z prostředků veřejných rozpočtů, tedy z odvodů daňových poplatníků. Pro to, aby bylo

vidět, kam určitá % platů poplatníků odchází, bude provedena analýza hospodaření, včetně seznámení s celkovými náklady na jednoho vězně nebo shrnutí pohledávek za současnými a bývalými odsouzenými.

Pro praktickou část byl autorkou vybrán empirický výzkum na určité okruhy života odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Výzkumem vznikne shrnutí určitých aspektů výkonu trestu odnětí svobody z pohledu odsouzených, zaměstnanců Vězeňské služby ČR a veřejnosti. Bude zahrnovat také určitá sociální východiska výkonu a jeho dopad na naplňování účelu trestu, vnímání finančních prostředků a problémy po propuštění z vězení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cíl diplomové práce je možno rozdělit do tří dílčích celků, které spolu souvisejí.

Prvním z nich je obecné seznámení s Vězeňskou službou České republiky (dále VS ČR), se zaměřením na obecný popis výkonu trestu odnětí svobody (dále VTOS).

Druhý z cílů se týká analýzy hospodaření Vězeňské služby České republiky za posledních pět hospodářských období, s největší pozorností na rok 2019.

Poslední z cílů je empirický výzkum pohledu samotných odsouzených na odpykávání svého výkonu trestu odnětí svobody a pohledu na trest odnětí svobody druhých stran, a to zaměstnanců Vězeňské služby ČR a veřejnosti.

2.2 Metodika

Teoretická východiska jsou formulována pomocí kompilace z odborné literatury, zákonných norem, interních předpisů Vězeňské služby ČR a relevantních internetových zdrojů zabývajících se danou problematikou.

Problematické tématu diplomové práce se věnuje nespočetné množství literatury. Pro získávání odborných informací týkajících se vězeňství byly nejčastěji používány publikace autora PhDr. Jana Sochůrka, Ph.D., Kapitoly z penologie I., II. Další často používanou knihou byla kniha Penitenciariстика a penologie autora Miloslava Jůzla. Autorka též při zpracování závěrečné práce využívala aktuální znění zákonů a interních předpisů.

Teoretická část je rozdělena do dvou větších kapitol, které jsou dále rozděleny na užší podkapitoly.

První teoretická část se zabývá Vězeňskou službou České republiky se zaměřením na výkon trestu odnětí svobody. V této části je definován pojem Vězeňská služba ČR, její hlavní úkoly, popsána základní struktura VS a organizační jednotky. Dále se kapitola zaměřuje na výkon trestu odnětí svobody a to na jeho obecný popis, historický vývoj na území dnešní České republiky, rozdělení diferenciací, na práva odsouzených, ale i na programy zacházení, včetně zaměstnávání odsouzených a časového rozvrhu dne ve věznici.

Další teoretickou částí je Hospodaření Vězeňské služby České republiky. Tato část se zabývá analýzou ekonomického hospodaření VS ČR za posledních pět hospodářských období, pro které jsou oficiální statistické podklady (2015–2019), s největší pozorností na rok 2019, tedy poslední rok, ze kterého jsou dostupné oficiální statistiky vydané Vězeňskou službou ČR.

Empirická část je zaměřena na zkoumání pohledů na výkon trestu odnětí svobody. Výzkum probíhal pomocí kvantitativního dotazníkového šetření, zpracování a vyhodnocení výzkumných dat od respondentů.

Standardizovaný dotazník byl rozdělen do čtyř částí, které jednotlivě odpovídaly na čtyři stanovené hypotézy. První část byla zaměřena na sociální život osob ve VTOS, druhá část na změnu žebříčku hodnot, třetí na finanční stránku a čtvrtá na návrat do běžného (civilního) života.

Jednotlivé hypotézy jsou následující:

H1: Předpokládám, že většina odsouzených má s přihlédnutím na fakt, že jsou ve VTOS, dostatečný sociální život.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H2: Předpokládám, že u většiny odsouzených dochází k pozitivní změně jejich žebříčku hodnot, bez potřeby po návratu do civilního života páchat opětovnou trestnou činnost.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H3: Předpokládám, že pro většinu odsouzených není adekvátní výše jejich odměny za odvedenou práci, a že by chtěli dávat větší podíl na splácení svých dluhů.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H4: Předpokládám, že většina recidivistů měla po návrtu do civilního života problémy, či si odsouzení myslí, že budou mít problémy po návratu do běžného života s osobami ve svém okolí.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

Pro empirický výzkum v této diplomové práci byla vybrána skupina 230 respondentů, kteří byli rozděleni do tří kategorií:

- odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody
- zaměstnanci Vězeňské služby České republiky
- veřejnost

Věková hranice byla u všech tří kategorií stanovena na věk 18+. Pro dotazování odsouzených byla podmínka zařazení do výzkumu alespoň tři měsíce ve VTOS, aby nedocházelo k dotazování odsouzených, kteří nejsou adaptováni a výsledky by tak byly jejich vyjádřením zkresleny. To samé platilo i u zaměstnanců vězeňské služby.

Respondenti z dotazované kategorie odsouzení a vězeňská služba byli osloveni celkem z 5 věznic, které jsou zaměřeny na výkon trestu odnětí svobody a to z:

- Vazební věznice Praha-Ruzyně
- Věznice Světlá nad Sázavou
- Věznice Velké Přílepy
- Věznice Stráž pod Ralskem
- Věznice Praha 6-Řepy

Výzkumný vzorek u odsouzených a zaměstnanců VS byl získáván prostřednictvím písemného šetření, kde veškeré dotazování probíhalo anonymně, kvůli možnému vlivu tazatele na dotazovaného. Elektronické kvantitativní dotazování bylo cíleno na vyjádření veřejnosti k dané problematice.

Doplňkové výzkumné metody byly: návštěva věznice, konzultace s osobou, která má dlouholeté zkušenosti z vězeňského prostředí, konzultace se zaměstnanci VS.

Kromě potvrzení/vyvrácení hypotéz z vlastního výzkumu vyplývá, na kolik procent vede výkon trestu odnětí svobody ke změně žebříčku hodnot (nápravě), u kolika vězňů dochází po propuštění ke změně v plnohodnotného člena společnosti bez páchaní trestné činnosti či u kolika odsouzených dojde k recidivě a zda by zavedení více restriktivních opatření při výkonu trestu toto číslo mohlo snižovat.

Dále zjišťuje úroveň sociálního života odsouzených, zda má jejich trestný čin dopad na vztah s rodinou, zda vůbec mají ve věznici dostatečný sociální život, nebo jim izolace od běžného civilního života neumožňuje dostatečný přehled o tom, co se děje mimo areál

věznice. Zjišťováno bude také vnímání finančních prostředků a problémů po propuštění z vězení.

Poznatky získané z průzkumu u odsouzených osob byly porovnány s poznatky získanými od zaměstnanců VS ČR a veřejnosti. Došlo tak k porovnání pohledů tří odlišných skupin na jednu věc, kdy jedna skupina VTOS přímo vykonává, druhá na VTOS dohlíží a je jím tedy nepostradatelnou součástí a třetí, která mnohdy o tom, co se děje ve věznicích, jaký mají odsouzení režim, práva apod., nemají žádné povědomí.

Na základě výsledků získaných z dotazníkového šetření od veřejnosti a zaměstnanců VS ČR budou navržena případná opatření pro přísnější výkon trestu, která by vedla ke snížení recidivy a vytvořena analýza pohledů na odsouzené po propuštění z VTOS.

3 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba ČR byla zřízena k 1. lednu 1993 Zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky.

Jedná se o ozbrojený bezpečnostní zdroj zajišťující výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby a v rozsahu stanoveným zákonem také ochranu bezpečnosti a pořádku při správě soudů, činnostech Ministerstva spravedlnosti ČR a činnostech státních zastupitelství. Dále je také správním úřadem a účetní jednotkou.

Vězeňská služba (dále jen VS) je plně podřízena Ministerstvu spravedlnosti České republiky, které plní ve vztahu k VS funkci zřizovatele a je ústředním orgánem státní správy pro vězeňství.

Řídí ji generální ředitel VS ČR, který je jmenován a odvolávám ministrem spravedlnosti a který plně odpovídá ministrovi za veškerou činnost VS (Sochůrek, 2007).

Obrázek 1 Znak Vězeňské služby ČR

Zdroj: Vězeňská služba České republiky

Zákonem stanovené hlavní úkoly VS ČR jsou:

- Správa, střežení vazební věznice a věznice, odpovědnost za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí

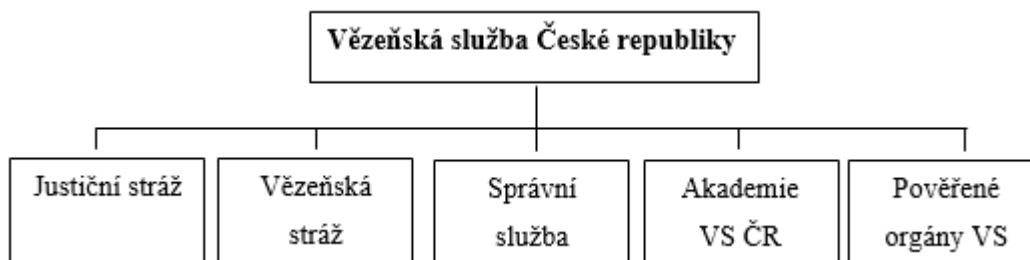
- Spravování a střežení ústavů pro výkon zabezpečovací detence
- Střežení, předvádění a eskortování osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve VTOS a eskortování těchto osob do zabezpečovací detence, ústavního ochranného léčení a výkonu ústavní nebo ochranné výchovy
- Prostřednictvím programů zacházení mít soustavní pozitivní vliv na osoby ve VTOS a na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem dosažení řádného způsobu života po propuštění
- Provádění výzkumu v oboru penologie a využívání dosažených výsledků a vědeckých poznatků při výkonu vazby a při VTOS
- Vytváření podmínek pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve VTOS a v zabezpečovací detenci a výkonu vazby
- Provozování hospodářské činnosti za účelem zaměstnávání osob ve VTOS, případně i osob ve výkonu vazby
- Vedení evidenci osob ve VTOS, ve výkonu zabezpečovací detence a výkonu vazby na území České republiky
- Plnění úkolů, které pro Vězeňskou službu ČR vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána, protože k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas
- Zabezpečování vzdělávání příslušníků VS a občanských zaměstnanců VS, které provádí Akademie Vězeňské služby ve Stráži pod Ralskem a vzdělávání osob ve VTOS, výkonu vazby, které provádí Střední odborné učiliště
- Poskytování zdravotních služeb ve svých zdravotnických zařízeních příslušníkům, občanským zaměstnancům, osobám ve VTOS, ve výkonu vazby a osobám ve výkonu zabezpečovací detence, v případě že je potřeba zabezpečování zdravotních služeb u poskytovatelů zdravotních služeb mimo věznic
- Poskytování nebo zajišťování odborné péče osobám s adiktologickou poruchou, které jsou ve VTOS, ve výkonu zabezpečovací detence nebo výkonu vazby

- Zabezpečování zdravotní služby, a to i převozu k poskytovatelům zdravotních služeb mimo věznici dětem, které mají ve VTOS nebo ve výkonu vazby jejich matka u sebe
- Prověřování a objasňování vlastními prověřenými orgány trestné činy osob ve VTOS, ve výkonu vazby nebo zabezpečovací detence, a to v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy. Dále se ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních zdrojů podílí na odhalování a předcházení trestné činnosti občanských zaměstnanců a příslušníků VS, které spáchají při plnění pracovních úkolů nebo při výkonu služby
- Plnění i dalších úkolů podle zvláštních právních předpisů (Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční stráži České republiky)

3.1 Základní struktura Vězeňské služby ČR

Vězeňská služba se dělí na justiční stráž, vězeňskou stráž, správní službu, Akademii VS ČR a pověřené orgány VS, jak je znázorněno na obrázku č. 2.

Obrázek 2 Základní struktura VS ČR

Zdroj: Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční stráži ČR, vlastní zpracování

Justiční stráž má postavení ozbrojeného sboru. Zajišťuje bezpečnost a pořádek v budovách státních zastupitelství, budovách soudů a v jiných místech činnosti soudů a Ministerstva spravedlnosti. V rozsahu stanoveném zákonem zajišťuje bezpečnost výkonu státních zastupitelství a pravomocí soudu. Příslušníci justiční stráže mohou být za mimořádných okolností dočasně povoláni k plnění úkolů vězeňské stráže.

Vězeňská stráž má též postavení ozbrojeného sboru. Střeží věznice, vazební věznice a věznice pro místní výkon trestu. Při této činnosti zajišťuje ve věznicích kázeň a pořádek. Dále střeží, předvádí a eskortuje osoby ve VTOS a ve výkonu vazby. Vězeňská stráž může

nahradit justiční stráž nebo správní službu, a to pouze v mimořádných případech, za souhlasu generálního ředitele.

Činnost správní služby vykonávají příslušníci VS a občanskí zaměstnanci, kteří rozhodují podle všeobecně platných právních předpisů a zabezpečují ekonomickou, výchovnou, organizační a další odbornou činnost. Příslušníci ve správní službě mohou plnit po rozhodnutí ředitele dočasně úkoly vězeňské stráže, nemůže-li vězeňská stráž plnit úkoly vlastními silami.

Pověřené orgány VS mají postavení policejního orgánu. Zabývají se trestnými činy osob ve VTOS, výkonu vazby a zabezpečovací detenci, spáchaných ve věznicích nebo ústavu, kde probíhá výkon zabezpečovací detence. Podle zákona mají oprávnění používat při řízení (vyšetřování) podpůrné operativně pátrací prostředky (Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážní České republiky).

Akademie VS, neboli Institut vzdělávání vězeňské služby, je samostatná organizační jednotka VS nacházející se ve Stáži Pod Ralskem a plní funkci rezortního, centrálního, vzdělávacího zařízení s celorepublikovou působností. Zajišťuje zaměstnancům a příslušníkům všech organizačních jednotek VS z celé ČR základní kvalifikaci nezbytnou pro jejich výkon služebních a pracovních povinností a během celé jejich profese jim poskytuje další odborný rozvoj (Akademie Vězeňské služby České republiky).

3.2 Organizační jednotky Vězeňské služby ČR

Jak píše Sochůrek „*Základní organizační jednotky zřizuje a ruší ministr spravedlnosti. V čele jednotlivých organizačních jednotek stojí ředitelé, které ustanovuje nebo jmenuje a odvolává generální ředitel*“ (Jan Sochůrek, 2007, s. 7).

Vězeňská služba se člení na 6 organizačních jednotek následovně:

- Generální ředitelství – řídí a kontroluje VS ČR a plní úkoly v oblasti státní správy
- Vazební věznice – v ČR zřízeno 10 vazebních věznic
- Věznice – celkový počet na území ČR je 25 věznic pro VTOS
- Institut vzdělávání vězeňské služby České republiky
- Střední odborné učiliště pro osoby ve VTOS neb ve výkonu vazby (Generální ředitelství VS ČR, 2021)

- Detenční ústavy – dle zákona se detence musí vykonávat v ústavech s léčebnými, vzdělávacími, psychologickými, rehabilitačními, pedagogickými a činnostními programy a musí v nich být zvláštní ostraha. Do detenčních ústavů se umísťují odsouzení na základě soudního nařízení (Věznice a ÚPVZD Opava, 2021)

Níže na obrázku č. 3 je na mapě ČR znázorněno umístění 25 věznic pro VTOS, 10 vazebních věznic a 2 detenční ústavy.

Obrázek 3 Mapa organizačních jednotek - věznice, vazební věznice a detenční ústavy

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2019

3.3 Výkon trestu odnětí svobody

Jak již bylo uvedeno, jedním z úkolů Vězeňské služby ČR je zajišťování výkonu trestu odnětí svobody pro odsouzené a prostřednictvím programů zacházení kladně působit na návyky vězňených osob (Sochůrek, 2007).

Trest odnětí svobody se řídí právní úpravou Zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, Vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody a musí být také v souladu s doporučeními Rady Evropy v oblasti zacházení s osobami ve VTOS a Listinou základních práv a svobod.

Činnosti věznic se řídí nařízeními generálního ředitele a metodickými pokyny ředitelů odborů GŘ VS ČR (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

Hlavní náplní a cílem trestu je výchovná funkce, která má vést k nápravě chování pachatele (Štěrba, 2007). Trest je jedním z nejdůležitějších výchovných prostředků. V užším pojetí ho lze pojímat jako formu negativního motivačního působení, záměrně navozený následek špatného splnění úkolu, či společensky specifickou sankci za delikventní chování, které bylo u jedince prokázáno (Sochůrek, 2007).

Jedinec, který je, nebo byl v minulosti trestán, získává automaticky pro společnost negativní roli „kriminálník“ (Vágnerová, 2004) i přesto, že vězněná osoba mnohdy neprožívá trest odnětí svobody negativně, jelikož po adaptaci začne odsouzený chápat svůj trest spíše jako jiný způsob života, než trest za své špatné chování. Dochází k oddělování činu a činitele, neboť se odsouzený začne utvrzovat v myšlení, že je vězněný vinou jiných lidí, či společnosti a takovým způsobem vzniká klasická fráze každé vězněné osoby „jsem nevinný.“ V tomto přesvědčení je mnohdy podporován ostatními jedinci ve VTOS, organizacemi a sdělovacími prostředky, které si nejsou vědomi závažnosti trestné činnosti a opomínají utrpení obětí, pozůstalých apod.

Trest je podle Sochůrka účinná ochrana společnosti a má tři mechanismy:

- Izolace pachatele
- Odstrašení
- Regulace chování (Sochůrek, 2007)

VTOS se vykonává ve věznicích, které jsou ve správě VS ČR. V některých organizačních jednotkách VS existují pro specifické skupiny odsouzených specializovaná oddělení pro výkon trestu, včetně dvou nemocnic pro odsouzené a zaměstnance VS. Výjimečně mohou být ministrem zřízeny věznice v jiném subjektu, který nespravuje VS, za podmínky souhlasu vlastníka objektu a uzavření smlouvy o zřízení věcného břemene. Objekt je provozován a spravován na základě smlouvy vězeňské služby s vlastníkem objektu. Vězeňská služba má ovšem odpovědnost za zacházení s odsouzenými, za střežení a dodržování podmínek výkonu trestu.

Ve věznicích se odděleně umísťují zpravidla:

- Odsouzené ženy od mužů

- Odsouzení s podezřením na nákazu infekčním onemocněním nebo s infekčním onemocněním
- Odsouzené ženy, které mají ve výkonu trestu dítě
- Dospělí od mladistvých
- Odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu opakovaně od těch, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé
- Odsouzení za úmyslné spáchání trestného činu od odsouzených za čin z nedbalosti
- Odsouzení, kteří jsou trvale pracovně nezařaditelní
- Osoby, které trpí duševní poruchou nebo poruchami chování
- Osoby velmi nebezpečné
- Osoby se zabezpečovací detencí a s uloženým ochranným léčením (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody)

Dle platných norem je VTOS rozlišován na vnější a vnitřní diferenciaci, a dle toho jsou jednotlivé věznice koncipovány.

3.3.1 Vnější diferenciaci

Jedná se o zařazování osob ve VTOS dle druhu spáchané činnosti do jednotlivých typů věznic, podle vnitřní bezpečnosti a míry vnějšího zabezpečení. Odsouzené zařazuje do stanovených typů věznic na základě trestněprávních kritérií soud, stejně tak jako rozhoduje o přeřazování mezi jednotlivými typy věznic (Kalvodová, Fryšták, Provazník, 2018).

Trest odnětí svobody se vykonává ve dvou základních typech věznic:

- S ostrahou – do tohoto typu věznic soud zařazuje pachatele, kteří nesplňují podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Věznice s ostrahou se dále člení podle stupně zabezpečení na:

- S nízkým stupněm zabezpečení
- Se středním stupněm zabezpečení

- S vysokým stupněm zabezpečení (Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody)
- Se zvýšenou ostrahou – zde vykonávají svůj výkon pachatelé, kterým byl uložen trest odnětí svobody za úmyslný trestný čin, závažný zločin ve výměře nejméně 8 let, výjimečný zločin, trestný čin, který byl spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo se pokusil uprchnout či uprchnul z VTOS, vazby nebo zabezpečovací detence v posledních 5 letech (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Mimo základních typů věznic se zřizují také zvláštní věznice, kde vykonávají svůj trest mladiství.

V rámci jedné věznice je možné zřídit různé typy oddělení v případě, že nebude ohrožen účel výkonu trestu (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

3.3.2 Vnitřní diferenciaci

V rámci vnitřní diferenciaci jsou osoby ve VTOS zařazovány do tří postupných skupin, které utváří ucelený systém pozitivní motivace osob ve VTOS.

Každé osobě je po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody vypracován na základě komplexní zprávy o odsouzeném individuální program zacházení a následně je zařazen do jedné ze tří postupných skupin.

Do první skupiny jsou zařazováni odsouzení, kteří zodpovědně plní svůj program zacházení, který jim byl vypracován, plní veškeré povinnosti a jednají podle daného řádu.

Do druhé skupiny vnitřní diferenciaci jsou zařazovány osoby, které mají kolísavý postoj ke svým povinnostem a programu zacházení.

Zařazení do třetí skupiny náleží těm, kterým je plnění programu zacházení lhostejné, neplní nebo odmítají své povinnosti a chovají se v rozporu s řádem věznice.

Podmínky vnitřní diferenciaci stanovuje vnitřní řád věznice tak, aby odsouzený během svého výkonu trestu mohl být na základě přístupových změn, změn v osobní charakteristice, plnění programu, povinností atd., postupně přerazován do jednotlivých skupin. O samotném zařazení a přerazení mezi jednotlivými propustnými skupinami

rozhoduje ředitel dané věznice, ve které je odsouzený vězně, na základě návrhu odborných zaměstnavatelů, zejména při vyhodnocování programu zacházení.

Odsouzení mohou dle skupiny, ve které jsou zařazeni využívat tzv. „motivační výhodu“, která je součástí hodnocení odsouzeného, sloužící například při žádosti o podmíněčné vyloučení (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody).

3.3.3 Vývoj trestu odnětí svobody na území dnešní České republiky

Na území Čech, Moravy a Slezska, se moderní dějiny vězenství vyvíjely s dějinami Rakouské říše, jejíž součástí v minulosti dnešní Česká republika byla. Nařízení tehdejšího Zemského soudního řádu pro Rakousko z roku 1659 nařizovalo, aby se s vězni nejednalo „hovadsky“, ale lidsky. Posléze Marie Terezie zakázala pod vlivem francouzského osvícenství používat mučící prostředky při výslechu. Málokterý vězeň ve vězení přežil déle, než po dobu tří let. Vězni spali na neohoblovaných holých prknech a měli nedostatečnou stravu a hygienu.

Velké reformy v oblasti vězeňství provedl Josef II., za jehož vlády byl zrušen trest smrti a byly zavedeny tři stupně VTOS:

- Těžký žalář – zde byli nejtěžší zločinci a političtí odpůrci monarchie. Trest probíhal v šerých celách bez přístupu denního světla, odsouzení byli v pase přikováni ke zdi a dostávali pouze vodu a chleba
- Tuhé vězení – bylo určeno pro recidivisty, kteří nespáchali příliš závažný trestný čin. Cely měli sice osvětlené, stravu měli bohatší, ovšem na nohách měli po celou dobu okovy
- Obyčejné vězení – sloužilo pro krátkodobé tresty a věznice tohoto typu byly většinou u budov soudů. Odsouzení dostávali teplou stravu a mohli přijímat návštěvy rodinných příslušníků

Další významnou postavou byl kněz, vlastenec a pedagog František Josef Řezáč (1819-1879), který se aktivně účastnil revolučních událostí roku 1848, díky nimž poznal vězení i z druhé strany, když byl na týden uvězněn. Po zažití podmínek ve vězení na vlastní kůži začal aktivně studovat dostupnou literaturu o vězeňství a několik publikací sám vydal. Uvažoval o příčinách zločinnosti, o systému trestání a o alternativních trestech.

Věřil, že na nápravu a předcházení zločinnosti má účinek především vzdělávání a výchova. Ve svých dílech se také zabýval otázkami postpenitenciární péče.

K velkým změnám v historii českého vězeňství došlo po 28. říjnu 1928, tedy po vzniku samostatného Československa, kdy byly zavedeny moderní přístupy a prvky. Odsouzení začali pracovat pro veřejný sektor, potřeby věznic, ale mohli pracovat i pro dozorce a jejich rodiny. Byli vedeni k osobní hygieně, měli možnost vyučit se řemeslům a bylo zavedeno „kulturně mravní působení na vězně“, kdy do věznic docházeli lektoři, přednášející zdravotní vědu, historii a jiné zajímavosti. Ve věznicích byly zřízeny knihovny, vězni mohli neomezeně odesílat dopisy a v intervalu 14 dnů až 6 týdnů přijímat návštěvy. Veškerý vývoj těchto změn ve vězeňství byl přerušen v době nacistické okupace.

Po roce 1945 existovala snaha navázat na předválečný proces budování vězeňství. Ve věznicích bylo vězněno mnoho zrádců a kolaborantů.

V roce 1948 nastal zlom a vězení začalo sloužit jako izolace kriminálních pachatelů, politických delikventů a eliminace nepohodlných osob režimu. Docházelo k zřizování táborů nucených prací, která měla podobu improvizovaných vězeňských zařízení s nevyhovujícím hygienickým zázemím a ubytovacími možnostmi. Vězni v těchto táborech sloužili jako levná pracovní síla (Uhlík, 1997).

Další rozvoj brzdila politizace vězeňství až do roku 1989. První plány na zmodernizování a zdemokratizování vězeňství nastalo až se vznikem samostatné České republiky.

Díky rozvoji psychologie a pedagogiky a jejich aplikaci do vězeňství, došlo u výkonu trestu k humanizaci a vytváření moderních soudobých systémů.

I v dnešní době existují obrovské rozdíly v úrovni věznic a zacházení s odsouzenými osobami i přesto, že se většina ekonomicky rozvinutých zemí snaží jednat v souladu s mezinárodními úmluvami o vězeňství (Sochůrek, 2007). Mezi hlavní úmluvy o vězeňství patří Evropská vězeňská pravidla a Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s odsouzenými.

3.3.4 Programy zacházení

Vězeňská služba zpracovává hodnocení či stanoviska ke každému trestanému v průběhu VTOS, která mapují zejména jaký přístup má odsouzený ke svému trestu. Tato hodnocení mají pro odsouzené velice důležitou hodnotu a to proto, že mohou sloužit například jako

podklad k přeražení do mírnějšího, anebo přísnějšího typu věznice, pro rozhodnutí o propuštění z VTOS ze zdravotního důvodu, či pro podmíněné propuštění.

Základním nástrojem, kterým působí VS na odsouzeného, jsou programy zacházení, které se stanovují odbornými zaměstnanci, každému odsouzenému na začátku jeho VTOS (Svoboda, 2019) a slouží jako základní prostředek pro resocializační činnost uskutečňovanou po celou dobu VTOS.

Hlavním cílem programu zacházení je výchovně působit a připravovat odsouzené ve VTOS na návrat do civilního, soběstačného života tak, aby odstranili ze svého života páčání trestné činnosti a stali se tak plnohodnotnými členy společnosti.

Nápravná zařízení by měla sestavovat programy zacházení a vytvářet vhodné prostředí tak, aby docházelo k pozitivní podpoře změny chování odsouzených a jejich systému hodnot.

V ČR se programy zacházení řídí Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (Krejčová, 2004) a jejíž právní úpravy se výrazně dotkla novela č. 19/2015 Sb., která nově definuje speciální výchovné aktivity (Kalvodová, 2016).

K vyhodnocení programů zacházení dochází v pravidelných intervalech dle daného stupně zabezpečení (Svoboda, 2019).

Komplexní zpráva (charakteristika) odsouzeného

Vzhledem k tomu, že je každý jedinec jiný, každý má jiné psychické a fyzické dispozice, zpracovává komplexní zprávu odsouzeného celý tým specialistů a odborníků (vychovatel, sociální pracovník, psycholog, speciální pedagog, lékař), přičemž musejí být zohledněny veškeré zájmy vězně, rodinné vazby, vzdělání, věk, zvláštnosti osobnosti, choroby, projevy chování, schopnosti, závislosti, kriminální kariéra, příčiny kriminální kariéry aj.

Dochází zde k rozdělování typů osobností odsouzených na:

- Asociální
- Prosociální
- Antisociální
- Pseudosociální

K tomu, aby byl odsouzenému sestaven kvalitní a adekvátní program vůči jeho osobnosti, je nejdříve nutné ho co nejvíce poznat. K tomu slouží výše zmiňovaná „komplexní charakteristika odsouzeného“, ve které jsou zahrnuty veškeré poznatky, celková diagnostika a názory, které byly získány na základě dokumentace, obsahující záznamy od počátku jeho kriminality a na základě sledování odsouzeného odborným týmem.

Obsahem komplexní zprávy je konkrétní formulace cílů působení na daného odsouzeného ve VTOS, respektive čeho chce věznice prostřednictvím programu zacházení u daného jedince před jeho propuštěním dosáhnout. K tomu jsou určeny i adekvátní metody zacházení, vyhodnocování programu zacházení v pravidelných intervalech, případné úpravy a inventury programů, neboť ne všichni vězni jsou ochotni, či schopni programy plnit (Jůzl, 2012).

Nástroj SARPO

Nástroj SARPO, neboli Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených, je elektronický program, který byl 1. 1. 2012 zaveden do věznic jako prediktivní nástroj hodnocení rizik a kriminogenních potřeb, sloužící k celkovému sjednocení a objektivnosti hodnocení trestaných.

Program nastavuje metodiku a proces zpracovávání komplexního hodnocení odsouzeného v nástupním oddělení, anebo řeší případnou pozdější aktualizaci.

SAPRO posuzuje pravděpodobnost opětovného selhání a návratu odsouzeného do vězení. Posuzování probíhá na základě výpočtu dynamického rizika, který vyhodnocuje v 7 základních životních oblastech celkem 48 rizik, na základě statického rizika, vycházejíc z údajů o kriminálním chování vězně, analýzou stanovené specifikace potenciální oběti, vyhodnocení sebeovládání, motivace a odhadu způsobené újmy potenciální oběti trestné činnosti (Kalvodová, 2016).

Utváření a realizování programů zacházení vychází především z vyhodnocení faktorů rizik odsouzeného. Přitom se přihlíží na postoj odsouzeného k jeho trestné činnosti, na životní styl, na délku trestu a rizikové faktory, které se vyskytují ve vyšší míře aj.

Obsahem programu SARPO je hodnocení oblasti sociálního života (finance, bydlení, rodina, zaměstnání apod.), hodnocení údajů o trestné činnosti odsouzeného, ochranných faktorů, chování, sebehodnocení vězně a hodnocení jednání s ostatními.

Výstupy komplexní zprávy z programu SARPO se pak dále využívají k průběžnému hodnocení programů zacházení.

Aktivity programu zacházení

Na základě komplexní zprávy dochází k předložení nabídky vhodných programů zacházení odsouzenému. Programy vycházejí z možností věznice (Krejčová, 2004) a člení se na:

- Vzdělávací aktivity – tyto aktivity mají zaměření na dokončení si základního vzdělání nebo na zaučení či vyučení se v oboru. Odsouzení mohou dále absolvovat v rámci aktivit rekvalifikační kurzy, studium na střední a vysoké škole
- Pracovní aktivity – vedou odsouzeného k osvojení si pracovních dovedností a návyků, které patří k nejdůležitějším předpokladům pro správnou adaptaci po propuštění trestaného jedince. Jak pravil známý průkopník moderní penitenciaristiky John Howard: „*Nechte vězně pracovat a budou ctnostní*“ (John Howard, 1726–1790). Podrobněji je zaměstnávání odsouzených rozepsáno v kapitole 3.3.5
- Zájmové aktivity – rozvíjí jazykové, kulturní, rukodělné a sportovní zájmy
- Speciální výchovné aktivity – osvojování si sociálních dovedností, pomoc při řešení sociálních a psychických problémů prostřednictvím různých druhů terapií (ergoterapie, arteterapie), ovládání vlastní agrese, sociálně právního poradenství rozhovorů s odborníky, skupinového poradenství aj.)
- Oblast utváření vnějších vztahů – snaha o udržení kontaktů a vztahů se životem na svobodě (s rodinou, přáteli, církví, pracovními institucemi apod.) (Jůzl, 2012)

Pokud si odsouzený po předložení alternativ programů zacházení nevybere ani jednu z nich, je povinen se účastnit alespoň minimálního programu zacházení, který stanovuje vnitřní řád věznice – viz kapitola níže.

Kromě výše zmiňovaných aktivit mohou odsouzení ve vymezené době využívat knihovnu, odebírat tisk, knihy a jiné publikace, či se podílet na vydávání časopisu, sledovat TV,

poslouchat rozhlas, účastnit se nad rámec vzdělávacích aktivit a zájmových činností (Krejčová, 2004).

Minimální program zacházení

Minimální program zacházení se uplatňuje u odsouzených, kteří si nevybrali žádnou věznicí předkládanou alternativu programů. Garantem těchto programů bývá speciální pedagog. Programy zacházení tohoto typu jsou organizačně a pedagogicky vedeny, či řízeny pracovníky VS, o celkovém rozsahu cca 20 hodin/týden a skládají se z následujících aktivit:

- Pracovní činnost pro věznicí
- Právní minimum
- Sebeobslužné činnosti (žehlení, domácí práce, praní apod.)
- Základy hygieny a zdravovědy, tělovýchovné činnosti
- Uplatňování svých případných zálib (Jůzl, 2012)

Programy zacházení ve výstupních odděleních

Do výstupních oddělení se umísťují odsouzení zpravidla 6 měsíců před jejich propuštěním (očekávaným koncem VTOS). Zde jsou odsouzení připravováni v rámci programů zacházení na samostatný život na svobodě. Věznice tak díky těmto programům vytváří předpoklady pro plynulý přechod z věznice do života po propuštění.

Součástí těchto programů je vždy:

- Prohloubení vztahu odsouzeného ke své rodině – nácvik řešení reakcí členů rodiny, které mohou vzniknout
- Příprava na řešení sociálních problémů – odsouzení se učí jednat s úředníky, čekat, zvládat pocit neúspěchu a bezmoci, žádat o pomoc apod.
- Nauka o základních právních občanských vztazích (pracovní smlouvy, půjčky, nájemné apod.), o odpovědnosti občana, o aktuální hospodářské, kulturní a politické situaci v České republice

- Praxe, nácvik a teorie sebeobslužných činností – jedná se o podílení se na činnostech jako je žehlení, přípravě stravy, úklid, úprava lůžek, ložnic, jídelen, kulturních místností apod.
- Praxe a teorie hospodaření – seznámení s moderním způsobem úhrady prostřednictvím platební nebo kreditní karty, seznámení s hotovými penězi a současnými cenovými relacemi, se složitostí nákupů v obchodních centrech, s domácím hospodařením, rozpočtem atd.
- Zajištění platných osobních dokladů
- Nácvik zvládání dopravních situací včetně informací o dopravě – způsoby úhrad jízdného v různých druzích dopravních prostředků, moderní samoobslužné otevírání dveří, změny dopravních předpisů při řízení automobilu a ostatních prostředků, orientace v jízdním řádu apod.
- Praktický nácvik na zvládání situací v prvních dnech po propuštění – odmítavé, nežádoucí reakce okolí, nácvik odmítnutí nežádoucí aktivity, informace o institucích, které mohou být v takových situacích nápomocny
- Sportovní a tělovýchovné aktivity – dle zdravotního stavu a věku odsouzeného, se zaměřením na uvolňovací a relaxační techniku
- Nácvik společenského chování
- Sociálně-právní poradenství (Krejčová, 2004)

Hodnocení programu zacházení

Všechny aktivity (pracovní, vzdělávací, zájmové, extramurální a speciálně – výchovné), jsou pravidelně vyhodnocovány individuálně u každého odsouzeného. Cílem je zhodnocení plnění programu zacházení, jeho cílů a zhodnocení všech ostatních oblastí stanoveného programu. Při hodnocení programu může také dojít například kvůli změně chování odsouzeného (úspěšnost jeho plnění) k aktualizaci programu, přičemž se odsouzený sám na aktualizaci podílí. Za aktualizaci programu zacházení se považuje i změna varianty programu zacházení. Odsouzený musí být s výsledkem vyhodnocení prokazatelně seznámen.

Dle vyhlášky § 38 vyhlášky č. 345/1999 Sb. Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody jsou programy zacházení vyhodnocovány v intervalech:

- *1× za měsíc ve věznici pro mladistvé*
- *1× za dva měsíce ve věznici s dohledem a dozorem*
- *1× za dva měsíce ve výstupních odděleních ve věznici s ostrahou a ve věznici se zvýšenou ostrahou*
- *1× za tři měsíce ve věznici s ostrahou*
- *1× za šest měsíců ve věznici se zvýšenou ostrahou (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 38)*

Vyhodnocení je zpracováváno vychovatelem, který má daného odsouzeného v péči, za pomoci odborných pracovníků, především pak speciálních pedagogů.

Vyhodnocení je zpracováváno stručně a výstižně, se strukturou hodnocení, jejíž pravidla a principy jsou stanoveny.

Struktura hodnocení programů zacházení obsahuje následující údaje:

- Základní údaje o odsouzeném, jako například přemístění, přeřazení
- Cíl konkrétního programu zacházení (úspěšnost plnění)
- Pracovní aktivity (míra, zapojení, kvalita)
- Hodnocení kázně a pořádku
- Zájmové aktivity (míra, zapojení, kvalita)
- Vzdělávací aktivity (míra, zapojení, kvalita)
- Extramurální aktivity (druh aktivity a její četnost)
- Speciálně-výchovné aktivity (míra, zapojení, kvalita)
- Doporučení – na co je potřeba se zaměřit, či zda je potřeba provést změnu v programu zacházení apod.

3.3.5 Zaměstnávání odsouzených osob ve VTOS

Dle Hály (2005) je práce považována za nezastupitelný, zcela základní pozitivní faktor, protože správně organizovaná práce rozvíjí pracovní návyky a vlastnosti osobnosti. U odsouzených, kteří jsou zaměstnáni klesá případná agresivita, dochází k celkovému zklidnění a harmonizaci. V neposlední řadě má práce ekonomický význam pro vězněné osoby, protože z odměny se hradí celá řada položek (Hála, 2005).

Zaměstnávání vězněných osob přináší benefity nejen odsouzeným, kteří jsou v prvních měsících po propuštění nejvíce ohroženi recidivou, ale i samotné společnosti, a to z důvodu snižování předpokladu opětovného spáchání trestné činnosti propuštěnou osobou v zájmu své seberealizace (Generální ředitelství VS ČR, 2021).

Odsouzeným jsou vytvářeny podmínky pro zaměstnání buď v rámci provozu, vlastní výroby anebo podnikatelské činnosti věznice, ve které probíhá jejich VTOS, nebo smluvně u externích subjektů (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

Povinnost odsouzenému pracovat, pokud je do práce zařazen a není uznám jako dočasně práce neschopný nebo zdravotně nezpůsobilý, přímo ukládá Zákon č. 169/1999 o výkonu trestu odnětí svobody. Pokud odsouzený, který byl do pracovního procesu zařazen, práci odmítne, dopouští se závažného porušení povinnosti odsouzeného a je mu udělen kázeňský trest. Dále se odsouzený zpravidla v době, kdy měla probíhat jeho pracovní činnost umístí odděleně od ostatních odsouzených a umožní se mu pouze takové činnosti, u kterých dochází k minimalizaci rizik, která by mohla mít vliv na budoucí trestnou činnost.

Pracovní povinnost se nevztahuje na odsouzené:

- Plně invalidní (invalidita III. stupně)
- Jejichž zdravotní stav není způsobilý trvalé pracovní zátěži
- Dočasně práce neschopní
- Starší 65 let
- Pokud z povahy překážky vyplývá, že je jejich pracovní povinnost vyloučena (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody)

Zaměstnávání odsouzených je možné jak v dlouhodobém, tak i krátkodobém časovém horizontu, dle požadavků zaměstnavatele. Hlavní výhodou zaměstnávání vězňů je dostatek náhradní pracovní síly v případě pracovní neschopnosti a to, že zaměstnavatel za odsouzené nehradí nemocenskou, odchodné, dovolenou ani odměnu při odstávce výroby, či dalších pracovních překážkách.

Hlavní cíle VS v oblasti zaměstnávání jsou následující:

- Investování do renovace stávajících hal a dílen
- Zpracovávání investičních záměrů na stavby nových výrobních hal
- Systematické vytváření pracovních návyků u osob ve VTOS
- Zavádění vícesměnných provozů

Zvyšování pracovní kvalifikace odsouzených v souladu a aktuálními potřebami na trhu práce (Generální ředitelství VS ČR, 2021).

Pracovní aktivity

Pracovní aktivity jsou děleny do čtyř základních kategorií forem zaměstnání, které se započítávají do hodnocení plnění programu zacházení. Dle Biedermanové a Petrasy (2011) jsou kategorie následující:

- Vnitřní režie a výrobní činnost věznic – jedná se o podílení se na pracovních aktivitách, které jsou spojeny s běžným, bezproblémovým chodem věznic, jakými jsou například úklid, práce v kuchyni, kotelně, autodílně, menší údržby apod.
- Hospodářská činnost – viz kapitola 4.2.2
- Zaměstnání – tento typ činnosti probíhá buď u státního nebo u soukromého subjektu
- Vzdělávání formou denního studia – vzdělávání probíhá především v odborném učilišti Vězeňské služby ČR a odsouzení dostávají během svého studia platná vysvědčení a výuční listy, ze kterých není patrné, že byli získány v době VTOS. Odsouzení si tak mohou v rámci vzdělávacích středisek, které má Střední odborné učiliště VS ve věznicích: Pardubice, Plzeň, Opava, Světlá nad Sázavou, Valdice, Všehrady a Rýnovice doplnit základní vzdělání, vystudovat učební obor, rozšířit či

doplnit kvalifikaci v jednotlivých vzdělávacích kurzech, či si v individuálních případech doplnit také středoškolské a vysokoškolské vzdělání (Biedermanová, Petras, 2011)

Existují typy zaměstnání, které jsou pro odsouzené zakázány. Dle § 31 Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, je zakázáno „*školit a zařazovat odsouzené k výkonu prací s výbušninami. Jestliže odsouzený při práci přichází do styku s omamnými a psychotropními látkami nebo jedy anebo s jinými látkami, které mohou vyvolat zvýšené nebezpečí újmy na zdraví nebo škody na majetku, je třeba nad ním zajistit zvýšenou kontrolu. Zákaz některých prací pro odsouzené ženy a mladistvé je stanoven zvláštními právními předpisy*“ (Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 31).

Odměňování odsouzených ve VTOS zařazených do práce

Odsouzení jsou odměňováni podle nařízení vlády o výši odměňování a podmínkách odsouzených ve VTOS zařazených do práce a podle Nařízení generálního ředitele o odměňování odsouzených zařazených do zaměstnání ve VTOS.

Dle výše zmiňovaného Nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o podmínkách odměňování odsouzených ve VTOS zařazených do práce jsou odsouzení rozdělováni do čtyř základních platových složek, při zákoníkem práce stanovené týdenní pracovní době, podle druhu práce, potřebného vzdělání pro výkon práce, odborné kvalifikace apod. následovně:

- 1. skupina – není potřeba odborné kvalifikace a odměna činí 50 % minimální mzdy za měsíc
- 2. skupina – je potřebné vyučení nebo odborná kvalifikace s odměnou ve výši 70 % z minimální mzdy za kalendářní měsíc
- 3. skupina – požadováno střední vzdělání se zakončením maturitní zkouškou, vysokoškolské bakalářské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání s odměnou 95 % z minimální mzdy za měsíc
- 4. skupina – pro odsouzené s vysokoškolským magisterským vzděláním s výši měsíční odměny v hodnotě 120 % z minimální mzdy

Pracovní odměny odsouzených ve VTOS v pracovním zařazení dále tvoří:

- Odměny za práci přesčas – za každou odpracovanou hodinu, kterou odsouzený vykoná nad rámec měsíčního hodinového tarifu stanoveného zákoníkem práce, mu náleží příplatek ve výši 25 % ze základního hodinového tarifu odměny v daném měsíci. Pracuje-li odsouzený přesčas ve dnech nepřetržitého odpočinku v týdnu, pak mu za každou odpracovanou hodinu náleží 50% hodinové základní složky navíc
- Příplatky za noční práci – odsouzeným náleží za hodinu noční práce, tedy v čase od 22:00 – 6:00 příplatek ve výši 20 % ze základní složky hodinové odměny
- Příplatky za práci ve ztíženém pracovním prostředí – výši příplatku za práci ve ztíženém pracovním prostředí určuje věznice, ve které je odsouzený umístěn, a to podle míry intenzity vystavování stěžujícím vlivům a míry rizika. Příplatky jsou odsouzeným přidělovány podle ztěžujících vlivů – za jeden ztěžující vliv náleží odměna ve výši 200 Kč/měsíc, za dva 400 Kč/měsíc, za 3 a více 700 Kč/měsíc
- Příplatky za práci ve svátek – za práci ve svátek odsouzený dostává příplatek 10 % ze základní složky připadající na jednu odpracovanou hodinu

Odsouzeným, kteří neodpracují příslušnou pracovní dobu stanovenou zákoníkem práce, se výše odměny krátí úměrně odpracované době za kalendářní měsíc.

Do jaké platové složky je odsouzený rozdělen rozhoduje věznice podle typu vykonávané práce. Před nástupem do práce je odsouzený seznámen se zařazením do skupiny, popisem své pracovní náplně, s požadovanou kvalitou a množstvím pracovních úkolů, s výší odměny za odpracované hodiny nebo úkol, s výší příplatků a s časovou pracovní normou (Nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o podmínkách odměňování odsouzených ve VTOS zařazených do práce).

Rozúčtování odměny

Dle zákona se pracovní odměna odsouzených bere pro účely srážek daní a pojistného na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení za příjem ze závislé činnosti. Mimo zálohy na daň a pojistného se z odměny sráží i další úhrady jako například výživné na dítě, které je odsouzený povinen poskytovat dítěti výživu i při VTOS, anebo náklady na výkon trestu.

Další srážky z odměny, včetně jejich pořadí a rozsahu stanovuje ministerstvo vyhláškou s přihlédnutím hlavně na zabezpečení výživy dětí a oprávněným nárokům poškozených trestným činem (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody). Na úhrn srážek však nesmí částka srážky překročit 72 % z čisté odměny odsouzeného (Vyhláška č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány).

Po odečtení všech zákonem povinných srážek z hrubé mzdy jde ze vzniklé čisté pracovní odměny:

- 33 % na srážky k úhradě výživného nezaopatřených dětí
- 23 % na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu, maximálně však 1 500 Kč za měsíc
- 12 % na další srážky nařízené soudem nebo orgánem státní správy
- 4 % na ostatní srážky
- 17 % na kapesné – finanční částka, se kterou může odsouzený operovat už v době jeho VTOS dle vlastního uvážení například na nákup v kantýně
- 11 % úložné – část odměny, která je odsouzenému ukládána na osobní účet odsouzeného vedený ve věznici a je vyplacena při propuštění. Nemá-li odsouzený v době propuštění z VTOS dostatečné úložné k pokrytí nákladů na nezbytné potřeby, lze mu poskytnout příspěvek do výše 2 000 Kč (Vyhláška č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány)

3.3.6 Časový rozvrh dne ve věznici

Aktivity a činnosti, které ve věznicích odsouzení vykonávají, se řídí časovým rozvrhem dne, který je individuálně sestavován v každé věznici (liši se vzájemně v minimální míře) a je obsažen ve vnitřním řádu věznice. Jeho časové rozložení závisí na tom, zda je všední den, či víkend nebo svátek. Rovněž se rozložení dne liší dle diferenčních skupin vězňených osob, zda se jedná o VTOS s ostrahou, nebo zvýšenou ostrahou. Co se týče rozvržení dne u odsouzených, kteří jsou pracovníě zařazeni, u nich se časový rozvrh přizpůsobuje dle druhu, potřebám a provozu pracovišť, na které jsou zařazeni. Rozdíly v časovém rozvržení dne jsou především v čase budičku, snídaně, osobního volna a vycházek, přičemž musí být

zachována odborná činnost s odsouzenými a náležitosti časového rozvrhu tak, aby byly v souladu se zněním platných právních předpisů.

Odsouzení, kteří nejsou pracovně zařazeni, mají místo pracovní doby osobní volno. Během osobního volna můžou v době od 08:00 až do večerky, která je ve 21:00, odpočívat na ustlaném lůžku ve vězeňském nebo vlastním oděvu, či vykonávat sportovní aktivity nebo plnit jiné aktivity z programu zacházení. Níže je pro představu rozepsán obecný rozvrh všedního dne ve vězení.

Všední den (pondělí – pátek)

06:00 budíček prostřednictvím dlouhého tónu z klaksonu, ranní požadavky odsouzených, prověrka početního stavu

06:00 – 06:30 úklid, převlečení se a osobní hygiena

06:30 – 07:30 snídaně a výdej léků

07:30 – 11:00 úklid a osobní volno

07:45 – 16:00 vycházky odsouzených

08:00 – osobní volno, které vyhlásí krátký tón klaksonu

08:00 – 16:00 návštěvy lékaře

11:00 – 12:00 oběd, který je vyhlášen dlouhým tónem klaksonu

11:00 – 12:30 výdej léků

13:00 – osobní volno, které vyhlásí krátký tón klaksonu

16:30 – 17:30 výdej léků

17:00 – 18:30 večeře, která je vyhlášena dlouhým tónem klaksonu

18:30 – 19:00 čas pro osobní volno

19:00 – 19:15 prověrka početního stavu

19:00 – 21:00 příprava na večerku, osobní hygiena a večerní úklid

21:00 večerka, která je oznámena krátkým tónem klaksonu (Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Brno, 2021)

3.3.7 Zajišťování sociálního postavení a práv odsouzených ve VTOS

V této kapitole je popsáno vyhláškou č. 345/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody dané zajištění sociálního postavení a základní práva odsouzených ve VTOS, jakými jsou:

- Stravování – VS má povinnost poskytnout odsouzenému pravidelnou stravu v hodnotách a za podmínek, které odpovídají požadavkům odsouzených, aby bylo udrženo zdraví s přihlédnutím na zdravotní stav, věk a pracovní zátěž. Přihlíží se také na požadavky náboženských a kulturních tradic.

Základní denní stravní norma (Z) pro osobu ve VTOS činí 57 Kč/osoba/den, z toho připadá na snídani 17 Kč, 22 Kč na oběd a 18 Kč na večeři. Denní stravní norma pro pracující vězněnou osobu (P) je 68 Kč nebo 74 Kč (dle délky pracovní doby). Rozdíl mezi stravovacími limity je dán poskytovanou svačinou navíc. Dále existují zvláštní stravní normy pro mladistvé pracující (MP) s limitem 85 Kč, popřípadě 79 Kč/osoba/den. Těžce pracující (TP) s denním limitem 89 Kč – 82 Kč a těhotné ženy (TŽ) – 78 Kč/osoba/den, kterým je poskytována svačina navíc bez ohledu na to, zda pracují či nikoliv. Během eskortu má vězněná osoba nárok na studenou stravu, či v případě potřeby, je odsouzeným ve VTOS poskytnuta léčebná výživa. Na zlepšení stravy se o svátcích zvyšuje limit stravní normy o 126 Kč/osoba/kalendářní rok (Nařízení č. 30/2014 generálního ředitele Vězeňské služby České republiky o stravování ve Vězeňské službě České republiky).

Pokud odsouzenému není umožněno připravit si vlastní horký nápoj (čaj, káva) a nevykonává zrovna kázeňský trest, musí mu být poskytnuta nejméně 2× za den horká voda na přípravu nápoje. Každý z vězňů musí mít nepřetržitý přístup k pitné vodě.

Odsouzenému, který nechce přijímat standardní stravovací zvyklosti, ať už kvůli svému přesvědčení či založení, musí být umožněno na vlastní náklady pořizování doplňkové stravy (pokud to podmínky ve věznici umožňují). Pokud je odsouzenému přiznána léčebná výživa, nesmí jí doplňková strava být v rozporu. O délce a druhu léčebné výživy rozhoduje lékař.

- Ubytování – cely a ložnice pro odsouzené musí být ve vyhovujícím technickém stavu (včetně nábytku) a musí být udržovány v čistotě. Věznice má povinnost poskytnout odsouzeným k udržení pořádku a čistot v prostorách ubytování nezbytné čisticí a dezinfekční prostředky.

Všechny cely a ložnice musí mít přirozené i umělé osvětlení, které je dostačující pro čtení. Dále musí být zabezpečena možnost větrání, aby v ubytovacích prostorech docházelo k obměně vzduchu a musí být úměrně počasi vytápěny.

Pokud jsou vězni ubytováni v cele, musí mít každá cela svoje sociální zařízení (záchod, umyvadlo s pitnou vodou), přičemž záchod musí být oddělen od ostatního prostoru alespoň neprůhlednou zástěnou. V každé cele musí být též signalizační zařízení.

Každému odsouzenému je poskytnuta uzamykatelná skříňka, do které si ukládá osobní věci. Trestaný má povinnost kdykoliv umožnit zaměstnanci VS provést kontrolu obsahu ve skříňce.

Kromě vybavení, které bylo zmíněno výše, musí mít každá ubytovací místnost stoly a židle v množství odpovídajícím počtu ubytovaných odsouzených. O rozložení a způsobu úprav ložnic, skříněk, lůžek a prostorů sloužících k uložení osobních věcí odsouzených rozhoduje ředitel věznic.

Jedná-li se o ubytovací místnosti pro více odsouzených, musí být velikost připadající plochy na jednoho odsouzeného nejméně 4 m². Ložnice nebo cela pro ubytování jednoho odsouzeného, nesmí mít ubytovací plochu menší než 6 m². Menší ubytovací plocha může být pouze v případě, že není dostatečná ubytovací kapacita z důvodu přeplněnosti věznic. V takovém případě může být plocha připadající na jednoho odsouzeného ve velikosti 3 m².

V případě užívání dvoupatrových lůžek musí být horní lůžko opatřeno prach nepropustnou podložkou, plocha mezi ložnými plochami lůžek musí být alespoň 80 cm a musí na jednoho odsouzeného připadat nejméně 7 m³ vzduchu.

Na následujícím obrázku č. 4 lze vidět celu ve Vazební věznici Praha-Ruzyně, včetně veškerého výše zmiňovaného povinného vybavení. Na fotografii se nachází lůžko, uzamykatelná skříňka, židle se stolem, umyvadlo s odděleným záchodem i potřebné hygienické a čistící prostředky. Cela je čistá a upravená.

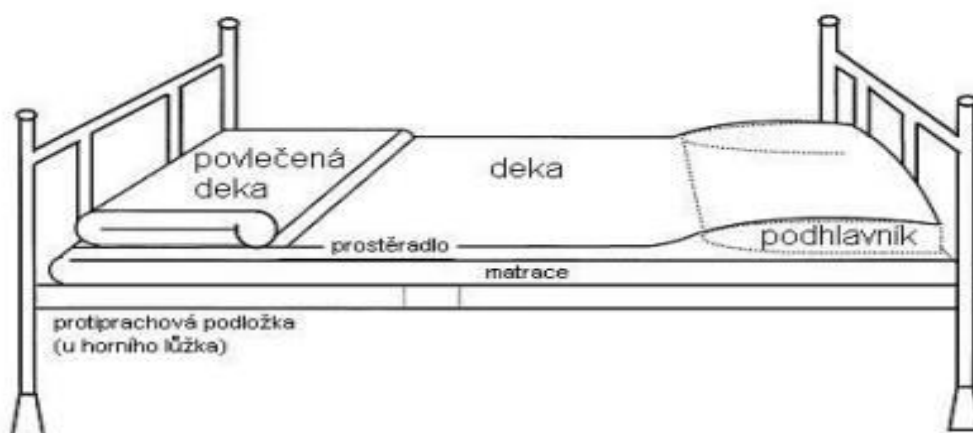
Obrázek 4 Cela pro odsouzené

Zdroj: Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně

Odsouzený je povinen mít po celý den upravené své lůžko podle následujícího vzoru na obrázku č. 5 (není-li ve vnitřním řádu dané věznice uvedeno jinak). Matrace musí být zakryta prostěradlem, na něm složená přikrývka, v místě nohou složená, povlečená druhá přikrývka a v místě kde spočívá hlava umístěný polštář (podhlavník).

Obrázek 5 Vzor ustlaného lůžka

Zdroj: Vnitřní řád pro obviněné, Vazební věznice Teplice

- Vystrojování – odsouzení dostávají oděvy a výstrojní součástky podle ročních období. O tom, jak a kdy budou nosit sezónní výstrojní součástky plně rozhoduje ředitel věznice. Odsouzení musejí dbát na čistotu oděvu a udržovat oděv ve stavu, který je způsobilý řádnému užívání. Výměna osobního prádla se provádí v intervalu minimálně jednou týdně, výměna vězeňského oděvu, obuvi a ložního prádla jednou za 14 dní.

Vlastní oděv a obuv mohou odsouzení nosit při sportovní aktivitách, v průběhu vycházek, v mimopracovní dobu, na bohoslužbě, na akci mimo věznici, která je v rámci programu zacházení apod. v souladu se zákonem. Všichni mají ovšem právo nosit vlastní ponožky a spodní prádlo. Odsouzený má povinnost udržovat své oblečení v čistotě a na vlastní náklady. Výměna probíhá prostřednictvím zaslané pošty nebo návštěvy osoby ve VTOS.

- Vycházky – vycházek se odsouzení zúčastňují ve vlastním zájmu, zabezpečuje se jimi denní dávka pohybu a aktivního odpočinku na vzduchu. Probíhají ve vycházkových prostorech, kterými se rozumí vymezený prostor věznice. V průběhu vycházek mohou odsouzení vykonávat sportovní aktivity a musejí být oděni přiměřeně meteorologickým podmínkám. Čas vycházek se řídí dle daného časového rozvrhu věznice. Zákaz nebo omezení vycházek může být stanoveno na základě rozhodnutí ředitele věznice nebo jím pověřeného zaměstnance VS, a to pouze z vážných důvodů. Pokud je odsouzený nemocen, vykonává vycházky pouze za souhlasu lékaře.
- Osobní hygiena – odsouzení musejí mít věznicí poskytnuty veškeré podmínky pro dodržování osobní hygieny (umývání, holení, běžné hygienické úkony). Koupání (sprehování teplou vodou) je prováděno v intervalu minimálně 2× týdně, dle pracovního zařazení a dalších okolností. V případě energetické či provozní závady, kdy není koupání možné, je věznice povinna přechodně zabezpečit řádné umytí v teplé vodě. Dále má každý odsouzený nárok podle potřeby na bezplatné stříhání (zpravidla 1× za měsíc).

Každému odsouzenému, který nemá finance na zakoupení základních hygienických prostředků, poskytuje věznice nutné množství hygienického sortimentu.

- Osobní volno – činnosti, prováděné v osobním volnu (čas, kdy mají odsouzení splněné aktivity z programu zacházení), nesmějí být v rozporu s účelem výkonu trestu a s vnitřním řádem věznice. Odsouzení se mohou věnovat uspokojování svých duchovních potřeb, sebevzdělávání, úklidu, osobní hygieně, vycházce, spánku, a ostatním aktivitám mimo program zacházení.
- Péče o zdraví – zdravotní služba je odsouzeným poskytována ve zdravotních zařízeních VS. V případě potřeby je zajištěn převoz do nemocnic, či jiných lékařských zařízení. Pokud vězeň odmítá stravu, je neprodleně kontaktován lékař, který zkontroluje stav odsouzeného a rozhodne o dalším způsobu dohledu nad jeho zdravotním stavem. Pokud je vězeň v akutní duševní tísní, je mu zřízen krizový oddíl, pokud je ovšem odsouzený nebezpečný kvůli duševnímu stavu pro sebe i okolí, je na doporučení lékaře přesunut na zvláštní celu po dobu nezbytně nutnou.

V případě, že je vězeň nekuřák, může podat žádost o přesunutí od odsouzených, kteří kouří.

- Korespondence – odsouzení mohou korespondenci odesílat či přijímat pouze písemnou formu, prostřednictvím poštovního úřadu a může jim být kdykoliv kontrolována vězeňskou službou. Odsouzení vhazují korespondenci, kterou chtějí odeslat do uzamykatelné schránky, která je umístěna na přístupném místě, či ji odevzdávají vychovateli. Schránky se vybírají denně a pokud je možná okamžitá kontrola korespondence vězeňskou službou, musí být odeslána nejpozději druhý den od vhození do schránky. U došlé korespondence, kterou je možné ihned zkontrolovat, dochází k doručení ještě týž den.

Odsouzený si může došlou korespondenci ponechávat v takovém množství, pro které má úložní kapacitu ve skřínce. Každý odsouzený má nárok na uložení korespondence u správy věznice, pokud si o to požádá. Pokud odsouzený přijme písemné sdělení, k němuž jsou přiloženy jiné věci, než denní tisk, věci potřebné k vedení běžné korespondence, knihy, či časopisy, je zásilka podle zákona považována za balíček.

- Přijetí balíčku – balíčky s potravinami a věci osobní potřeby o hmotnosti 5 kg je možné odsouzenému zaslat poštou, či předat při návštěvě v intervalu

1× za 6 měsíců. Toto omezení se nevztahuje na balíčky obsahující potřeby a oděv prospěšný k realizaci programu zacházení, prádlo, vzdělávací potřeby nebo potřeby pro zájmovou činnost. Všechny přijaté balíčky podléhají kontrole a jsou odebrány případné věci, které nejsou v souladu s účelem VTOS, anebo které nemohou mít odsouzení u sebe. Jedná se zejména o věci, které mohou ohrozit vlastní život a zdraví, případně zdraví a život ostatních. Takové věci se odesílají zpět odesílateli na náklady odsouzeného, případně vráceny ihned při návštěvě.

- Návštěvy – návštěvy ve věznicích probíhají za přítomnosti orgánů VS případně i orgánu provádějící trestní řízení, v místnostech, které jsou pro tento účel vhodně vybavená a upravená – viz fotografie návštěvní místnosti na obrázku č. 6. Jsou umožňovány v denní době, a to zpravidla ve všedních dnech. Před začátkem a po skončení návštěvy, se musí odsouzený podrobit osobní prohlídce, kterou provádí zaměstnanec VS stejného pohlaví. Každý obviněný má právo na 90 minutovou návštěvu v počtu nejvýše 4 osob starších 15 let, které předloží platný občanský průkaz, pas, či jiný v ČR platný průkaz (s fotografií) v intervalu 1× za 2 týdny. V odůvodněných případech může být povolen ředitelem věznice častější interval návštěv, přijetí většího počtu osob nebo delší časový interval návštěvy. Každý návštěvník i vězeň je před návštěvou poučen o pravidlech chování. V případě porušení těchto pravidel má VS oprávnění návštěvu přerušit či ukončit.

Obrázek 6 Místnost pro příjem návštěv odsouzených

Zdroj: Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Praha Ruzyně

- Užívání telefonu – před tím, než je odsouzenému povoleno užívat telefon, musí ředitelem pověřený zaměstnanec v žádosti odsouzeného zkontrolovat správnost údajů. Veškeré telefonáty jsou evidovány. Odsouzený má povoleno telefonovat s osobou blízkou nebo jinou osobou, je-li to v zájmu jeho nápravy nebo má jiný vážný důvod. VS má oprávnění seznamovat se s obsahem telefonátu za pomoci kontroly záznamu telefonátu, či přímým odposlechem. Pokud vznikne na základě obsahu telefonátu podezření na přípravu nebo páchaní trestného činu, hovor je přerušen a VS předává záznam orgánu činnému v trestném stíhání. V případě zjištění komunikace odsouzeného se svým obhájcem, musí dojít k okamžitému zničení záznamu, zrušení odposlechu a informace, které byly v této souvislosti zjištěny, nikterak nepoužívat. Veškeré náklady na telefonování si hradí odsouzený sám. Cena za minutu hovoru je cca 1,98 Kč a denní povolená doba je dána ve vnitřním řádu věznice (běžně povolená doba činí kolem 20 minut/osoba).
- Používání dalších potřeb – o veškerých možnostech zaslání, zakoupení, dovezení a používání dalších věcí prospěšných pro vzdělávání, program zacházení, případně zájmovou činnost odsouzeného rozhoduje ředitel věznice, či jím pověřená osoba a zároveň stanovují podmínky, za kterých lze věci užívat. U elektrospotřebičů, které mají příkon vyšší než 60 W, ředitel věznice uzavírá

s osobou mající věc v majetku písemnou dohodu o úhradě paušální náhrady za spotřebu elektřiny.

- Nákup potravin a věcí osobní potřeby – nákup je možný v prodejně věznice či formou rozvozu zboží pod dohledem dozorce. Provozní doba prodejny se stanovuje tak, aby všichni odsouzení mohli využít práva nakoupit si alespoň 2× týdně. Ceny zboží nesmějí být vyšší, než obvyklé ceny v obci (územním obvodu), kde se věznice nachází (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody). Obvinění mohou provádět jednorázový nákup o maximální finanční částce 1 000 Kč. Svůj nákup odsouzení platí bezhotovostní platbou.

Sortiment nabízeného zboží se zpravidla skládá z potravin, drogerie a spotřebního zboží. Minimální sortiment, který je zajišťován vězeňskou prodejnou, je dle zákona následující:

- Potraviny, nápoje, pochutiny: trvanlivé pečivo, ovoce, zelenina, trvanlivé uzeniny a salámy, konzervy, pomazánky, paštiky, cukrovinky, pochutiny, mléčné výrobky, rýže, ovesné vločky, těstoviny, instantní potraviny, káva, čaj, nealkoholické nápoje
- Drogerie a průmyslové zboží: hygienické a toaletní potřeby, kuřácké potřeby a tabákové výrobky, tiskoviny, potřeb ke stolování, společenské hry, prostředky ke korespondenci, visací zámek, spodní prádlo

Po předchozí objednávce lze zakoupit i další zboží, které není ve standardní nabídce, ale zásadním způsobem se neodchyluje od výše uvedené nabídky (např: květiny, bonboniéry, jiný druh kosmetiky, malířské potřeby, jazykové učebnice) (Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Teplice, 2018).

- Uspokojování kulturních potřeb – jak již bylo zmíněno výše, tisk, knihy aj., mohou být přijímány od příbuzných a jiných osob bez omezení. V rámci možností, je v každé organizační jednotce věznice zajištěn provoz knihovny, která je vybavena běžně dostupnou beletrií, odbornou a náboženskou literaturou a základními právními předpisy z různých právních odvětví.
- Ochrana práv a oprávněných zájmů odsouzených – vězni mohou veškeré jejich žádosti a stížnosti týkající se uplatnění svých práv zasílat přímo státním orgánům

ČR nebo mezinárodním organizacím a orgánům, které získávají a prošetřují informace o porušování lidských práv. Jsou jimi zejména organizace a orgány jako: Mezinárodní výbor Červeného kříže, Výbor pro lidská práva, Evropský soud pro lidská práva, Výbor proti mučení, Mezinárodní federace pro lidská práva apod. Žádosti a stížnosti odsouzení odesílají v zalepených obálkách bez další kontroly. Odsouzený si též může požádat o rozhovor s ředitelem věznice, který musí proběhnout do jednoho týdne, v akutních případech ihned. O akutnosti rozhoduje ředitel věznice.

- Ochrana odsouzených proti ponižování lidské důstojnosti a neoprávněnému násilí – každý vězeň je povinen dbát na dodržování práva ostatních trestaných. V případě, že se stane svědkem jejich porušování, musí tuto skutečnost ihned ohlásit zaměstnanci VS nebo rovnou řediteli. To samé platí i u zaměstnanců, kteří se dozví o ohrožení práv odsouzených, a to jakýmkoliv projevy ponižování, násilí apod. Zjištěnou skutečnost musí ihned nahlásit řediteli věznice a učinit okamžitá opatření, která zamezí takovému jednání. Ředitel věznice je po zjištění takovéto skutečnosti povinen neodkladně a detailně prošetřit veškeré prostředky a informace, týkající se porušení práv odsouzených a nastavit účinná opatření.

Pokud padne podezření, či je prokázáno porušování práv odsouzených zaměstnancem, ředitel věznice zajistí, aby zaměstnanec nepřišel až do konce vyřešení případu do kontaktu s odsouzeným. V rámci prevence násilí a ponižování, jsou odsouzení, vzhledem k psychickým vlastnostem, tělesnému a zdravotnímu stavu a ostatním zjištěným skutečnostem odděleni od odsouzených s agresivními sklony (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody).

4 Hospodaření Vězeňské služby České republiky

Tato kapitola se zabývá analýzou ekonomického hospodaření Vězeňské služby v České republice. Pro účel sledování samotného vývoje jednotlivých ukazatelů jsou použita data za poledních pět hospodářských období, tedy z let 2015–2019. Největší pozornost je ovšem věnována roku 2019, tedy poslednímu roku, ze kterého jsou dostupné oficiální statistiky vydané Vězeňskou službou ČR.

4.1 Rozpočet Vězeňské služby České republiky

Rozpočet VS sestavuje Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s Generálním ředitelstvím VS ČR a to tak, že společně stanoví pro jednotlivé položky závazné ukazatele, které se musí po schválení rozpočtu jednotlivými organizačními složkami Vězeňské služby ČR dodržovat.

Rozpočet je veden jak pro jednotlivé organizační jednotky, tak i v celkové sumarizaci za VS, prostřednictvím funkcionalit informačního systému VS (programového vybavení). Za řízení rozpočtu jsou odpovědní příslušní správci konkrétního rozpočtu (Pilný, 2007).

Správce rozpočtu Generálního ředitelství Vězeňské služby, odpovídá za řízení rozpočtu VS. V rámci své funkce vyhodnocuje rizika při plnění příjmů a čerpání výdajů v oblasti své působnosti ve státním rozpočtu, sestavuje ve střednědobém výhledu návrh na rozpočet, působí jako správce rozpočtu z pohledu finanční kontroly, řídí přidělování rozpočtu jednotlivým organizačním jednotkám Vězeňské služby a rozděluje rozpočet jednotlivým správcům rozpočtové položky generálního ředitelství.

Správci rozpočtu v jednotlivých organizačních jednotkách jsou odpovědní za řízení rozpočtu, který byl jejich organizační jednotce přidělen, vykonávají finanční kontrolu, řídí přidělování rozpočtu jednotlivým správcům (kompetentům) rozpočtové položky a podílí se na sestavování návrhu na rozpočet pro následující rok.

Za správu přidělené rozpočtové položky v souladu s pokyny příkazce operace odpovídá kompetent, který předkládá správci rozpočtu veškeré požadavky na změnu rozpočtových prostředků a dále průběžně vyhodnocuje potřebnost samotných prostředků.

Rozpočet Vězeňské služby České republiky je rozdělen do tří kategorií následovně:

- Prostředky státního rozpočtu
- Mimorozpočtové zdroje, které jsou upraveny v § 45 odst. 3 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změnách některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů a které zahrnují například prostředky rezervního fondu, prostředky z hospodářské činnosti nebo z pojistných událostí
- Nároky z nespotrebovaných výdajů (Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky o rozpočtu Vězeňské služby České republiky, 2017)

4.1.1 Vedení účetnictví ve Vězeňské službě

Účetnictví je ve Vězeňské službě ČR vedeno v plném rozsahu dle Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Vězeňská služba je účetní jednotkou, která má dislokovaná územní pracoviště u organizačních jednotek VS ČR a účtuje podvojnými zápisy.

Účetním obdobím je 12 po sobě jdoucích měsíců, tedy nepřetržitý jeden kalendářní rok.

Závazná směrná účtová osnova VS je členěná na účtové třídy, účtové skupiny a syntetické účty a na jejím podkladě každoročně (každé účetní období) sestavuje ekonomický odbor GŘ VS účtový rozvrh, který obsahuje veškeré potřebné účty k zaúčtování všech účetních operací a sestavení účetní závěrky. V průběhu účetního období může být rozvrh doplňován o další potřebné účty, ovšem pouze za souhlasu generálního ředitelství.

VS vytváří v rámci analytických účtů závazné, syntetické účty, které člení syntetické účty podle požadavků právních předpisů, podle potřeb účetní závěrky, či dalších potřeb účetní jednotky (Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 19/2018, o vedení účetnictví ve VS ČR).

4.1.2 Příjmy

Na rok 2019 byly pro Vězeňskou službu České republiky stanoveny závazné ukazatele rozpočtových příjmů, jejichž celková výše činila 1 511 938 240 Kč. Tato příjmová část rozpočtu byla VS splněna na 106,69 %. Z toho daňové příjmy (příjmy z pojistného na důchodové pojištění, pojistného na nemocenské pojištění, ze správných poplatků

a z příspěvku na politiku zaměstnanosti) byly splněny na 100,95 % a nedaňové příjmy na 130,93 % (Výroční zpráva VS ČR, 2019).

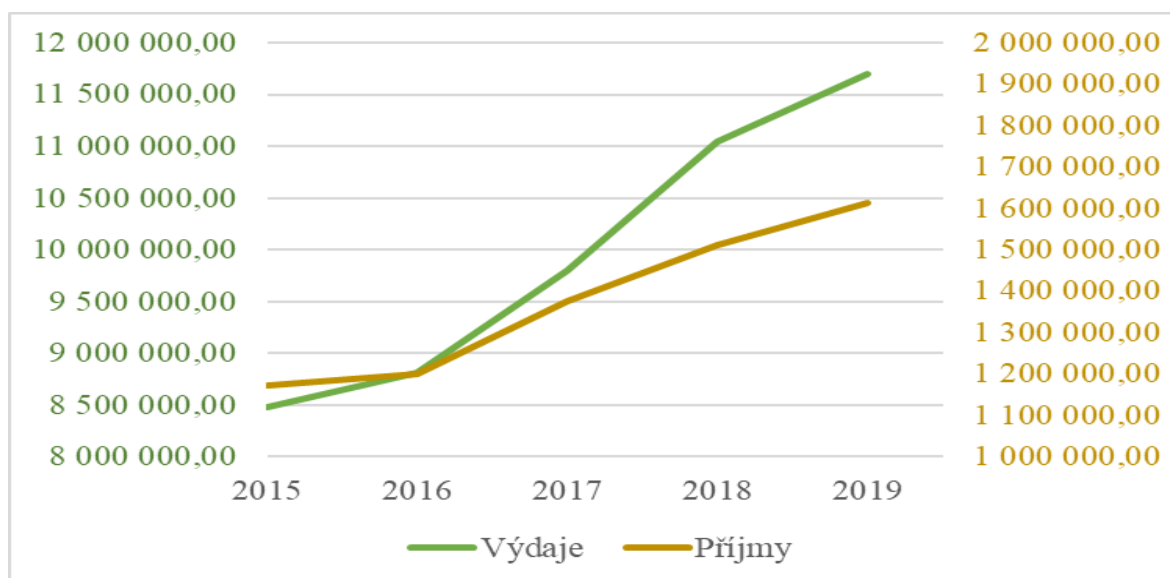
Jednotlivé rozdělení příjmů za rok 2019 znázorňuje tabulka č. 1. Oproti předchozím rokům došlo ke konstantnímu každoročnímu růstu, jak lze vidět na obrázku č. 7 níže, kde jsou v grafu porovnány křivky příjmů a též téměř konstantně rostoucích výdajů za roky 2015–2019.

Tabulka 1 Příjmy Vězeňské služby ČR a jejich plnění v % za rok 2019 (v tis. Kč)

Organizace	Rozpočet 2019			SKUT/UR (v %)
	Schválený	Po změnách	Skutečnost	
Příjmy celkem	1 551 938,24	1 551 938,24	1 613 041,07	106,69
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy, přijaté dotace	289 102,17	289 102,17	378 531,93	130,93
Daňové příjmy	1 222 836,07	1 222 836,07	1 234 509,14	100,95
Pojistné na důchodové pojištění	1 086 965,39	1 086 965,39	1 100 269,02	101,22

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2019, vlastní zpracování

Obrázek 7 Vývoj skutečných příjmů a výdajů VS ČR v letech 2015-2019 (v tis)

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015–2019, vlastní zpracování

4.1.3 Výdaje

Výdaje VS ČR jsou tvořeny výdaji běžnými a výdaji kapitálovými.

I zde byly v roce 2019 pro VS ČR stanoveny závazné ukazatele ve výši 11 756 692 480 Kč. V průběhu roku došlo k navýšení výdajových částí rozpočtu o 20 681 040 Kč a dále byly z důvodu realizace vzájemných zápočtů vázány výdajové prostředky v celkové výši 517 980 Kč.

K zajištění všech potřebných činností v průběhu roku bylo též potřeba použít mimorozpočtové prostředky (vč. rezervních fondů) ve výši 39 161 100 Kč, a dále byly v celkové výši 654 978 290 Kč čerpány nároky z nespotřebovaných výdajů (Statistická ročenka VS ČR, 2019).

Pro představu, detailnější rozdělení, kam jsou finanční prostředky investovány znázorňuje tabulka č. 2.

Tabulka 2 Výdaje Vězeňské služby ČR a jejich plnění v % za rok 2019 (v tis. Kč)

Ukazatel	Skutečnost 2018	Schválený rozpočet 2019	Rozpočet po změnách 2019	Skutečnost 2019	Plnění k RZ (v %)
Výdaje celkem	10 799 329,03	11 756 692,48	11 777 373,52	11 699 674,75	99,34
v tom:					
Běžné výdaje	10 367 043,55	11 150 824,48	11 170 819,13	11 311 791,74	101,26
v tom:					
Platby zaměstnancům a ostatní platby za provedenou práci	5 126 123,05	5 595 961,40	5 512 032,57	5 603 208,33	101,65
z toho:					
Platy (pol. 5011 a 5012)	4 906 903,59	5 361 661,05	5 298 732,22	5 354 863,02	101,06
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	1 747 301,66	1 902 229,42	1 902 219,67	1 909 224,02	100,37
Mzdové náhrady	0	0	0	0	
Náhrady mezd	10 440,50	10 050,00	15 412,08	15 180,23	98,50

v době nemoci					
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	98 204,84	107 233,22	107 232,64	107 468,07	100,22
Ostatní věcné výdaje včetně běžných výdajů programového financování	2 070 694,70	2 169 096,94	2 167 030,75	2 215 940,56	102,26
Důchod	707 674,71	747 303,50	768 303,50	766 092,62	99,71
Ostatní sociální dávky	617 044,60	629 000,00	714 000,00	709 858,15	99,42
Program protidrogové politiky	7 967,40	6 000,00	6 000,00	5 996,20	99,94
v tom:					
Běžné výdaje	7 967,40	6 000,00	6 000,00	5 996,20	99,94
Kapitálové výdaje	0	0	0	0	
Program sociální prevence a prevence kriminality	8 961,84	6 000,00	6 000,00	5 999,27	99,99
v tom:					
Běžné výdaje	8 961,84	6 000,00	6 000,00	5 999,27	99,99
Kapitálové výdaje	0	0	0	0	
Kapitálové výdaje	432 285,48	605 868,00	606 554,39	387 883,01	63,95
v tom:					
Systémově určené výdaje	432 285,48	605 868,00	606 554,39	387 883,01	63,95
Individuálně určené výdaje	0	0	0	0,	

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR, vlastní zpracování

V tabulce č. 3 je rozdělená celková suma po úpravách rozpočtu, které byly provedeny Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem financí a po změnách provedených

v kompetenci VS ČR, jak byla čerpána v jednotlivých čtvrtletích. Z tabulky je patrné, že čerpání finančních prostředků bylo ve třech čtvrtletí rovnoměrné a ke konci roku došlo k růstu.

Tabulka 3 Čtvrtletní čerpání finančních prostředků v roce 2019 (v tis. Kč)

Čerpání finančních prostředků v roce 2019	Čerpání výdajů	
	v tis. Kč	% čerpání
Rozpočet po změnách 2019	11 777 373,52	
1. čtvrtletí	2 090 881,30	17,87
2. čtvrtletí	2 865 167,45	24,49
3. čtvrtletí	2 917 425,20	24,94
4. čtvrtletí	3 826 200,80	32,70
Celkem	11 699 674,75	100,00

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR, vlastní zpracování

4.2 Běžné výdaje

Do běžných výdajů se řadí podskupení výdajů, které jsou čerpány na každodenní bezkonfliktní a bezporuchový chod všech vězeňských zařízení. U všech osob, které nastoupí do výkonu musí být provedena zdravotní prohlídka, každému musí být vydáno oblečení, zajištěno stravování a lůžko. I u osob, které jsou v průběhu roku propuštěny nebo dojde k přerušení výkonu, musí být provedena lékařská prohlídka, administrativní a organizační úkony, které stanovují vnitřní předpisy VS ČR.

Nákup materiálu

Oproti roku 2018 se celkové čerpání na účtu 513 – Nákup materiálu zvýšilo o 62 988 910 Kč. U nákupu oděvů, obuvi a prádla došlo k výraznému zvýšení čerpání finančních prostředků, a to hlavně z důvodu dokončení zakázek z roku 2018, kde došlo ke komplikacím ve výběrovém řízení, což mělo za následek snížení čerpání. Naopak za potraviny bylo v porovnání s předešlým rokem utraceno méně, z důvodů snížení počtu vězňených osob – viz tabulka č. 4 (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

Tabulka 4 Věcné výdaje na nákup materiálu (v tis. Kč)

Nákup materiálu	2015	2016	2017	2018	2019
Potraviny	455 331,87	495 042,25	524 255,32	505 320,73	493 004,97
Léky a zdrav. materiál	19 406,93	18 865,58	20 267,87	20 635,29	21 472,19
Oděvy, prádlo, obuv	41 591,58	40 077,11	53 457,00	41 300,47	84 188,6
Celkem	743 553,49	787 947,44	918 289,10	930 715,8	993 704,72

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015–2019, vlastní zpracování

Nákup vody, energie a paliv

Do podskupení výdajů 515 – Nákup vody, paliv a energie, jsou zařazeny výdaje za dodávky tepla, plynu, elektrické energie, teplé vody, výdaje na vodné a stočné, pohonné hmoty, maziva, pevná paliva a ostatní paliva a energie. Z důvodu zvýšení cen u dodávek energetické energie a plynu vykazuje podskupení 515 oproti roku 2018 růst o 53 360 070 Kč – viz tabulka č. 5.

Tabulka 5 Věcné výdaje na nákup vody, paliv a energie (v tis. Kč)

Nákup vody, paliv a energie	2015	2016	2017	2018	2019
Voda	174 494,09	173 175,79	185 314,71	187 759,40	190 018,63
Teplá voda	1 225,37	1 962,04	2 217,10	2 233,57	2 313,02
Teplo	93 398,87	71 207,51	85 267,34	84 225,90	86 106,30
Plyn	142 080,34	100 226,89	116 776,06	120 363,70	151 514,00
Elektrická energie	104 191,32	82 343,38	93 985,45	103 412,92	120 886,40
Pohonné hmoty a maziva	32 075,47	28 847,08	31 956,16	33 329,50	33 861,88
Celkem	551 985,83	465 637,47	525 095,54	542 521,78	595 881,85

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

Nákup služeb

V rámci účtu 516 – Nákup služeb, došlo jak uvádí tabulka č. 6 v roce 2019 ke snížení nákladů o 332 520 Kč. Peněžní prostředky byly nejvíce vynaloženy za ostatní služby, kterými jsou například: zákonné pojištění vozidel, STK vozidel, veterinární vyšetření, revize kotelen, dezinfekce prostor, odvozy odpadů, měření emisí, fotografické služby, servisní poplatky apod.

Tabulka 6 Věcné výdaje na nákup služeb (v tis. Kč)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Nákup služeb	230 963,76	243 821,66 2	255 058,03	241 467,68	244 792,20

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

Ostatní nákupy

U budov, se kterými je VS příslušná hospodařit, probíhaly opravy a udržování. Převážně z tohoto důvodu vzrostlo čerpání oproti roku 2018 o 7 414 040 Kč – viz tabulka č. 7 (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS).

Tabulka 7 Věcné výdaje na ostatní nákupy (v tis. Kč)

Ostatní nákupy	2015	2016	2017	2018	2019
Opravy a udržování	186 748,72	209 912,23	227 968,95	266 809,29	272 767,44
Celkem	219 288,53	235 882,63	260 744,92	300 457,18	307 871,22

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015–2019, vlastní zpracování

4.2.1 Denní výdaje na jednoho vězně

Podle Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, je odsouzený povinný hradit náklady výkonu trestu a výkonu vazby. Není-li možné mu tyto náklady srazit z odměny, kterou dostává za vykonanou práci, může věznice k jejich úhradě využít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

V roce 2019 dosáhl celoroční průměrný denní stav počtu 21 486 vězňených osob. V porovnání s rokem 2018 došlo k poklesu o 463 osob.

Co se týče denních nákladů na jednu vězňenou osobu, které zahrnují výdaje na platy a ostatní odvedenou práci, povinné pojistné placené zaměstnavatelem, sociální dávky, kapitálové výdaje, ostatní věcné výdaje (včetně běžných výdajů na programové financování) a FKSP (převod fondu kulturních a sociálních potřeb), ty stouply oproti roku 2018 o 144 Kč na částku 1 492 Kč (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

V tabulce č. 8 je znázorněný přehled o vývoji denních a ročních nákladů na vězňenou osobu + průměrný stav vězňených osob v období 2015–2019. Je zde patrné, že i přes

snížení počtu vězňů, výdaje na jejich život ve věznicích stále rostou, a to z důvodu rostoucích personálních nákladů, inflace, vyšších nákladů na energie, potraviny, hmotný materiál apod.

Tabulka 8 Denní a roční náklad (v tis. Kč) na vězněnou osobu, průměrný stav vězňů na rok

Rok	Náklad na jednoho vězně		Průměrný denní počet vězňů na rok
	za den	za rok	
2015	1163	418 680	19 979
2016	1093	393 480	22 018
2017	1187	427 320	22 620
2018	1348	485 280	21 949
2019	1492	537 120	21 486

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.2.2 Hospodářská činnost

Dle Zákona č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážích České republiky může VS mimo svou hlavní činnost, pro niž byla zřízena, provozovat i jinou hospodářskou činnost, jejímž účelem je zejména zajišťování zaměstnávání osob ve VTOS (viz kapitola 3.3.1 Pracovní aktivity). Všechny provozní výdaje, které vzniknou hospodářskou činností, musí být pokryty příjmy z této činnosti. Při dosažení kladného rozdílu mezi příjmy a výdaji za kalendářní rok v rámci střediska hospodářské činnosti (dále jen SHČ), dochází k získání mimorozpočtového zdroje, se kterým může věznice nakládat způsoby, které jsou dány zvláštním právním předpisem (Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážích České republiky).

Část zisku je rozdělena individuálně podle potřeb na posílení hlavní činnosti organizační jednotky, kterou SHČ vykonává, a to především na pořízení dlouhodobého hmotného majetku, opravy, udržování, nákup investičního majetku a nákup materiálu (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

Hospodářská činnost je provozována ve věznicích a za její činnost zodpovídá ředitel věznice. Provozovnu, ve které je činnost provozována zřizuje generální ředitel VS na návrh ředitele věznice. Před samotným zřízením provozovny musí dojít ke zpracování ekonomického závěru s přesným popsáním činnosti a předpokládanými výnosy a náklady. V rámci SHČ může věznice provozovat zejména činnosti jako poskytování práce, služeb,

výroby a prodeje vlastních výrobků a výpěstků (Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 45/2013, kterým se stanoví podmínky provozování hospodářské činnosti ve VS ČR).

Hospodářskou činnost v roce 2019 realizovalo 27 organizačních jednotek VS a pracovně bylo v průměru zařazeno 4 181 odsouzených. Celkový zisk po zdanění dosáhl částky 59 898 470 Kč – viz tabulka 9.

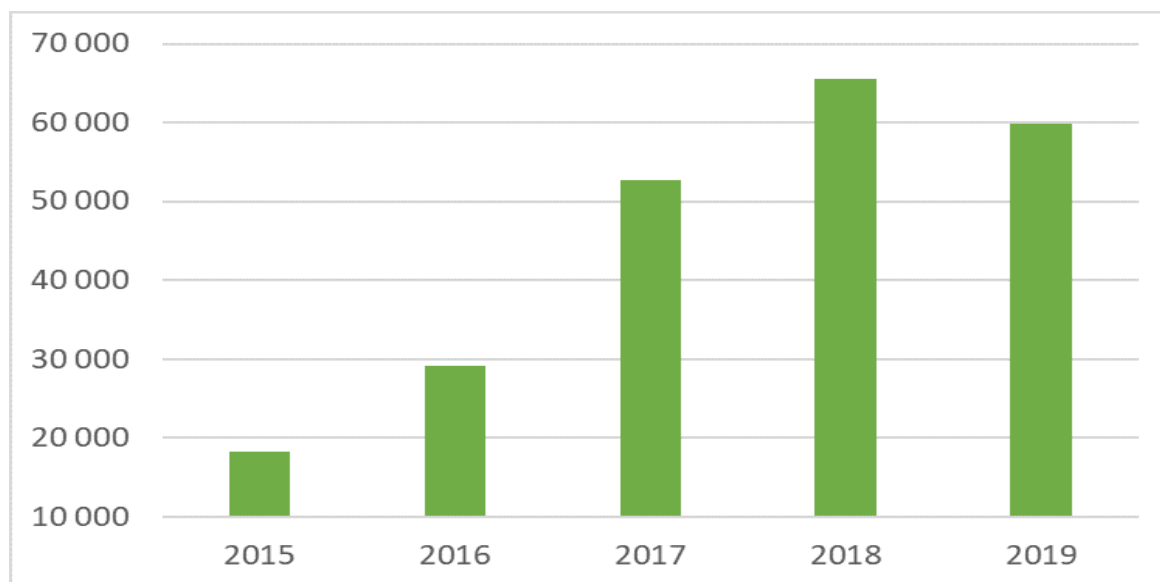
Tabulka 9 Hospodářský výsledek SHČ za rok 2019 (v tis. Kč)

Ukazatel	HV před zdaněním	Daň z příjmu	HV po zdanění
Hospodářská činnost	74 040,74	14 142,27	59 898,47

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR, vlastní zpracování

Co se týče meziročního porovnání ziskovosti, kterou znázorňuje graf na obrázku č. 8, oproti roku 2018 došlo k výraznému poklesu, ovšem v porovnání s roky 2015–2017 ziskovost SHČ každoročně vzrostla. Dojde-li k porovnání vývoje zřízení provozoven SHČ za účelem zaměstnat odsouzené tak, jak je tomu v tabulce č. 10, lze vidět vývoj bez poklesu, pouze s meziroční stagnací v letech 2018,2019.

Obrázek 8 Vývoj hospodářského výsledku SHČ v letech 2015-2019 (v tis. Kč)

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

Tabulka 10 Vývoj zřízení provozoven hospodářské činnosti za účelem zaměstnávání odsouzených

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Počet provozoven SHČ	21	25	26	28	28

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.3 Vývoj zaměstnanosti a platy zaměstnanců

Jak je uvedeno v tabulce č. 11, do sektoru Vězeňské služby bylo v roce 2019 zaměstnáno celkem 11 992 osob. Podle údajů z tabulky č. 10, z celkového počtu zaměstnanců bylo 7 505 příslušníků VS v procentuálním poměru 72,3 % muži, 27,7 % ženy a 4 487 občanských zaměstnanců se zastoupením 86,1 % mužů a 13,9 % žen.

V průběhu roku nastoupilo do služebního poměru 483 příslušníků a služební poměr jich ukončilo 561 (Statistická ročenka VS ČR, 2019).

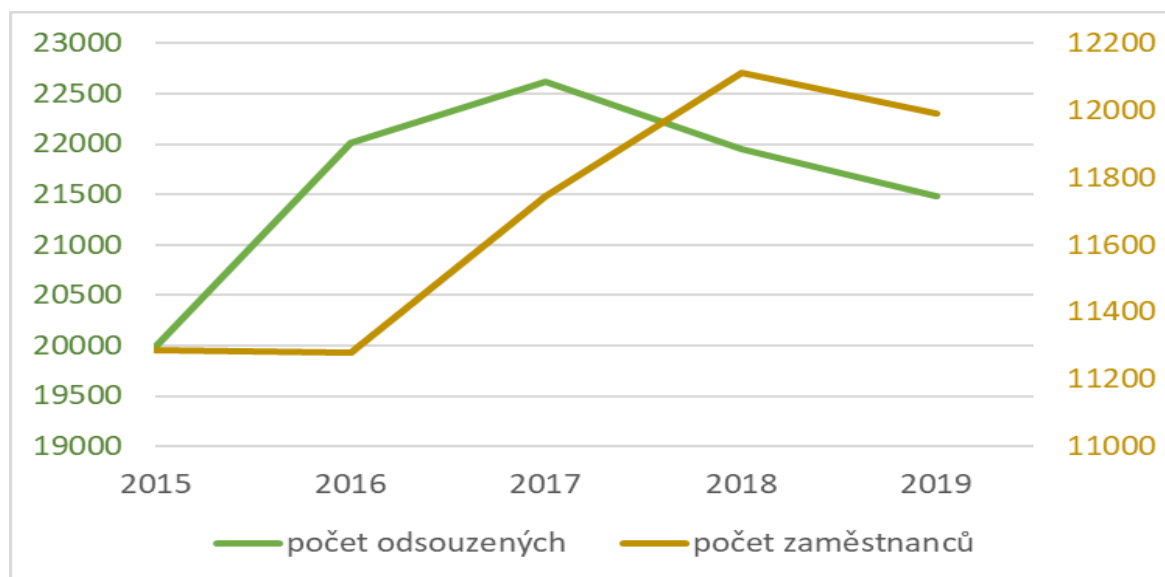
Tabulka 11 Naplnění plánovaných počtů zaměstnanců v roce 2019 a skutečný průměrný stav

Kategorie	Schválený počet	Počet po změnách	Průměrný přepočtený počet	Plnění v %
Příslušníci	7 505	7 505	7 077	94,30
Občanští zaměstnanci	4 487	4 487	4 300	95,83
Zaměstnanci celkem	11 992	11 992	11 377	94,87

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2019, vlastní zpracování

Z grafu na obrázku č. 9 vychází, že vývoj počtu zaměstnanců VS je nepřímě úměrný vývoji počtu vězňených osob (výkon vazby, VTOS).

Obrázek 9 Vývoj počtu vězňů v porovnání s vývojem příslušníků VS

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

Prostředky na platy a ostatní platby za vykonanou práci byly pro rok 2019 upraveny na výši 5 512 032 570 Kč. Z toho prostředky na platy v daný rok pro příslušníky VS činily 3 492 044 130 Kč a na občanské zaměstnance byla vynaložena celková suma ve výši 1 809 688 090 Kč.

Rozpočet po změnách na platy příslušníků, občanských zaměstnanců a na ostatní platby za odvedenou práci byl v jednotlivých čtvrtletích čerpán následovně (tabulka č. 12):

Tabulka 12 Čtvrtletní čerpání prostředků na platy a ostatní vykonanou práci za rok 2019 (v tis. Kč)

Prostředky na platy a ostatní vykonanou práci za rok 2019	Čerpání výdajů	
	v tis. Kč	% čerpání
Rozpočet po změnách 2019	5 512 032,57	
1. čtvrtletí	879 843,44	15,70
2. čtvrtletí	1 380 984,13	24,65
3. čtvrtletí	1 417 022,51	25,29
4. čtvrtletí	1 925 358,25	34,36
Celkem	5 603 208,33	100,00

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR, vlastní zpracování

4.3.1 Platy příslušníků Vězeňské služby

Dle nákladového účtu byla v roce 2019 vynaložena na platy příslušníků VS suma 3 455 295 280 Kč. Měsíční průměrný plat se díky růstu tarifních platů a plošné úpravě zvláštních příplatků ve srovnání s rokem 2017 zvýšil o 2 920 Kč, tedy o 7,73 %.

Dále jim byly v souvislosti s novelou Zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, poskytnuty příplatky za službu o svátcích v celkové hodnotě 7 264 590 Kč.

K meziročnímu nárůstu došlo i u odměn, na které bylo v roce 2019 vynaloženo oproti roku předešlému o 933 260 Kč více, tedy celkem 13 622 050 Kč. Odměny byly vyplaceny za 430 938 hodin služební pohotovosti, což v porovnání s rokem 2018 představuje pokles o 5 055 hodin. Rozdílnost mezi poklesem počtu hodin při růstu nákladů souvisí též s úpravami tarifů a úpravou zvláštních příplatků.

Výrazným počtem ukončených služebních poměrů a kvůli již výše zmiňovaným příčinám, bylo za služby přesčas v počtu 606 087 hodin vyplaceno 144 452 880 Kč. Ve srovnání s rokem 2018 došlo k nárůstu o 67 415 hodin, tedy o 12,52 %, což představuje částku 26 522 920 Kč (nárůst o 22,49 %).

Pouze 3,05 % z celkových nákladů na platy tvořily náklady na osobní příplatky byly ve výši 105 231 910 Kč.

4.3.2 Platy občanských zaměstnanců

Na platy občanských zaměstnanců byla v roce 2019 vynaložena podle nákladového účtu suma 1 896 972 230 Kč. O 7,54 %, tedy v přepočtu o 2 748 Kč se zvýšil oproti roku 2017 průměrný měsíční plat.

Kvůli zajištění nepřetržitého provozu byly v roce 2019 vyplaceny občanským zaměstnancům příplatky za práci ve svátek, sobotu a neděli, za rozdělenou směnu a za práci v noci ve výši 20 587 750 Kč, což představuje oproti roku 2018 nárůst o 1 826 100 Kč.

K růstu došlo i u odměn za pracovní pohotovost, kde bylo vyplaceno 33 649 hodin v celkové výši 1 920 850 Kč. V roce 2018 bylo vyplaceno o 232 410 Kč (751 hodin) méně.

Vzhledem k dlouhodobému nenaplnování systematizovaných míst zdravotního personálu, zejména lékařů, dochází k nezbytné práci občanských zaměstnanců v přesčasech, kdy zajišťují lékařskou péči o vězněné osoby. Tento typ přesčasů představuje převažující rozsah v celkové sumě 9 058 780 Kč, která byla za 24 165 hodin přesčas vyplacena. I u občanských zaměstnanců došlo stejně jako u příslušníků VS k růstu tarifních platů a plošné úpravě zvláštních příplatků, proto v porovnání s rokem 2018 bylo za méně hodin vyplaceno více finančních prostředků. Oproti roku 2018 tedy došlo k poklesu o 1 735 hodin (pokles o 6,60 %), ale k nárůstu celkové sumy vynaložené na platy o 439 720 Kč (růst o 5,10 %).

Za osobní příplatky dosáhly náklady částky 113 723 590 Kč, což představuje 6 % z celkové částky nákladů na jejich platy (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

Údaje v tabulce č. 13, kde je zachyceno skutečné čerpání prostředků na platy občanských zaměstnanců a příslušníků VS ČR, jsou vzaty z nákladového účtu, protože výdajový účet není možné rozčlenit na kategorie příslušníků. Do kategorie ostatní příslušníci jsou zahrnováni příslušníci správní služby, Akademie VS, vězeňské stráže a pověřeného orgánu VS ČR.

Dále jsou v tabulce zapsány průměrné platy jednotlivých kategorií zaměstnanců VS za rok 2019.

Tabulka 13 Skutečné čerpání prostředků na platy (v tis. Kč), průměrný měsíční plat zaměstnanců

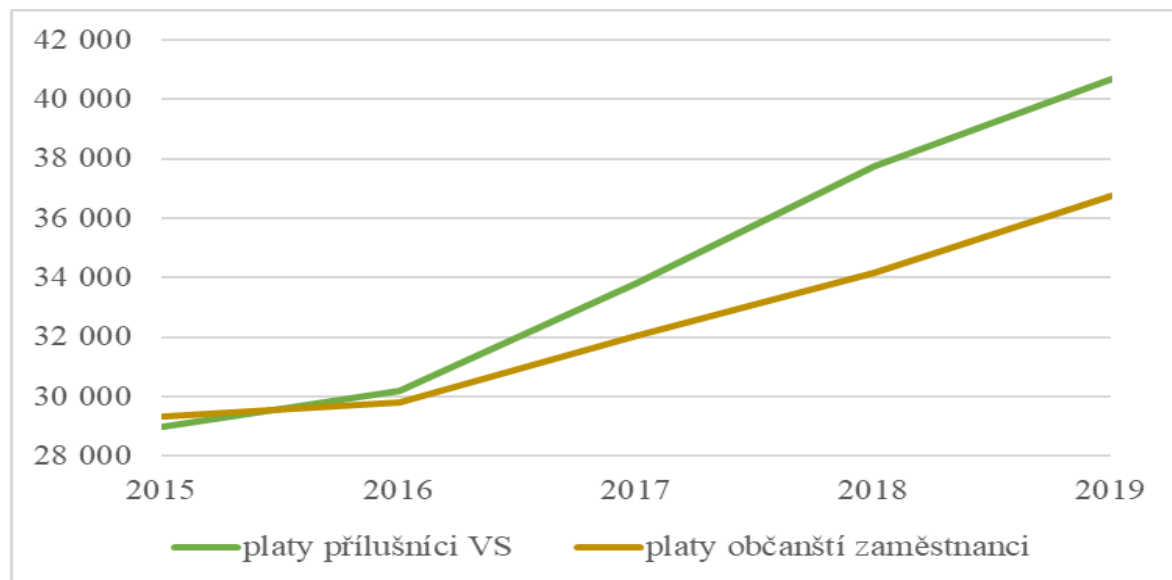
Kategorie	Skutečné čerpání prostředků na platy podle nákladových účtů v tis. Kč	Průměrný měsíční plat z nákladového účtu v Kč
Příslušníci celkem	3 455 295,28	40 684
z toho:		
Justiční stráž	426 005,12	34 810
Ostatní příslušníci	3 029 290,19	41 673
Občanští zaměstnanci	1 896 972,23	36 764
Celkem zaměstnanci	5 353 267,51	39 764

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2019, vlastní zpracování

Následující graf na obrázku č. 10 znázorňuje vývojové křivky platů obou výše popsaných skupin. Z grafu je patrné, že vývoj hodnoty platů příslušníků VS je daleko rychlejší/vyšší

i přesto, že na začátku porovnávacího období tedy v roce 2015, dostávali občanští zaměstnanci za svou práci větší finanční obnos.

Obrázek 10 Vývoj platů příslušníků a zaměstnanců VS ČR

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.3.3 Ostatní platby za provedenou práci

Rozpočet výdajů byl pro ostatní platby za provedenou práci schválený ve výši 234 300 350 Kč. Rozpočet byl v průběhu roku sice ponížěn o 21 000 000 Kč ve prospěch výdajů na sociální dávky, ovšem na druhou stranu došlo k zapojení prostředků z profitujících nároků nespotřebovaných výdajů ve výši 55 628 750 Kč (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

Do této kategorie výdajů řadíme:

- Osobní výdaje – výdaje na dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zde se jedná zejména o dohody pro lékaře
- Odstupné – jak uvádí § 67 Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce „Zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) nebo dohodou z týchž důvodů, přísluší od zaměstnavatele při skončení pracovního poměru odstupné.“ (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 67). Zde byl rozpočet po změnách čerpán v roce 2019 na 94,43 %

- Kázeňské odměny příslušníků – dle § 49 Zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů „*Příslušníkovi lze za projevení osobní statečnosti nebo za splnění zvláště významného služebního úkolu anebo za účelem ocenění příkladného plnění služebních povinností udělit kázeňskou odměnu. Za příkladné plnění služebních povinností se považuje též opakované dosahování velmi dobrých výsledků ve výkonu služby konstatované v závěru služebního hodnocení.*“ (Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 49)
- Ostatní platby za provedenou práci jinde nezařazené – zde došlo k nárůstu o 14 102 090 Kč oproti roku 2018 a to z důvodu změny odměňování odsouzených, která v roce 2018 začala až od měsíce dubna

V následující tabulce č. 14 jsou přiřazeny výdaje na platby do jednotlivých kategorií, které byla popsány v odstavcích výše.

Tabulka 14 Skutečné výdaje na ostatní platby za provedenou práci (v tis. Kč)

Skutečné výdaje	
Ostatní osobní výdaje	67 053,74
z toho:	
běžný provoz VS ČR	66 213,32
projekty EHP/Norsko	840,42
Odstupné	2 541,86
Kázeňské odměny	5 686,70
Ostatní platby za provedenou práci	173 063,01
Výdaje celkem	248 345,31

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR, vlastní zpracování

4.4 Programové financování

Výše skutečného čerpání výdajů programového financování (dále PF) VS v roce 2019 představovala částku 401 903 060 Kč, což je oproti roku 2018 o 33 360 360 Kč méně. Z této sumy bylo čerpáno 387 883 010 Kč na investiční výdaje a 14 020 050 Kč na neinvestiční výdaje.

Tabulka 15 Rozpočet Programového financování v roce 2019 (v tis. Kč)

Skutečnost 2018	435 263,42
Schválený rozpočet 2019	619 961,72
Rozpočet po změnách 2019	620 081,91
Skutečnost 2019	401 903,06
Plnění v %	64,81 %

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2019, vlastní zpracování

V tabulce č. 16 je celková suma programové financování rozdělena podle toho, jak byla čerpána v jednotlivých čtvrtletích, a to včetně ostatních věcných výdajů, nároků z nespotřebovaných výdajů a mimorozpočtových prostředků. Nejméně docházelo k čerpání PF na začátku roku 2019, tedy v 1. čtvrtletí roku. Naopak nejvíce, tedy skoro 50 % z celkové výše financování bylo vyčerpáno v posledních 3 měsících roku.

Tabulka 16 Přehled čtvrtletního čerpání programového financování v roce 2019 (v tis. Kč)

Čtvrtletí	Skutečnost	
	v tis. Kč	% čerpání
1. čtvrtletí	40 448,73	10,05
2. čtvrtletí	77 280,00	19,23
3. čtvrtletí	118 129,15	29,39
4. čtvrtletí	166 045,18	41,32
Celkem	401 903,06	100,00

Zdroj: Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GR VS ČR, vlastní zpracování

Veškeré prostředky z programového financování za rok 2019 byly použity zejména do oblastí:

- Plnění úsporných opatření dle článku 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti – provedeno v 7 věznicích s celkovým objemem čerpání ve výši 37 122 240 Kč
- Rozšíření ubytovací kapacity – provedeno v 6 věznicích s celkovým objemem čerpání ve výši 98 122 240 Kč

- Zvýšení vnitřní bezpečnosti (pořízení prostředků sloužících k detekci osob nebo předmětů a rekonstrukce bezpečnostního systému) – provedeno ve 2 věznicích o celkové výši čerpání 94 512 630 Kč
- Obnova vozového parku – vozy obnoveny ve 4 kategoriích vozového parku o celkové výši 92 396 080 Kč
- Zajištění provozuschopnosti vězeňských objektů – provedeno v 6 jednotlivých organizačních jednotkách ve výši 33 573 479 Kč

4.5 Rezervní fondy a ostatní mimorozpočtové zdroje

Dle § 25 odst. 1 písmeno b) Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, byly v roce 2019 navýšeny výdaje na zajištění hlavní činnosti VS o mimorozpočtové prostředky ve výši 39 238 940 Kč (58 000 Kč – prostředky rezervního fondu, 39 153 940 Kč – prostředky ze zisku hospodářské činnosti).

Jak je patrné z tabulky č. 17, celá suma mimorozpočtových prostředků byla použita na zajištění hlavní činnosti VS, jakými jsou nákup materiálu, služeb, ostatní nákupy a pořízení dlouhodobého majetku z účetních tříd 5 a 6.

Tabulka 17 Čerpání prostředků RF a ostatních mimorozpočtových zdrojů (v tis. Kč)

Mimorozpočtové zdroje	Zvýšení rozpočtu	Skutečné čerpání
	39 238,94	39 161,10
Nákup materiálu (513)	9 581,67	9 557,90
Nákup služeb (516)	3 057,26	3 012,12
Ostatní nákupy (517)	16 257,39	16 228,46
TŘ. 5 celkem	28 896,32	28 818,48
Pořízení dlouhodobého hmotného majetku (612)	10 342,62	10 342,62
TŘ. 6 celkem	10 342,62	10 342,62

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2019, vlastní zpracování

4.6 Zahraniční cesty

V roce 2019 bylo na zahraniční cestovné, do kterého se započítává i zahraniční eskort odsouzených, vynaloženo 1 939 200 Kč, což je o 316 750 Kč méně, než za rok 2018.

Jednalo se převážně o řadu menších služebních cest do Polska a na Slovensko. Dále pak o zahraniční cesty do zemí: Singapur, Irsko, Belgie, Rakousko, Portugalsko, Argentina, Itálie, Texas, Kypr.

Odsouzení byli z ČR eskortováni do Rumunska, Litvy, Španělska, Lotyšska a na Kypr (Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, GŘ VS ČR).

4.7 Prostředky EU a ostatních zahraničních programů

4.7.1 Operační program Zaměstnanost

- Kontinuální práce se zadluženými klienty ve VTOS a po jejich propuštění – tento projekt byl zahájen 1.2.2019 a pokračoval až do 31.1.2021. Byl realizován ve vazebních věznicích Praha-Ruzyně (vč. Velkých Přílep) a Praha-Pankrác. Jeho cílem bylo vytvoření metodiky standardizovaného programu a metodik k neustálé sociální práci se zadluženými osobami ve VTOS a po jejich propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- Zvyšování úrovně připravenosti vězeňského personálu na nové výzvy v národním i evropském kontextu – cílem projektu je od 1.2.2019 po dobu čtyř let posílení dovedností a znalostí příslušníků Vězeňské služby ČR ve všech oblastech, které nejsou zahrnuty ve vstupním vzdělávání, ani ve služební a profesní přípravě.

V roce 2019 byly na programy čerpány prostředky v celkové sumě 2 352 351,90 Kč. Z toho 686 319,18 Kč bylo čerpáno na realizaci Vzdělávacího projektu pro příslušníky VS a 1 665 961,72 Kč na realizaci projektu Kontinuální práce se zadluženými klienty.

4.7.2 Operační program Životní prostředí

Energeticky úsporné projekty v organizačních jednotkách, jejichž realizace probíhala v průběhu roku 2020.

4.7.3 Finanční mechanismy EHP/Norsko

Projekt, ve kterém dochází za pomoci intervenčních programů ke snižování rizik odsouzených. Jedná se o tři klíčové aktivity, a to o odbornou péči pro uživatele drog, motivační program, jog shadowing a program pro otce, který podporuje vztahy mezi

vězněnými rodiči a jejich dětmi. V roce 2019 začalo pouze plánování, k samotné realizaci projektu došlo až v prvním kvartálu roku 2020, tudíž v průběhu roku 2019 nebyly čerpány žádné finanční prostředky (Výroční zpráva VS ČR, 2019).

4.8 Sociální dávky

V souladu s příslušnými zákony zabezpečuje VS výplaty dávek důchodového pojištění a výsluhových nároků bývalým příslušníkům VS ČR a také nemocenských dávek pro aktuálně pracující příslušníky.

Podle Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, se jedná o dávky důchodového pojištění, jakými jsou invalidní, vdovecké, vdovské, sirotčí a starobní důchody. Do výsluhových nároků spadá podle Zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů odchodné, výsluhový příspěvek a úmrtné. Nemocenské dávky podle Zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění představují dávky otcovské poporodní péče, peněžitá pomoc v mateřství, nemocenské a dlouhodobé ošetrovné.

Při vyměrování výše dávek, přiznání dávky či při případném odejmutí dávky, vychází VS z podmínek pro nárok na samotnou dávku a na její výplatu, které jsou dány zákonnými normami.

Za rok 2019 bylo nově přiznáno 168 důchodů a bylo vyplaceno celkem 50 084 dávek důchodového pojištění v celkové výši 766 092 620 Kč. Na ostatních sociálních dávkách, kterých v daný rok přibylo 255, bylo příslušníkům vyplaceno 62 287 dávek v celkové výši 591 443 690 Kč.

Za dávky nemocenského pojištění byla vynaložena částka 34 828 850 Kč a za úmrtné vyplatila VS pozůstalým sumu ve výši 6 317 170 Kč. (Statistická ročenka VS ČR, 2019)

V tabulce č. 18 je pro porovnání vývoje přehled skutečně čerpaných výdajů na výplatu dávek sociálního zabezpečení za období 2015-2019, i zde je jednoznačně vidět neustále stoupající tendence výdajů i přesto, že v roce 2016 oproti roku 2015 nedošlo k růstu počtu vyplacených dávek.

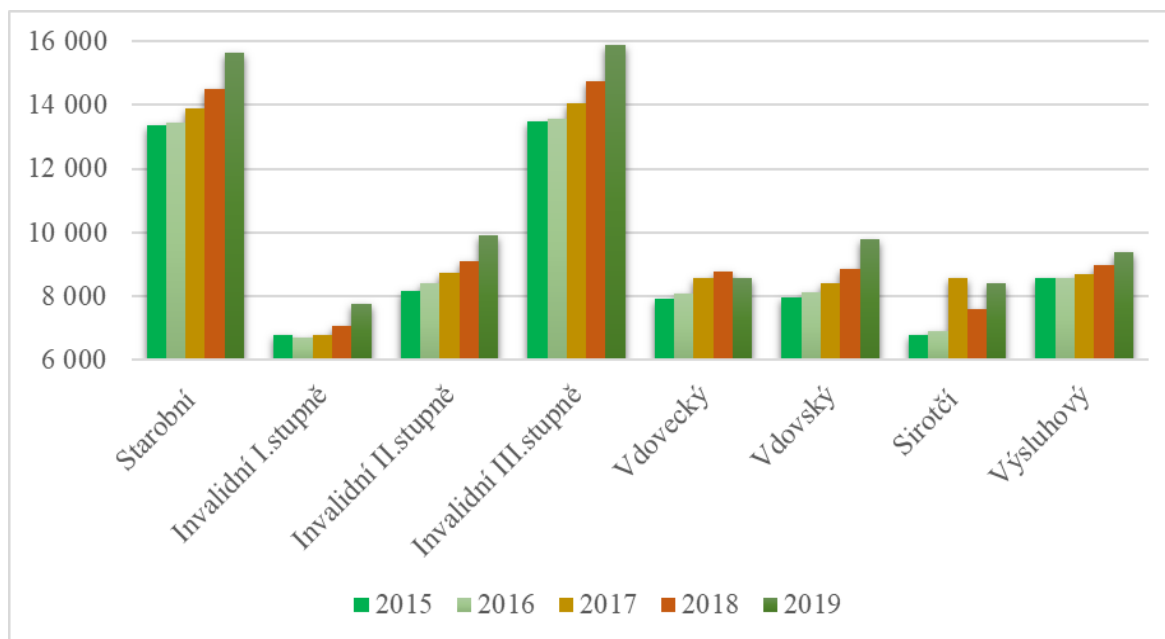
Tabulka 18 Celková výše a počet vyplacených důchodových dávek a výsluhových příspěvků, průměrné výše důchodů v letech 2015-2019 (v tis. Kč)

Druh sociální dávky		Rok				
		2015	2016	2017	2018	2019
Důchody	∑ Výdaj	650 340,87	660 566,51	677 419,61	707 674,71	766 092,62
	∑ Počet	49 987	49 965	50 046	50 045	50 084
Ostatní dávky	∑ Výdaj	566 461,33	575 431,46	589 701,75	589 701,75	709 858,15
	∑ Počet	61 791	61 357	61 305	61 360	62 287
Celkem	Výdaj	1 216 802,20	1 235 997,97	1 267 121,36	1 324 719,31	1 475 950,77
	Počet	111 778	111 322	111 351	111 405	112 371

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

Níže uvedený graf na obrázku č. 11 znázorňuje vývoj průměrné výše výsluhových příspěvků a jednotlivých důchodů v letech 2015-2019. Kromě sirotčího a vdoveckého důchodu dochází u každého druhu k postupnému meziročnímu růstu.

Obrázek 11 Vývoj průměrné výše jednotlivých důchodů a výsluhových příspěvků v letech 2015-2019

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.9 Pohledávky ve vězeňské části

Vymáhání pohledávek za výkon trestu je podstatný problém v ekonomické oblasti Vězeňské služby, a to z důvodu, že je velice malá úspěšnost jejich splacení. Kromě pohledávek za aktuálně vězněnými a již propuštěnými vězni, eviduje VS také pohledávky, u kterých se však předpokládá, že budou splaceny v řádné době. Jedná se například o pohledávky za neuhrazenými fakturami, za poskytnutí půjček fondu kulturních a sociálních potřeb nebo za fyzickými a právníckými subjekty.

Pohledávky se tedy dělí do tří částí následovně:

- Pohledávky za vězni ve výkonu trestu nebo vazby
- Pohledávky za již propuštěnými vězni
- Ostatní pohledávky (z obchodních vztahů, za zaměstnanci nebo za ostatními subjekty)

Celkové sumy uhrazených pohledávek za jednotlivé roky sledovaného období znázorňuje tabulka č. 19, kde je dále možno porovnat meziroční rozdíl počtu dlužníků, či výše nevyhozených pohledávek.

Tabulka 19 Pohledávky celkem (v tis. Kč)

Rok	Počet dlužníků	Úhrady pohledávek	Výše nevyhozených pohledávek
2015	42 711	915 085,10	749 361,48
2016	42 957	934 160,91	756 981,43
2017	43 219	855 834,86	753 067,10
2018	38 815	662 199,22	709 010,53
2019	28 111	711 444,74	561 925,13

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

V odstavcích níže se nachází detailní rozdělení pohledávek podle jednotlivých kategorií dlužníků.

4.9.1 Pohledávky za vězni ve výkonu trestu nebo vazby

K 31.12.2019 činili úhrady pohledávek za odsouzenými 15 259 740 Kč. K témuž datu VS evidovala nevyhozené pohledávky ve výši 51 593 820 Kč. Vydělením uhrazených

pohledávek, objemem pohledávek nevyhozených, byla určena úspěšnost, která byla k poslednímu kalendářnímu dni cca 30 %.

Tabulka č. 20 zachycuje vývoj uhrazených pohledávek za vězni ve VTOS, či výkonu vazby, výši ještě nevyhozených pohledávek, ale i procentuální vyjádření úspěšnosti vymáhání a celkový počet dlužníků.

Tabulka 20 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) za odsouzenými a úspěšnost jejich vymáhání (v %)

Rok	Počet dlužníků	Úhrady pohledávek	Výše nevyhozených pohledávek	Úspěšnost vymáhání (v %)
2015	10 424	23 134,48	57 909,79	36 %
2016	10 281	22 366,45	57 276,08	38 %
2017	10 211	18 370,40	56 652,69	32 %
2018	9 937	20 609,92	51 577,54	41 %
2019	10 818	15 259,74	51 593,82	30 %

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.9.2 Pohledávky za již propuštěnými vězni

K 31.12.2019 byla konečná suma vymožených pohledávek za propuštěnými odsouzenými ve výši 7 789 500 Kč. K poslednímu kalendářnímu roku představovaly nevyhozené pohledávky částku 173 212 640 Kč. Vydělí-li se částky stejně jako v předchozím odstavci, dojde k určení úspěšnosti vymáhání za osobami propuštěnými, která činí 5 %.

Celkový počet dlužníků, výši nevyhozených pohledávek a ostatní ukazatele za dané období ilustruje níže tabulka č. 21.

Tabulka 21 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) za propuštěnými odsouzenými a úspěšnost jejich vymáhání (v %)

Rok	Počet dlužníků	Úhrady pohledávek	Výše nevymožných pohledávek	Úspěšnost vymáhání (v %)
2015	30 361	7 282,11	227 281,26	3 %
2016	30 765	6 759,50	222 212,86	3 %
2017	30 850	6 535,75	218 364,49	3 %
2018	26 668	7 217,19	177 619,97	4 %
2019	26 177	7 789,50	173 212,64	5 %

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.9.3 Ostatní pohledávky

V roce 2019 byl evidován objem uhrazených ostatních pohledávek ve výši 688 395 500 Kč a výše neuhrazených činila 337 118 670 Kč (Výroční zpráva VS ČR, 2019).

Celkové sumy uhrazených ostatních pohledávek za jednotlivé roky sledovaného období, meziroční rozdíl počtu dlužníků, či výši nevymožných pohledávek znázorňuje tabulka č.22.

Tabulka 22 Počet dlužníků, neuhrazené pohledávky (v tis. Kč) a úspěšnost jejich vymáhání (v %)

Rok	Počet dlužníků	Úhrady pohledávek	Výše nevymožných pohledávek
2015	1 926	884 668,51	464 170,43
2016	1 911	905 034,96	477 492,49
2017	2 158	830 928,71	478 049,92
2018	2 210	634 372,11	479 813,02
2019	1 934	688 395,50	337 118,67

Zdroj: Výroční zpráva VS ČR 2015-2019, vlastní zpracování

4.9.4 Prominutí dluhu

Podle současné právní úpravy je možné úplné, či částečné prominutí povinnosti uhradit dluh na základě doložení písemné žádosti odsouzeného, společně s doklady (např.: počet vyživovaných osob, potvrzení od sociálního úřadu o případném pobírání sociálních dávek), které věrohodně vypovídají o sociální a finanční situaci odsouzeného. Za nepříznivé finanční a sociální poměry lze brát například: závažné onemocnění trestaného, či jeho

rodinného příslušníka, ztráta majetku vlivem živelné pohromy, závažného onemocnění a podobně. Musí být ovšem zřejmé, že nelehká životní situace nepomine do doby promlčení dluhu. Od vymáhání se upouští vždy, jestliže byl vězeň předán nebo vydán do jiné země, byl po propuštění vyhoštěn a je patrné, že by výsledek vymáhání byl neúspěšný, nebo došlo k úmrtí odsouzeného bez zanechání majetku.

Základní postup pro prominutí dlužné částky, rozdělení na splátky nebo odložení úhrady nedoplatku je dán zákonnými, resortními a interními předpisy. Ovšem o kompenzaci dluhu zcela rozhoduje ředitel věznice, ze které byl vězeň propuštěn naposledy. Ke každé žádosti je přístupováno individuálně a zohledňuje se i chování v průběhu výkonu trestu nebo vazby dlužníka.

Pokud pohledávky aktuálně vězněných odsouzených osob, či osob již propuštěných, nejsou uhrazeny ve stanovené době splatnosti, dochází k písemnému vyzvání a následně jsou vymáhány soudními exekutory (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

5 Empirická část

5.1 Hlavní hypotézy

Na základě získaných poznatků z dotazníkového šetření, bude možné ověřit čtyři stanovené hypotézy. Hypotézy jsou zaměřeny na pohled vězňů na svůj výkon trestu odnětí svobody. Každá z nich bude ověřena na základě poznatků z odpovědí respondentů odsouzených k VTOS na okruh otázek, týkajících se stanovené hypotézy.

H1: Předpokládám, že většina odsouzených má s přihlédnutím na fakt, že jsou ve VTOS, dostatečný sociální život.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H2: Předpokládám, že u většiny odsouzených dochází k pozitivní změně jejich žebříčku hodnot, bez potřeby po návratu do civilního života páchat opětovnou trestnou činnost.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H3: Předpokládám, že pro většinu odsouzených není adekvátní výše jejich odměny za odvedenou práci, a že by chtěli dávat větší podíl na splácení svých dluhů.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

H4: Předpokládám, že většina recidivistů měla po návrtu do civilního života problémy, či si odsouzení myslí, že budou mít problémy po návratu do běžného života s osobami ve svém okolí.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

5.2 Použité metody

Jako těžiště zpracování výzkumu byla použita výzkumná metoda kvantitativního dotazníkového šetření se zaměřením na sběr dat, jejich následná analýza a porovnání výzkumných dat.

Výzkumný vzorek byl získáván prostřednictvím elektronického a písemného šetření. Písemné dotazníky byly použity u osob ve VTOS a zaměstnanců VS ČR. Veškeré

dotazování probíhalo anonymně kvůli možnému vlivu tazatele na dotazovaného. Elektronické kvantitativní dotazování bylo cíleno na vyjádření veřejnosti k dané problematice.

Respondenti byli rozděleni do 3 dotazovacích skupin a to na: osoby ve VTOS, zaměstnance VS ČR a veřejnost.

Sekundární doplňková výzkumná metoda byla návštěva věznice spojena s konzultací s osobou, která má dlouholeté zkušenosti z vězeňského prostředí.

Další pomocnou metodou v empirické části byly telefonické konzultace se zaměstnanci VS.

Dotazník

K vyhodnocení výzkumu a s ním spojených hypotéz byl vytvořen standardizovaný dotazník. Pro zachování kvality a jednoznačnosti byly pro osoby ve VTOS zvoleny až na dvě výjimky otázky, na které bylo možné odpovědět pouze ANO/NE, případně odpovědět doplňkovou odpovědí k pochopení situace.

Dotazník pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody byl rozdělen do čtyř částí. První část byla zaměřena na sociální život osob ve VTOS, druhá část na změnu žebříčku hodnot, třetí na finanční stránku a čtvrtá na návrat do běžného (civilního) života.

Co se týče dotazníků pro respondenty zaměstnané ve vězeňské službě či veřejnost, pro ty byl sestaven též standardizovaný dotazník na podobný princip jako odsouzeným, a to z důvodu, aby mohlo dojít k porovnání jednotlivých dat – jednotlivých pohledů na danou problematiku.

Zaměstnanci VS a veřejnost měli navíc možnost písemného vyjádření se k určitým otázkám.

Distribuce dotazníků ve věznicích probíhala vždy za pomoci ředitele dané věznice. Pouze u respondentů z věznice Stráž pod Ralskem došlo k osobnímu rozdáni dotazníků. Vzhledem k těmto zvoleným stylům distribuce byla 100% návratnost požadovaného množství dotazníků.

5.3 Popis zkoumaného vzorku

Pro dotazování byla vybrána skupina 230 respondentů (n=230 rozdělených do tří kategorií).

Složení celkového počtu 230 respondentů bylo následující:

- 60 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody
- 70 zaměstnanců Vězeňské služby České republiky
- 100 veřejnost

Věková hranice byla u všech tří kategorií stanovena na věk 18+. Pro dotazování odsouzených byla podmínka zařazení do výzkumu alespoň tři měsíce ve VTOS, aby nedocházelo k dotazování odsouzených, kteří nejsou adaptováni a výsledky by tak byly jejich vyjádřením zkresleny. To samé platilo i u zaměstnanců vězeňské služby.

Osloveni byli odsouzení a zaměstnanci VS z pěti věznic, ve kterých je vykonáván výkon trestu odnětí svobody. Jedná se o Vazební věznici Praha-Ruzyně, Věznici Světlá nad Sázavou, Věznici Velké Přílepy, Věznici Stráž pod Ralskem a Věznici Praha 6-Řepy.

Tabulka 23 Rozdělení respondentů

Název věznice	Počet respondentů		Pohlaví	
	Zaměstnanci	VTOS	Zaměstnanci	VTOS
Vazební věznice Praha-Ruzyně	25	20	M	M
Věznice Světlá nad Sázavou	15	20	Ž	Ž
Věznice Velké Přílepy	10	10	M+Ž	Ž
Věznice Stráž pod Ralskem	10		M	
Věznice Praha 6-Řepy	10	10		Ž

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3.1 Vazební věznice Praha-Ruzyně

Vazební věznici Praha-Ruzyně je profilována jako věznice pro VTOS odsouzených mužů s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. (Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2019).

Celková kapacita je 746 míst (k 31.12.2019, kdy byla vydána poslední oficiální statistika), ovšem skutečný stav k poslednímu kalendářnímu dni byl 793 odsouzených, s průměrných denním stavem 743 vězňů (rok 2019).

V porovnání s rokem 2018 (stav k 31.12.2018) došlo k poklesu o 74 vězňů (stav k 31.12.2019) (Statistická ročenka VS ČR, 2019).

Pod věznicí spadají dvě ženské věznice, a to objekt Řepy, kam jsou zařazené ženy k VTOS s ostrahou nízkým a středním stupněm zabezpečení a objekt Velké Přílepy, kam jsou zařazovány ženy k VTOS s ostrahou středním a vysokým stupněm zabezpečení (Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2019).

Obrázek 12 Vazební věznice Praha-Ruzyně

Zdroj: Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně

5.3.2 Věznice Světlá nad Sázavou

V souladu s aktuální zákonnou úpravou se Věznice Světlá nad Sázavou řadí do kategorie věznic s ostrahou. Zařazovány jsou do této věznice ženy, které vykonávají VTOS s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení anebo se zvýšenou ostrahou. Dále je ve věznici zřízeno oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody.

Kromě výše zmiňovaného zajišťuje věznice výkon vazby pro matky nezletilých dětí do jednoho roku věku dítěte, VTOS specifickým skupinám, kterým je potřeba poskytovat zvláštní přístup. Jedná se o dvě specifické skupiny, kdy se do první řadí VTOS žen trvale

pracovně nezařaditelných s ostrahou s nízkým, středním, vysokým stupněm zabezpečení a v odděleních se zvýšenou ostrahou. Do druhé skupiny jsou zařazovány matky nezletilých dětí ve VTOS s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení (Vězeňská služba ČR, Věznice Světlá nad Sázavou, 2021).

Celková kapacita je 794 míst (k 31.12.2019, kdy byla vydána poslední oficiální statistika), ovšem skutečný stav k poslednímu kalendářnímu dni byl 806 odsouzených žen, s průměrných denním stavem 797 vězňených žen (rok 2019).

V porovnání s rokem 2018 (stav k 31.12.2018) došlo k poklesu o 25 odsouzených žen (stav k 31.12.2019) (Statistická ročenka VS ČR, 2019).

Obrázek 13 Věznice Světlá nad Sázavou

Zdroj: Vězeňská služba ČR, Věznice Světlá nad Sázavou

5.3.3 Věznice Stráž pod Ralskem

Objekt věznice Stráž pod Ralskem sloužil v minulosti jako ubytovna pro pracovníky uranových dolů, které se v okolí Stáže nachází. Celý objekt posléze prošel rekonstrukcí a od roku 1994 do roku 2001 byla věznice využívána pro výkon vazby.

Nynější věznice se řadí do kategorie věznic s ostrahou. V rámci věznice je zřízeno oddělení se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Od roku 2007 zajišťuje věznice specializovaný oddíl pro odsouzené s mentální retardací (Vězeňská služba ČR, Věznice Stráž pod Ralskem, 2021).

Celková kapacita je 655 míst (k 31.12.2019, kdy byla vydána poslední oficiální statistika), ovšem skutečný stav k poslednímu kalendářnímu dni byl 818 odsouzených mužů, s průměrných denním stavem 802 vězňů (rok 2019).

V porovnání s rokem 2018 (stav k 31.12.2018) došlo k poklesu o 14 odsouzených (stav k 31.12.2019) (Statistická ročenka VS ČR, 2019).

Obrázek 14 Věznice Stráž pod Ralskem

Zdroj: Vězeňská služba ČR, Věznice Stráž pod Ralskem

5.3.4 Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Velké Přílepy

Současná ženská věznice Velké přílepy, která v minulosti sloužila jako kasárny a uprchlický tábor, byla v roce 2012 uvedena do provozu jako oddělení VTOS pro odsouzené ženy. (Přílepský zpravodaj, 3/2018).

Objekt Velké Přílepy spadá do správy Vazební věznice Praha-Ruzyně.

Do této věznice jsou umístovány odsouzené ženy zařazené k VTOS do věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení.

Dále zde vykonávají svůj výkon trestu odsouzené ženy trvale pracovně nezařaditelné, zařazené do věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení.

V současné době je v této věznici přibližně 150 odsouzených žen, které vykonávají svůj trest za různou trestnou činnost (Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2019).

Obrázek 15 Věznice Velké Přílepy

Zdroj: Nasregion.cz

5.3.5 Vazební věznice Praha-Ruzyně – objekt Řepy

Oddělení výkonu trestu pro odsouzené ženy, které spadá pod Vazební věznici Praha-Ruzyně se nachází v objektu Domova sv. Karla Boromejského, který dlouhodobě poskytuje starým a nemocným lidem komplexní ošetřování a sociální péči. Ve spolupráci Vězeňské služby s Kongregací došlo v Domově ke vzniku oddělení se záměrem pomoci člověku, kterému je potřeba poskytovat péči (nabídka pracovní příležitosti pro odsouzené ženy) (Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2021).

Do této věznice jsou umísťovány odsouzené ženy zařazené k VTOS s ostrahou s nízkým a středním stupněm zabezpečení. (Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2019).

Současná ubytovací kapacita činí cca 50 míst. Ve dvou patrech Domova je celkem 10 ložnic po 5 místech (Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Praha-Ruzyně, 2021).

Obrázek 16 Vazební věznice Praha Ruzyně – objekt Řepy

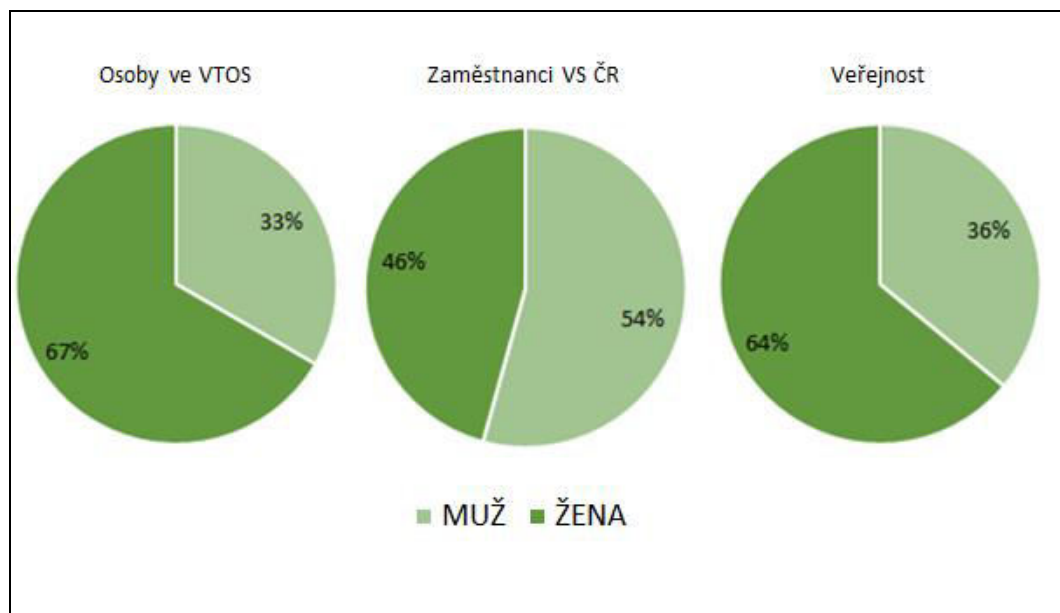
Zdroj: Citybee.cz

5.4 Prezentace a interpretace dat

Zkoumaný vzorek je možné také popsat z výsledků úvodních otázek, na které respondenti odpovídali.

V úvodních otázkách byli jednotliví respondenti dotazováni na základní informace, jakého jsou pohlaví a věku. Ostatní úvodní otázky byly zvoleny dle dotazované skupiny.

Obrázek 17 Rozdělení respondentů dle pohlaví (v %)

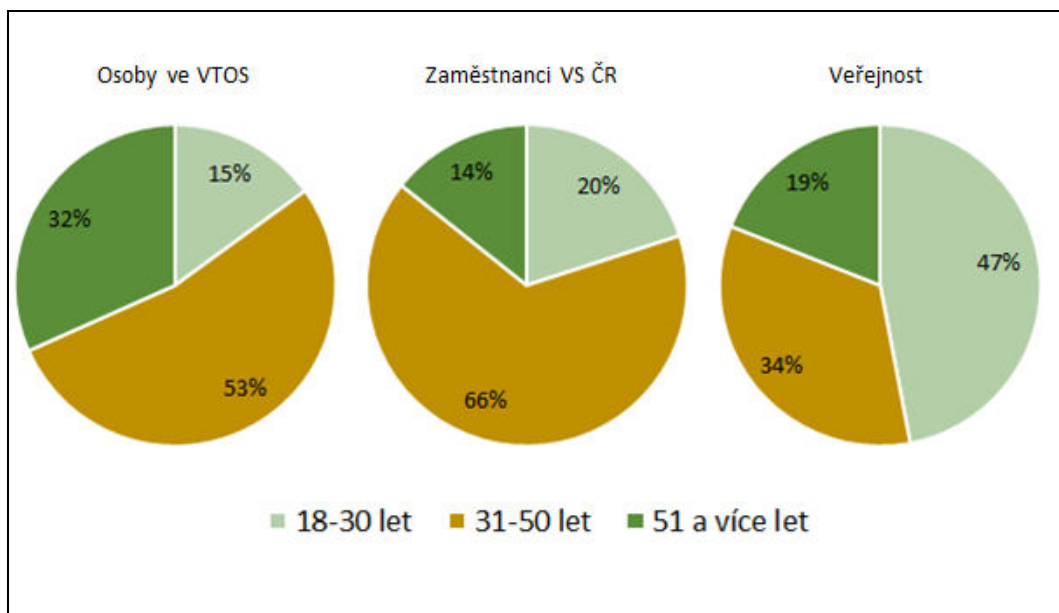
Zdroj: Vlastní zpracování

U odsouzených osob vyplnilo dotazník více žen, a to i přesto, že celkově vykonávají trest odnětí svobody více muži než ženy. Celkem tedy dotazník vyplnilo 40 žen (67 %) a 20 mužů (33 %).

Dotazník určen pro zaměstnance VS ČR vyplnilo celkem 70 respondentů, z toho 32 žen (46 %) a 38 mužů (54 %).

Dotazník pro veřejnost byl vyplněn 100 respondenty ve složení 64 žen a 36 mužů.

Obrázek 18 Rozdělení respondentů dle věkových kategorií (%)

Zdroj: Vlastní zpracování

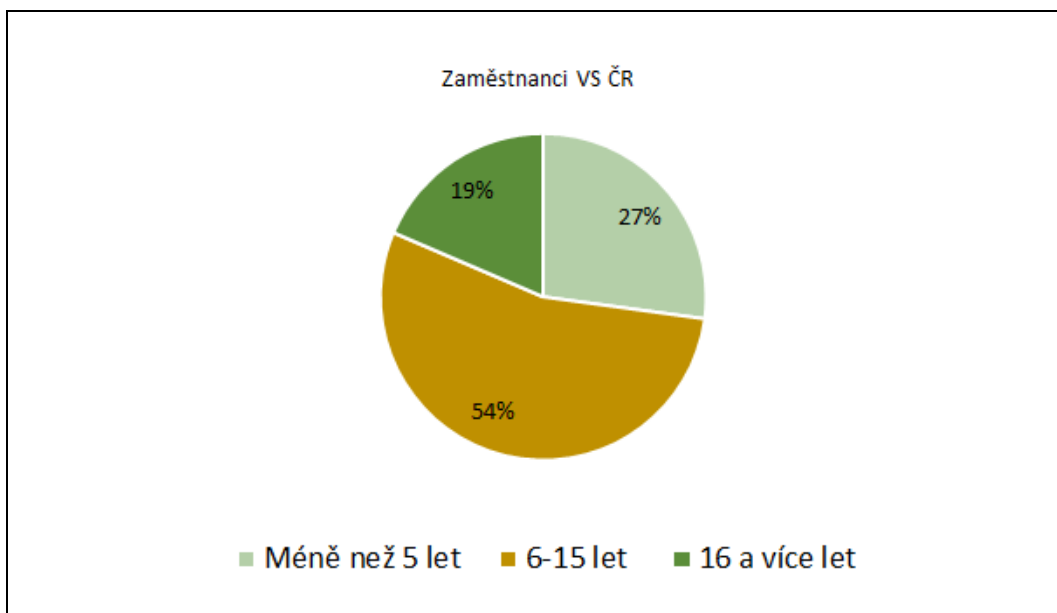
Co se týče věkového složení respondentů, zde byly dány tři věkové kategorie. Spodní věková hranice byla dána věkem 18 let a horní nebyla určena. Věkové kategorie byly následující: 18-30 let, 31-50 let, 51 a více let.

Dotazník pro odsouzené ve VTOS vyplnilo 15 % respondentů ve věku 18-30 let, 53 % ve věku 31-50 let a 32 % ve věku 51 a více let.

20 % dotazovaných zaměstnanců VS bylo ve věku 18-30 let, 66 % ve věku 31-50 let a 14 % ve věku 51 a více let.

Dotazník pro veřejnost vyplnilo nejvíce respondentů ve věku 18-30 let, a to v procentuálním vyjádření 47 %, druhá nejvíce zastoupená věková skupina byla ve věku 31-50 let a to 34 % z celkového počtu a 19 % tvořila skupina 51 a více let.

Obrázek 19 Rozdělení zaměstnanců VS ČR dle délky jejich pracovního poměru (v %)

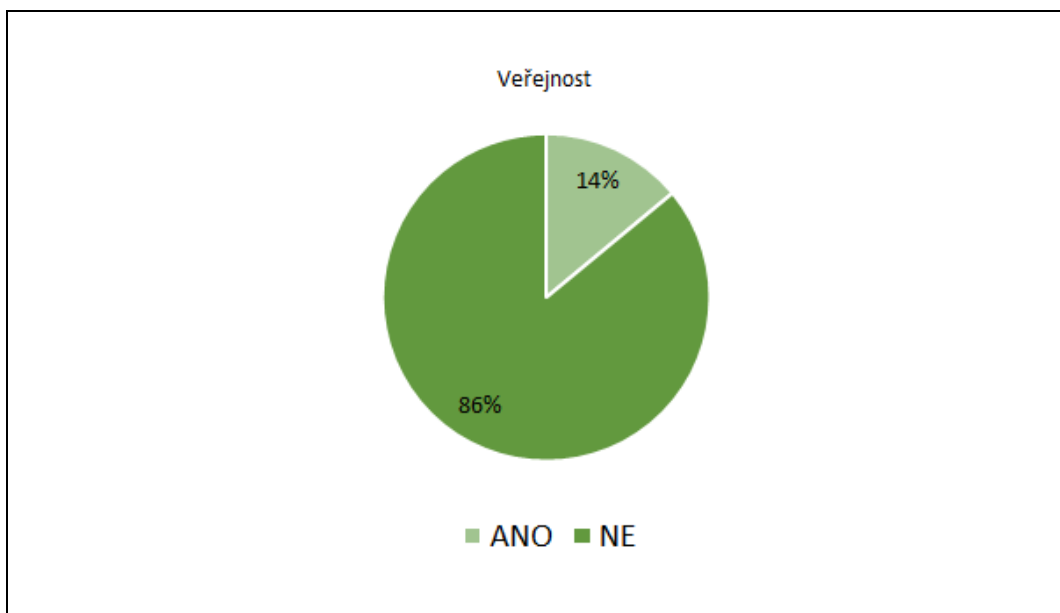

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník pro zaměstnance VS ČR obsahoval ještě základní doplňující otázku na délku pracovního poměru ve vězeňské službě.

Méně než 5 let pracuje u VS 27 % respondentů, 6-15 let pracuje 54 % respondentů a nejmenší zastoupení mají zaměstnanci, pracující ve VS více než 16 let a to 19 %.

Obrázek 20 Zkušenost veřejnosti s osobou propuštěnou z VTOS ve svém blízkém okolí (v %)

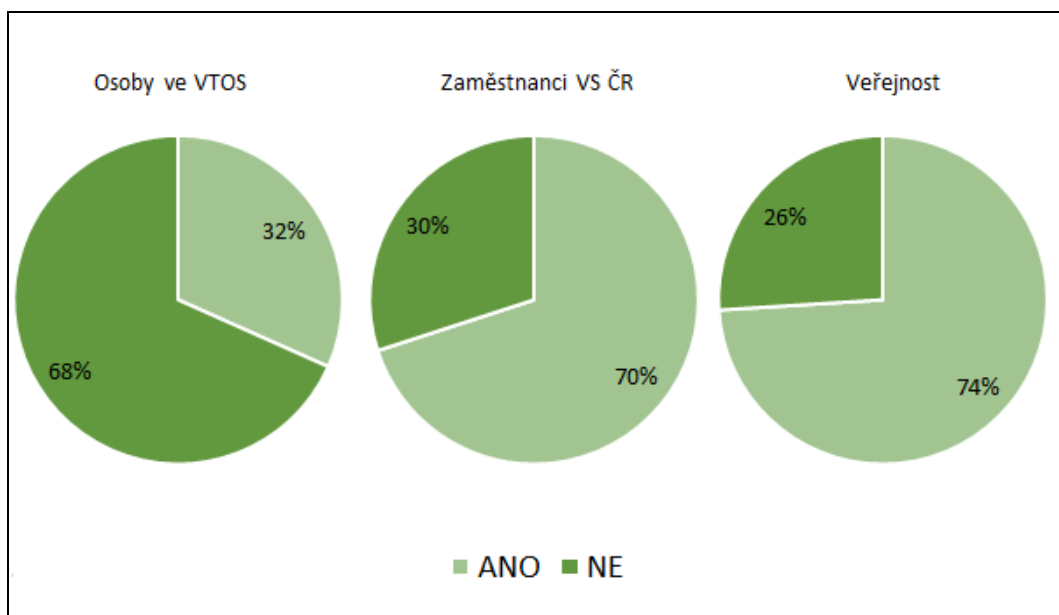
Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazovaná veřejnost vyplňovala otázku, zda vůbec je v jejich blízkém okolí osoba, která byla v minulosti ve věznicí za účelem výkonu trestu. Pouze 14 % respondentů vyplňující dotazník odpovědělo, že se v jejich blízkém okolí setkávají s v minulosti trestanou osobou. V následující části jsou uvedena další data empirického výzkumu, která byla zjištěna za pomoci dotazníkového šetření. Řazení dat je zvoleno podle pořadí výše vypsanych čtyř hypotéz.

Sociální život

První hypotéza se týká sociálního života odsouzených ve VTOS.

Obrázek 21 Názor na dostatečnost sociálního života odsouzených osob ve vězení (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku, zda mají odsouzení dostatečný sociální život odpovídaly všechny tři skupiny respondentů.

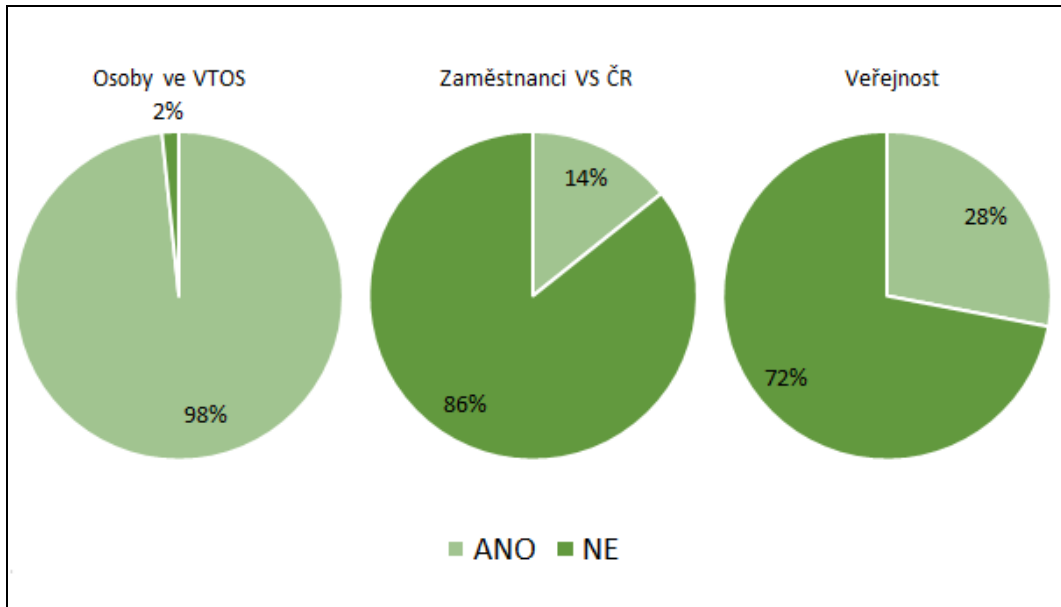
V 68 % nemají odsouzení dle odpovědí v dotazníku pocit naplnění jejich sociálního života a 32 % ano.

Zaměstnanci a veřejnost u této otázky uvedli zcela opačný názor. V 70 % zaměstnanci VS uvedli, že sociální život odsouzených je dostatečný a ve 30 %, že nikoliv. Odpovědi veřejnosti byly názorem shodné se zaměstnanci VS. Pouze 26 % respondentů odpovědělo, že vězni nemají dostatek podmínek pro sociální život a 74 % je názoru, že vězni mají s přihlédnutím na fakt, že jsou ve VTOS, dostatečný sociální život.

Další otázky v dotazníku, vztahující se k tématu, byly rozvíjející k zodpovězení dané hypotézy.

Obrázek 22 Názor na zvýšení míry návštěv (v %)

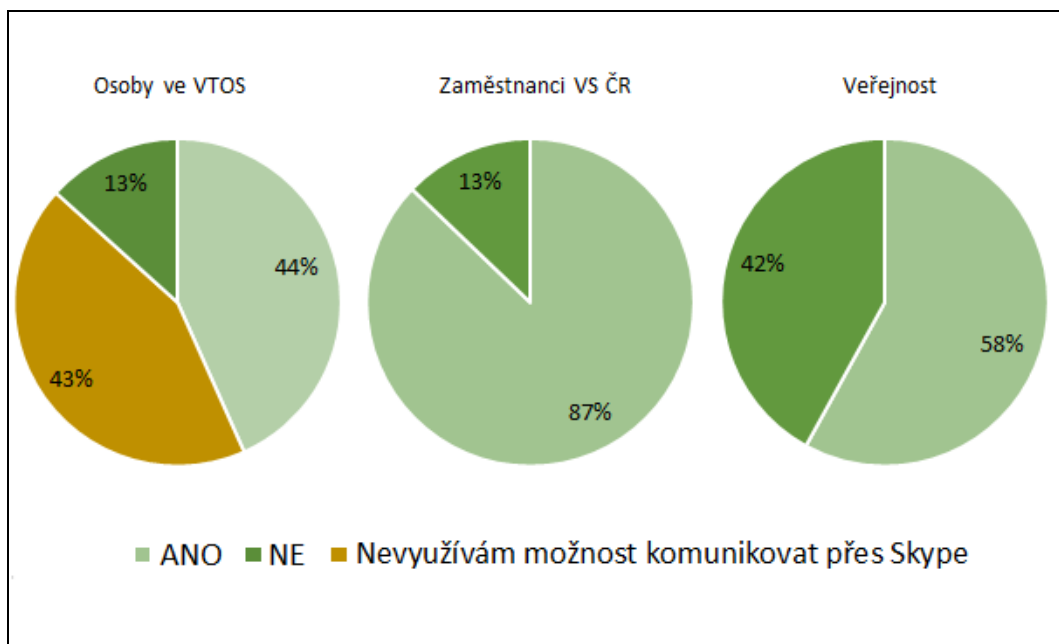

Zdroj: Vlastní zpracování

V dotazování na otázku, zda by měly být návštěvy ve věznicích povoleny ve větší míře, odpovědělo 98 % odsouzených, že by si přálo zvýšit počet povolených návštěv se svými blízkými.

I zde mají zaměstnanci a veřejnost na tuto otázku stejný názor. 86 % zaměstnanců a 72 % veřejnosti si myslí, že by návštěvy blízkých neměly být povoleny ve větší míře a jen 14 % zaměstnanců a 28 % veřejnosti by vězňům povolilo více návštěv jejich blízkých.

Obrázek 23 Názor na přínos SKYPE komunikace k větší socializaci vězňů se svou rodinou (v %)

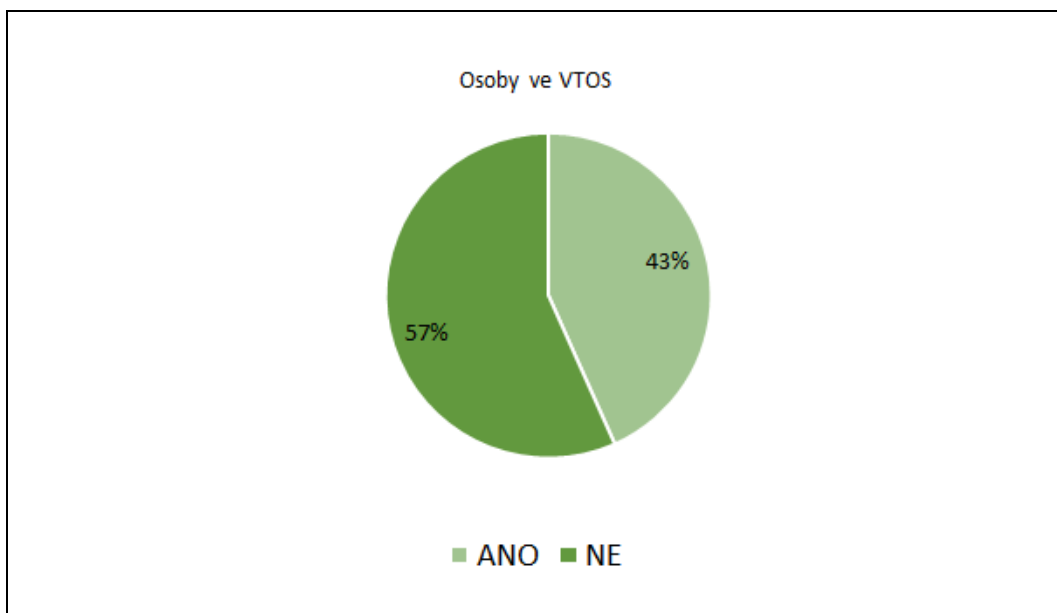

Zdroj: Vlastní zpracování

U otázky týkající se zavedení možnosti SKYPE komunikace odsouzených se svou rodinou došlo ke shodě názoru u všech tří skupin, výjimku tvoří 43 % vězňů, kteří možnost komunikovat přes SKYPE nevyužívají.

K větší socializaci s rodinou pomohlo zavedení tohoto druhu komunikace 44 % odsouzeným. 87 % zaměstnanců a 58 % veřejnosti vnímá zavedení jako správný krok k větší socializaci odsouzených se svou rodinou. Oproti tomu je proti tomuto druhu komunikace 13 % odsouzených, 13 % zaměstnanců VS a 42 % veřejnosti.

Obrázek 24 Změna vztahu s rodinou po nastoupení do VTOS (%)

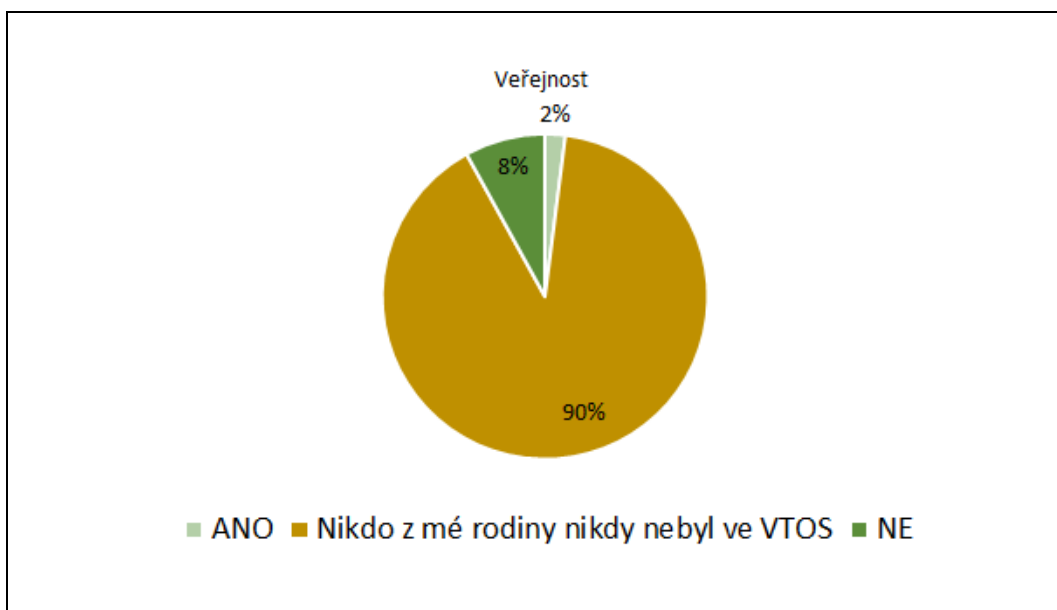

Zdroj: Vlastní zpracování

Odsouzeným a veřejnosti byla položena otázka ohledně změny rodinného vztahu po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody.

Odsouzení ve 43 % pociťují, že jejich vztah s rodinou prošel po nástupu do VTOS změnou. U 57 % potom zůstal vztah s rodinou stejný jako před spácháním trestné činnosti.

Obrázek 25 Změna rodinného vztahu s odsouzeným po nastoupení do VTOS (%)

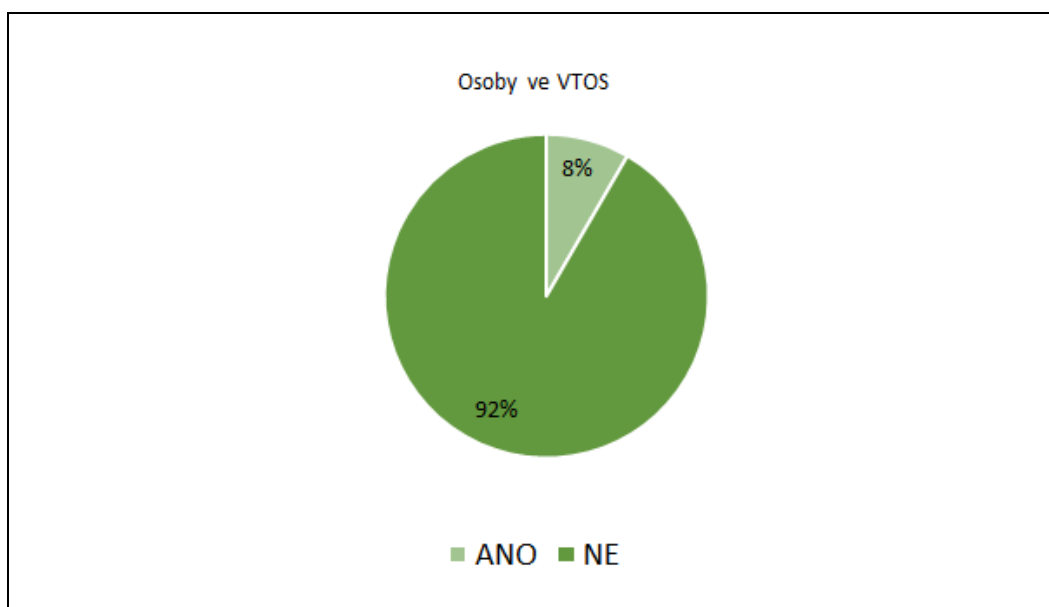
Zdroj: Vlastní zpracování

V dotazované skupině „veřejnost“ má pouze 10 respondentů zkušenost s nástupem člena rodiny do VTOS a jen ve dvou případech z deseti došlo ke změně vztahu. U 8 respondentů zůstal vztah s trestanou osobou stejný. 90 % dotázané veřejnosti nemělo nikdy odsouzeného člena rodiny k VTOS.

Z celkového hlediska je tedy patrné, že u většiny (více jak 60 %) nedochází ke změně vztahu odsouzeného a jeho rodiny.

Následující otázky byly položeny pouze osobám ve VTOS, a to z důvodu, že se týkají samotného výkonu trestu.

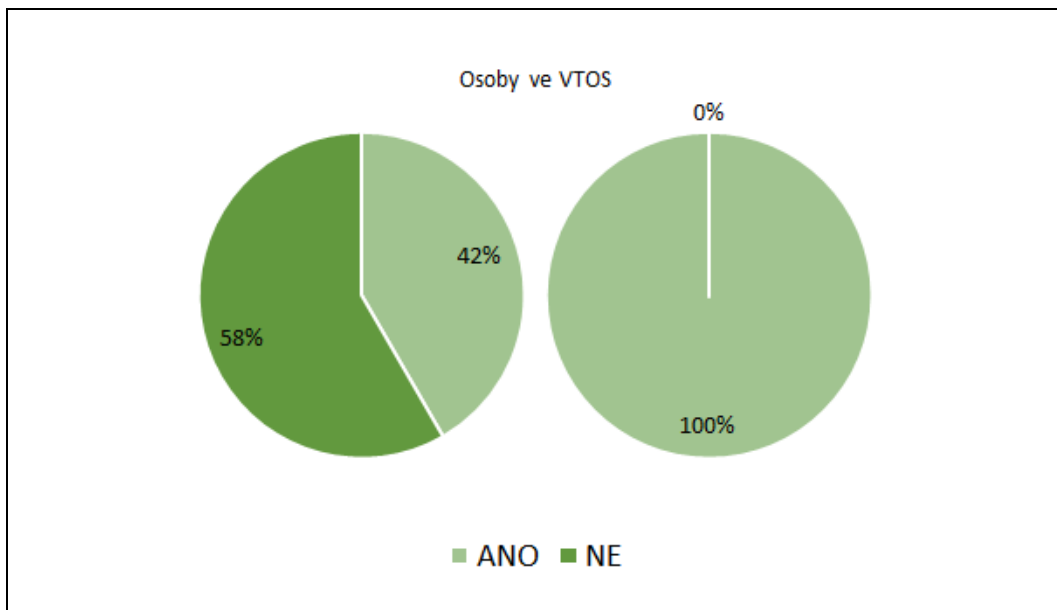
Obrázek 26 Přátelé ve věznici

Zdroj: Vlastní zpracování

Vězni byli také dotázáni na přátele, které ve věznici mají. Pouze 8 % odpovědělo, že má ve věznici více přátel než za branami věznice. Naopak na 92 % čeká více přátel v jejich civilním životě.

Obrázek 27 Dostatečnost přehledu o událostech dějících se mimo areál věznice, zvýšení povědomí za pomoci povolení internetu (%)

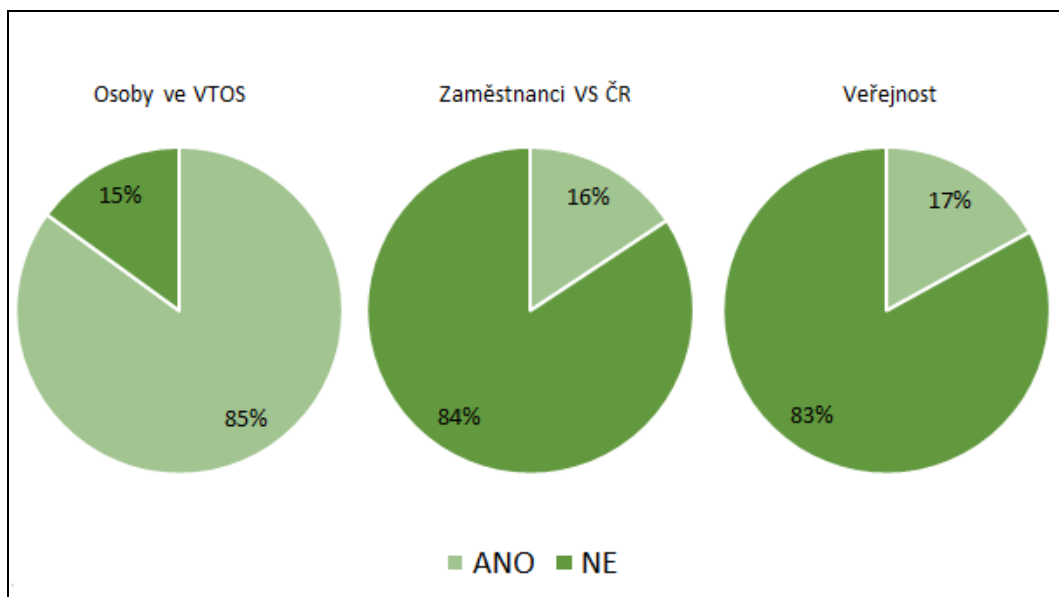
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu na obrázku č. 27 je zřejmé, že více dotazovaných odsouzených, tedy přesně 58 % nemá dostatečný přehled v důsledku izolace o tom, jaké události se dějí ve světě (mimo areál věznice). Tito vězni byli dále dotázáni na skutečnost, zda by k získání většího přehledu pomohlo, kdyby měli povoleno používat internet. Tuto skutečnost by uvítalo k většímu rozhledu 100 % respondentů ve VTOS.

Změna žebříčku hodnot odsouzených x recidiva

Druhá hypotéza se zaměřuje na pozitivní změnu v žebříčku hodnot za dobu výkonu trestu odnětí svobody.

Obrázek 28 Změna žebříčku hodnot u odsouzených po dobu VTOS (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

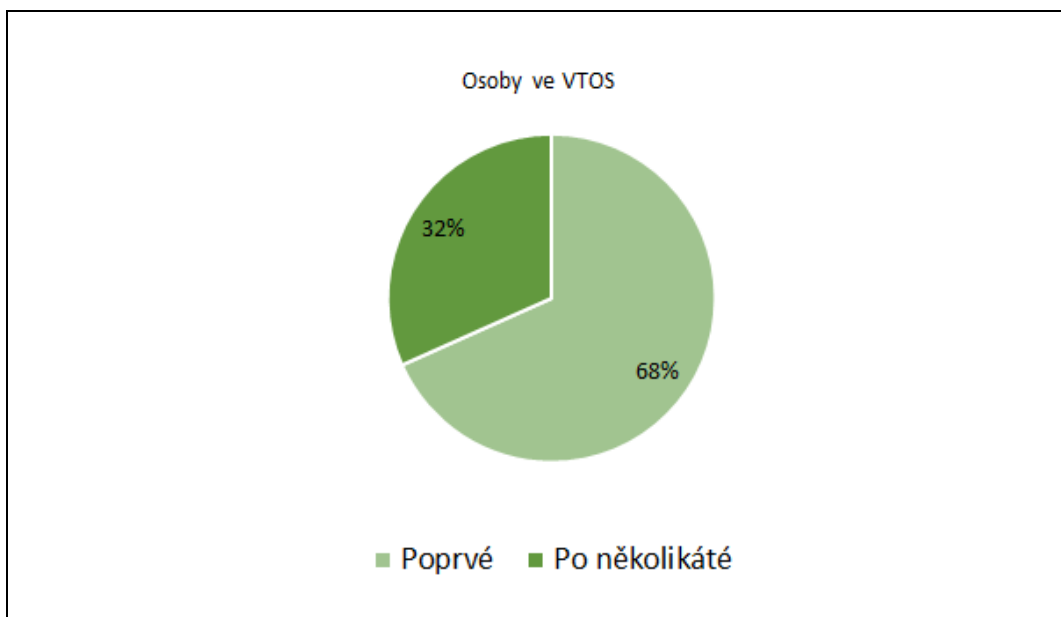
Odsouzeným, zaměstnancům a veřejnosti byla položena základní otázka, odpovídající na druhou hypotézu.

Na otázku, zda za dosavadní dobu VTOS došlo u respondentů k pozitivní změně žebříčku hodnot odpovědělo ANO 85 % odsouzených. 15 % vězňů si pak není vědoma toho, že by u nich docházelo k takzvané nápravě.

Co se týče názorů zaměstnanců a veřejnosti na změnu vnímání hodnot odsouzených, tam se obě tyto skupiny téměř přesně shodly. Zaměstnanci si z 84 % myslí, že nedochází k nápravě odsouzených a jen o jedno procento méně (83 %) ze strany veřejnosti je stejného názoru.

Názory odsouzených na jejich změnu od nástupu až po současnou dobu jejich výkonu se tedy zcela protikladně od VS a veřejnosti liší.

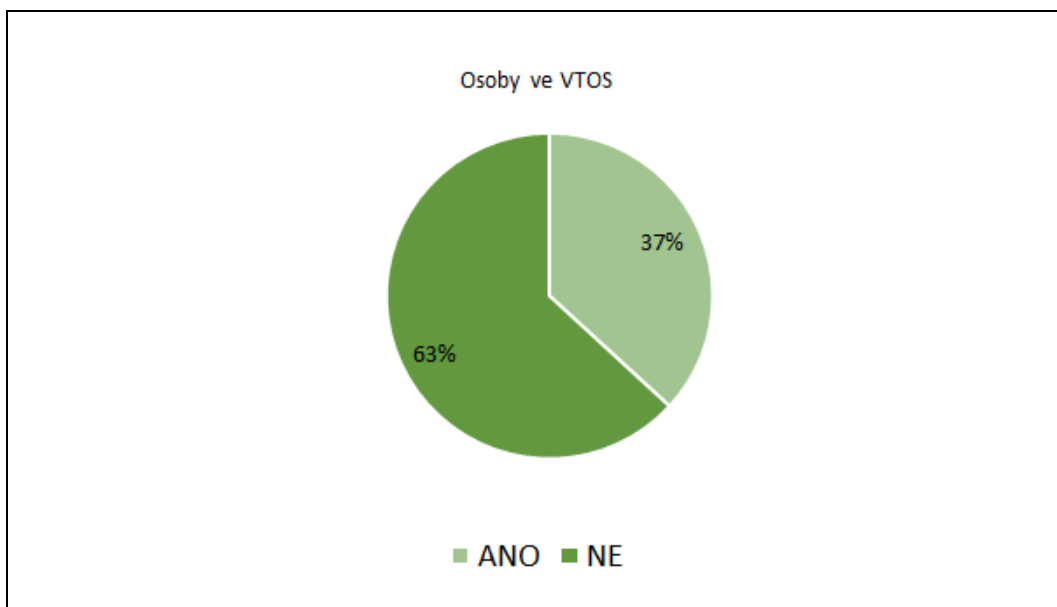
Obrázek 29 Recidiva respondentů (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Z celkového počtu 60 dotázaných odsouzených je 32 % ve vězení za trestnou činnost již po několikáté.

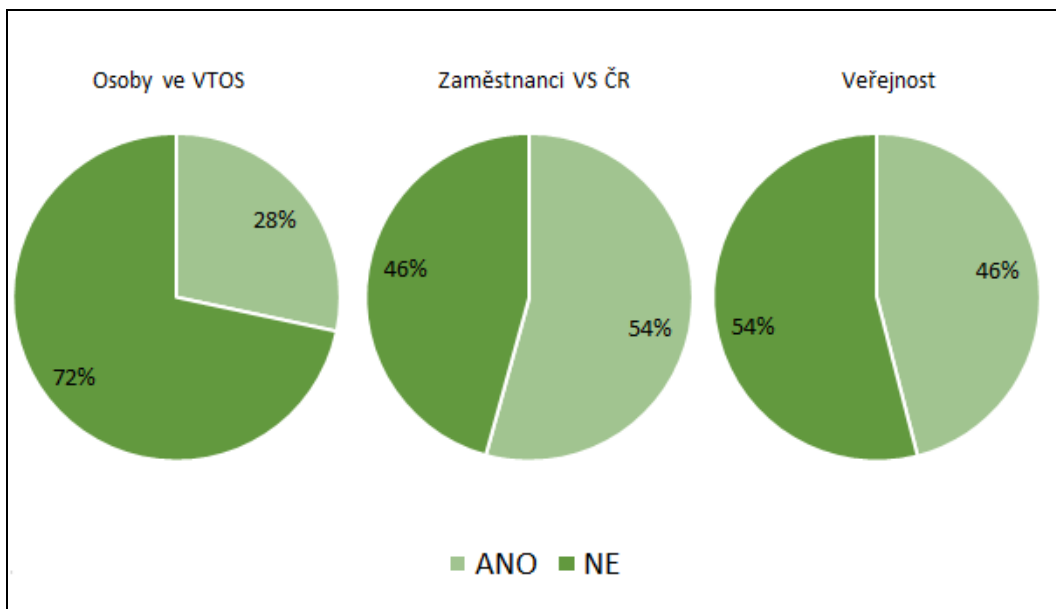
Obrázek 30 Důvod recidivy respondentů (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Těmto 19 odsouzeným byla položena doplňující otázka, zda vykonávají trest stále za stejný trestný čin. Pouze 37 % vykonává opakovaně výkon za stejný druh trestné činnosti a 63 % se do vězení vrací kvůli jinému činu, který je v rozporu se zákonem.

Obrázek 31 Zpřísnění výkonu trestu jako nástroj ke snížení recidivy (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Jako poslední k tomuto tématu hypotézy byla položena otázka, která zjišťovala názory na zpřísnění výkonu trestu, jako nástroj ke snížení recidivy.

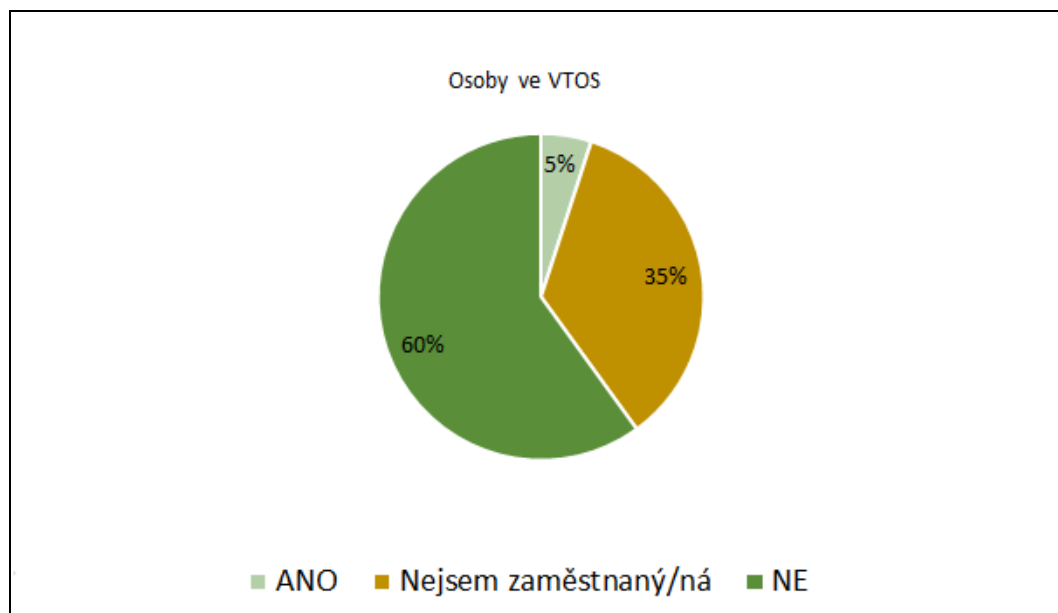
V této otázce se shodly respondenti z kategorie odsouzení a veřejnost, že zavedení více restriktivních opatření ve věznicích by nemělo vliv na snížení recidivy. Naopak zaměstnanci VS se domnívají, že zpřísnění VTOS by vedlo ke snižování recidivy.

Finance

Třetí hypotéza se zabývá finanční stránkou odsouzených se zaměřením na spokojenost s odměnou za odvedenou práci a se současným systémem rozdělování jejich financí. K finanční spokojenosti se vztahují i otázky týkající se nákladů za VTOS a schopnost snižovat jejich zadluženost.

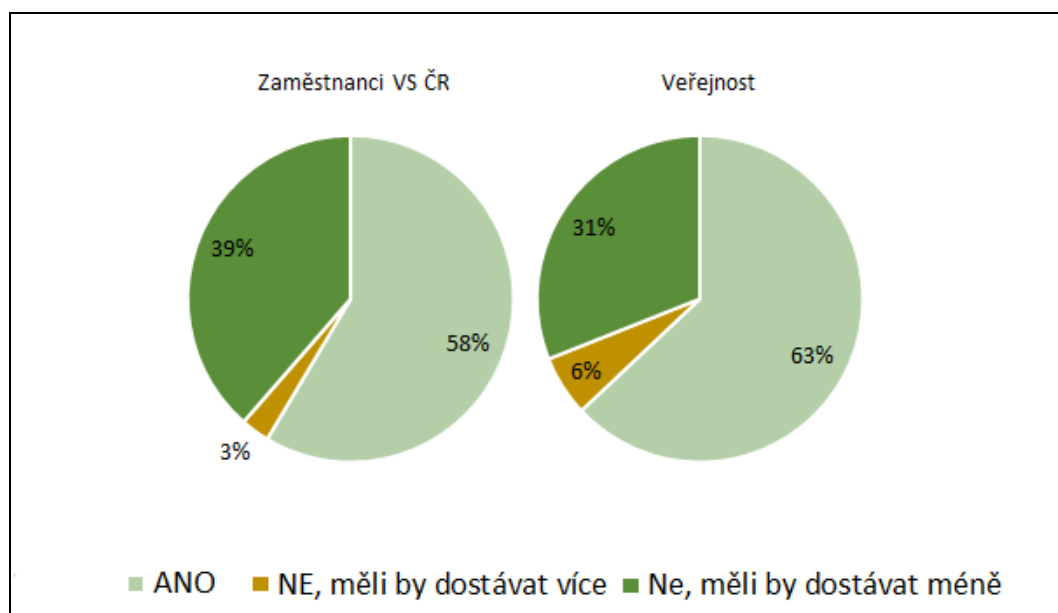
Obrázek 32 Spokojenost osob ve VTOS s výší jejich odměny za vykonanou práci (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Na první hlavní otázku, týkající se adekvátnosti výše za odvedenou práci v zaměstnání, která zároveň odpovídá na část třetí hypotézy odpověděli odsouzení respondenti následovně: 60 % dotázaných není spokojeno s výší jejich odměny a jen 5 % ano. Zbýlých 35 % je aktuálně bez uvedených důvodů nezaměstnáno.

Obrázek 33 Názor na výši odměňování zaměstnanců (v %)

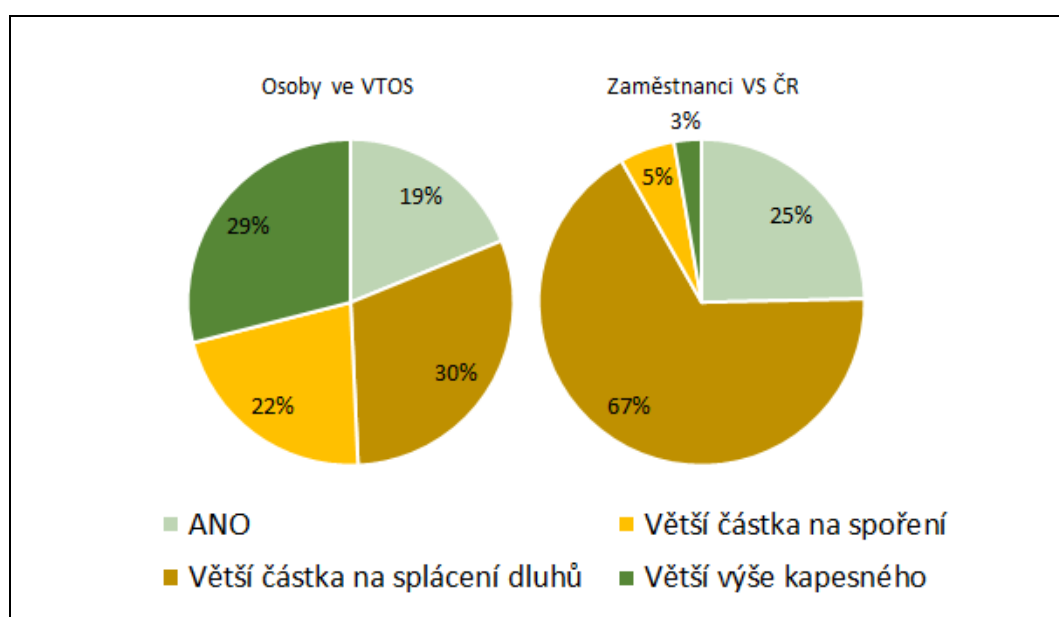
Zdroj: Vlastní zpracování

I tato otázka byla položena všem třem kategoriím, aby mohlo dojít ke srovnání pohledu na adekvátnost odměny odsouzených.

Na aktuální výši odměny uvedlo 58 % zaměstnanců VS, že je výše odměny adekvátní, 39 % by odsouzeným finanční odměnu snížilo a pouze 3 % zaměstnanců by plat odsouzeným zvýšila.

Podobně jako u zaměstnanců je tomu i u dat získaných od veřejnosti. Pouze 6 % by odsouzeným plat zvýšilo, 31 % snížilo a 63 % se zdá výše odměny adekvátní.

Obrázek 34 Současný systém rozdělování financí odsouzených a jeho změna

Zdroj: Vlastní zpracování

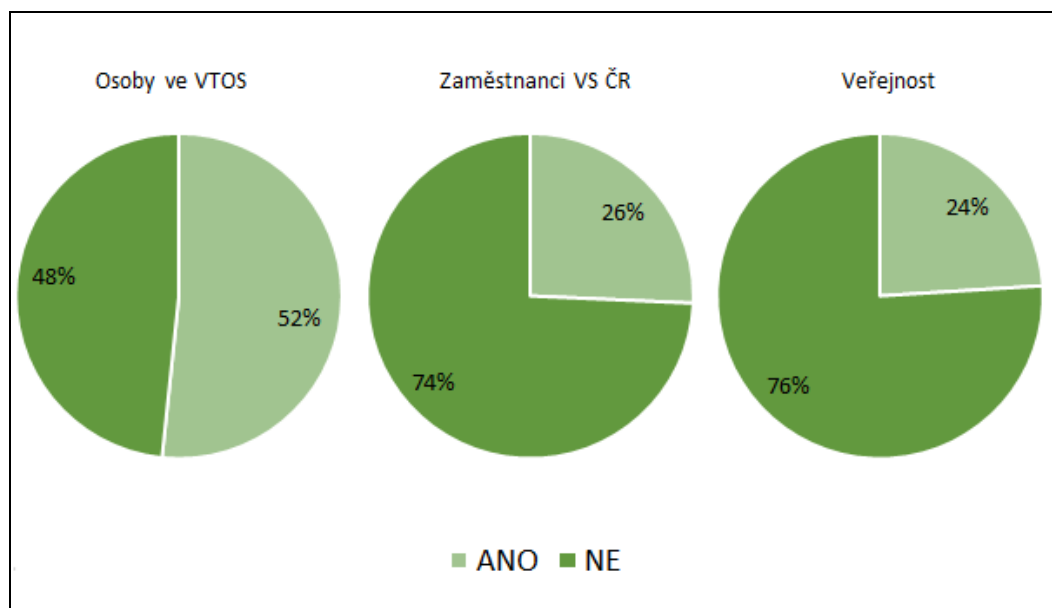
Druhá hlavní otázka odpovídající na třetí hypotézu byla pro srovnání položena pouze odsouzeným a zaměstnancům, protože se předpokládá, že většina veřejnosti nemá v tomto směru znalosti, tudíž by odpovědi byly zkreslené.

U průzkumu na současný systém rozúčtování odměny odsouzených za odvedenou práci odpovědělo pouze 19 % vězňů, že je spokojeno. Nejvíce procent respondentů, tedy 30 % by chtělo dávat větší podíl na splácení svých dluhů. Dále pak 22 % by chtělo více ze svých financí ukládat na spoření a 29 % dostávat více finančních prostředků v podobě kapesného.

V tom, kam by měl jít největší podíl získaných finančních prostředků ze zaměstnání po dobu VTOS se shodli obě skupiny. Nejvíce procent zaměstnanců (67 %) by změnilo

system rozúčtování tak, aby získané odměny byly ve větší míře zasílány na splácení dluhů. 25 % zaměstnanců by zachovalo aktuální systém rozúčtování, 5 % je pro zasílání více peněz na spořicí účty, které mají odsouzení vedené ve věznici a pouze 3 % by vězňům dopřála vyšší kapesné.

Obrázek 35 Adekvátnost výše měsíčních nákladů na výkon trestu (v %)

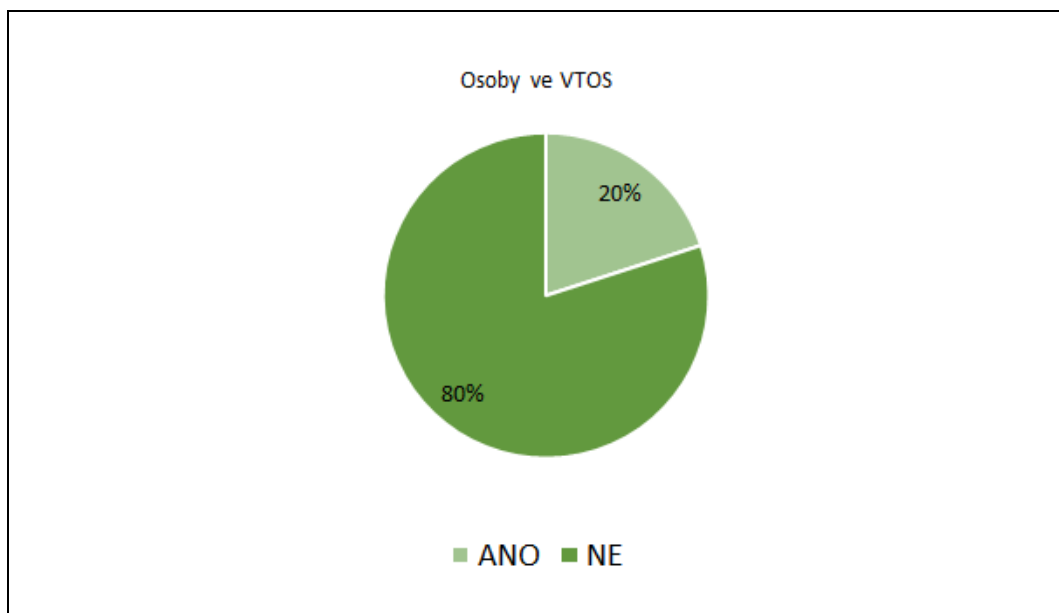

Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku, zda respondentům přijde adekvátní měsíční výše nákladů za výkon trestu ve výši 1 500 Kč, které platí odsouzení, odpověděla více jak polovina dotazovaných vězňů, že ano. Naopak 48 % vězňů nepřijde výše nákladů na jejich výkon trestu adekvátní a chtěli by ji snížit.

K jednoznačnému opaku oproti názorům vězňů došlo při porovnání s výsledky názorů od respondentů z kategorie zaměstnanci VS a veřejnost. Ti se v převážné většině shodli, že výše nákladů není adekvátní a vězni by měli platit větší část nákladů na jejich výkon trestu. Pouze 26 % zaměstnanců a 24 % veřejnosti by zachovali aktuální placený podíl z výše měsíčních nákladů.

Obrázek 36 Schopnost splatit během výkonu trestu dluhy (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

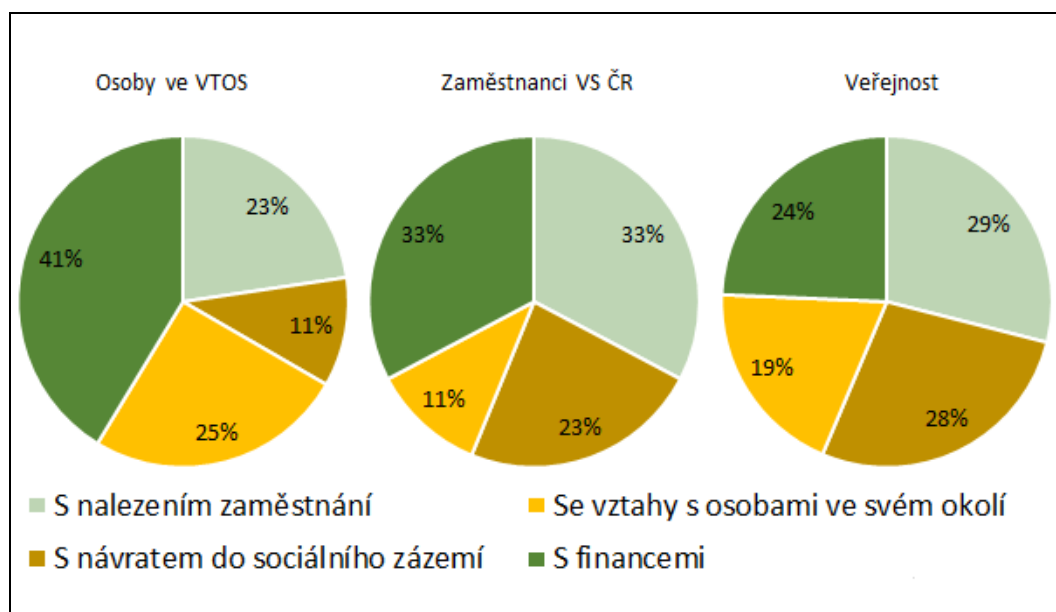
V dotazování na otázku, zda jsou vězni schopni splatit během VTOS své dluhy odpovědělo 20 % odsouzených, že ano a 80 % se potýká s takovou zadlužeností, že i při pracovním zařazení se získáváním měsíční odměny nejsou schopni své dluhy za dobu pobytu ve vězení splatit. Do těchto 80 % se většinou řadí i odsouzení trvale pracovní nezařaditelní, kteří nemají své dluhy z čeho splácet, neboť nemají pravidelný měsíční příjem.

Problémy odsouzených po propuštění z VTOS

Poslední část průzkumu se věnovala problémům odsouzeným po jejich propuštění z výkonu trestu.

Všem třem dotazovaným skupinám byla položena stejná otázka „S čím si myslíte, že budete mít/odsouzení mají po propuštění z VTOS problémy?“ U této otázky se mohli všichni respondenti dále slovně vyjádřit u možnosti odpovědi „S čím dále dle Vás budete mít/mají problémy?“

Obrázek 37 Druhy problémů odsouzených po propuštění z VTOS (v %)

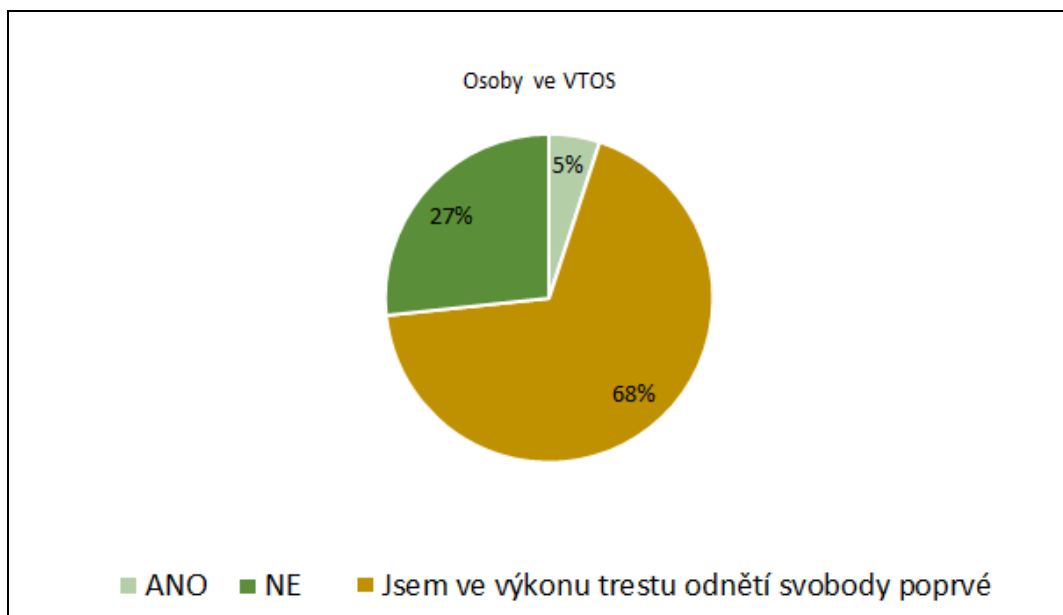
Zdroj: Vlastní zpracování

Nejvíce odsouzených, tedy 41 % odpověděl, že největší problémy budou mít s jejich finanční stránkou. Dále 23 % se domnívá, že bude mít problém s nalezením zaměstnání, 11 % s návratem do sociálního života a 25 % se vztahy s osobami ve svém okolí.

Podle zaměstnanců mají osoby po propuštění nejvíce problémy s financemi a nalezením zaměstnání, u kterých vyšel stejný procentuální výsledek. Jako druhý nejčastější problém z nabídky odpovědí vnímají návrat odsouzených do sociálního života a jako poslední, problém se vztahy s osobami ve svém okolí.

Veřejnost si zřejmě kvůli předsudkům, kteří lidé vůči odsouzeným mají myslí, že největší problém budou odsouzení mít s nalezením zaměstnání. A to už z důvodu zmiňovaných předsudků, kdy „kriminálního“ nikdo nechce zaměstnat, anebo z důvodu, že nechtějí samotní propuštění pracovat. Dále si 28 % myslí, že budou mít ztížený návrat do sociálního života, 19 % respondentů vidí problém po propuštění ve vztazích s osobami v okolí odsouzeného a 24 % si stejně jako větší část odsouzených myslí, že vězně budou postihovat finanční problémy, které jsou nejčastějším problémem vedoucí k opětovnému návratu do vězení.

Obrázek 38 Setkání odsouzených s problémy po propuštění (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

K tomu, aby bylo zjištěno, jak tomu doopravdy s problémy po propuštění je, byla více trestaným položena otázka, zda vůbec po propuštění v minulosti problémy měli. Z celkového počtu 19 odsouzených, kteří byli ve výkonu již po několikáté, měly problémy pouze 3 osoby. 16 znovu trestaných respondentů nemělo v minulosti po propuštění problémy. Zbytek respondentů je ve vězení poprvé.

Výsledky a diskuse

Na základě výše popsaných výsledných dat z dotazníkového šetření jsou v následující kapitole shrnuty výsledky průzkumu v návaznosti na jednotlivé hypotézy.

5.5 Vyhodnocení hypotéz

H1: Předpokládám, že většina odsouzených má s přihlédnutím na fakt, že jsou ve VTOS, dostatečný sociální život.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

Tato hypotéza nebyla potvrzena, neboť jen 32 % odsouzených má pocit dostatečného sociálního života.

Věznice mohou být chápány jako instituce, ve kterých je sociální život vázán pravidly, která jsou charakteristická omezením společenského života a částečnou izolací od venkovního světa (Researchgate, 2016).

Na tuto hypotézu byly navázány další otázky, které rozvíjely potvrzení či vyvrácení hypotézy. První otázky směřovaly na zjištění komunikace odsouzených s rodinou a blízkými osobami.

Z výsledků vyplývá, že téměř většina odsouzených by pro zlepšení svého sociálního života uvítala, kdyby byly povoleny návštěvy jejich blízkých ve vyšší míře. Jak bylo uvedeno v teoretické části, aktuálně je ze zákona možnost návštěvy v počtu nejvýše 4 osob jednou za 2 týdny v trvání 90 minut (mimo pandemii COVID-19).

V době pandemie COVID-19 (od března 2020) byla zavedena alternativa osobních návštěv v podobě komunikace přes platformu SKYPE, což využívá pouze 44 % odsouzených respondentů, kteří zároveň zaznamenali díky videohovorům větší socializaci se svou rodinou. Za nižší % využívání této možnosti komunikace v porovnání s chtitěm povolení vyšší míry návštěv, může fakt, že tuto alternativu návštěv nenabízejí zatím všechny věznice. Hovory s rodinou a blízkými o délce 20-25 minut, probíhají v přesně určený čas, ve speciálních místnostech s potřebným technickým vybavením.

Přes platformu SKYPE komunikují vzdáleně v rámci projektu „SKYPE obhajoba“ se svými klienty i advokáti. Tento projekt zahájila VS společně s Českou advokátní komorou.

Každý hovor s advokáty musí probíhat bez přítomnosti dozorců a jeho délka je zhruba 1 hodina (Česká justice, 2020).

Další otázky se zabývaly vztahy odsouzených se svou rodinou po nástupu do VTOS a jejich vztahy ve vězení.

Zde z dotazníkového šetření vyplývá, že vztah s rodinou po nástupu do VTOS se změnil u 43 % odsouzených.

U většiny odsouzených osob se vztah s rodinou a blízkými po nástupu nebo v průběhu VTOS spíše zhorší. Často se totiž odsouzení potýkají s pocitem nejistoty, nemají povědomí o tom, co se děje doma a začnou členy své rodiny a blízké podezírat a obviňovat. Vytváří si domněnky a vystavují rodinu neúnosné situaci, kdy si členové připadají jako u výsledku (Raszková, Hoferková, 2012).

Tento zákonitý strach a nejistota jsou ještě více podpořeny v případě, že je z nějakého důvodu zpomalen nebo pozdržen oboustranný tok informací. Kromě zmiňovaného je tlak nedostatečného sociálního života způsoben i rozdílným vnímáním času uvnitř a vně věznice. Zatímco venku jsou osoby každodenně vystaveny náporu podnětů a informací, různých neodkladných nutností a potřeb okamžitých reakcí na stále se měnící situaci, uvnitř věznice, kde odsouzení mnohdy nemají dostatečný přehled o tom, co se děje za branami věznice, čas plyne zcela odlišně (Matoušek, 2007).

O tom, že odsouzení nemají dostatečný přehled o dění mimo areál věznice, vypovídá i výsledek výzkumu, kdy více jak polovina odsouzených odpověděla, že trpí nedostatkem informací. Co by uvítali pro zlepšení je to, kdyby měli možnost užívat internet.

Co se týče sociálních vztahů mezi odsouzenými, vznikají tzv. sociální skupiny, které jsou si ovšem velice podobné a mají zpravidla velice účelové zaměření. Z velké míry je podobnost jednotlivých sociálních skupin zapříčiněna mentalitou vězněných osob, které jsou odsouzené za protiprávní jednání. Zaměření je pak takové, aby bylo co nejvíce prospěchářské, za účelem vytěžit ze svého jednání a chování co nejvíce výhod. Ve skupině sdílejí členové společné cíle (hodnoty), k jejichž dosažení je zaměřena aktivita skupin a podle nichž je vytvořena skupinová hierarchie. Skupiny se zároveň ovlivňují a prolínají (Hadj Moussová, 2001). Mezi vězni tak vzniká spíše takzvaná spolupráce, než přátelství, což potvrzuje i vyhodnocení otázky, kde 92 % vězňů potvrdilo, že za branami věznice mají více přátel než ve vězení.

Pohledy zaměstnanců VS a veřejnosti se zde, až na otázku týkající se zavedení SKYPE komunikace, zcela od názorů odsouzených liší. Respondenti těchto kategorií se domnívají, že odsouzení mají s přihlédnutím na situaci, že jsou ve VTOS dostatečný sociální život a návštěvy by ve větší míře nezaváděli. V čem dochází ke shodě názorů, je zavedení komunikace přes platformu SKYPE, jako správný krok k socializaci odsouzeného s rodinou. S tímto názorem se ztotožňuje 87 % zaměstnanců a 58 % veřejnosti.

Problematika sociálního života a styků s vnějším světem je upravena v Evropských vězeňských pravidlech a to následovně:

- Odsouzeným musí být dovoleno komunikovat s jejich rodinou, jinými osobami a zástupci externích organizací v co možná nejvyšší míře, a to prostřednictvím přijímání návštěv těchto osob, písemné, telefonické nebo jiné formy komunikace
- Všechny návštěvy musí být organizovány tak, aby odsouzeným bylo umožněno rozvíjet a udržovat vztahy s rodinou co možná nejnornálnějším způsobem
- Vězeňská správa musí poskytovat pomoc odsouzeným při udržování dostatečných kontaktů se světem mimo areál věznice a za tímto účelem jim poskytovat příslušnou sociální podporu
- Veškeré informace obdržené o vážném onemocnění, nebo úmrtí blízkého, musí být odsouzenému neprodleně sděleny
- Pokud to okolnosti umožňují, mělo by být odsouzenému uděleno povolení k opuštění věznice, buď sám, nebo s eskortou, z důvodu navštívení svého nemocného příbuzného, účasti na pohřbu nebo z dalších humanitárních důvodů
- Odsouzenému musí být povoleno informovat rodinu okamžitě po nástupu do VTOS, nebo po přemístění do jiné organizační jednotky věznice, o chorobě, nebo vzniklém zranění ve vězení
- Po přijetí odsouzeného, úmrtí, vážném zranění, vážném onemocnění nebo při převozu odsouzeného do nemocnice, musí VS, pokud si vězeň nepřál, aby tak neučinila, neprodleně informovat manžela/manželku, nebo partnera/partnerku odsouzeného. V případě, že je vězeň svobodný či nežije v partnerském vztahu, kontaktuje se nejbližší příbuzný a případně další osoby, jejichž jména vězeň dříve uvedl

- Odsouzeným musí být poskytnuta možnost získávat pravidelné informace o dění ve světě, a to předplacením a četbou časopisů, novin nebo jiných publikací, sledováním televizních přenosů nebo poslechem rozhlasu. Zde soudní orgán může na určité časové období vydat jednotlivým případům výjimku na v tomto ohledu konkrétní zákaz
- VS musí zajistit podmínky k tomu, aby se odsouzení mohli účastnit hlasování ve volbách, referendu a účastnit se dalších aspektů veřejného života, pokud ovšem národní legislativa toto jejich právo neomezuje
- Odsouzeným musí být povolena komunikace se sdělovacími prostředky s výjimkou případů, kdy s ohledem na udržení bezpečnosti veřejného zájmu nebo ochrany integrity obětí, ostatních vězňů nebo pracovníků věznice existují závažné důvody pro zákaz (Prison Insider, 2020)

H2: Předpokládám, že u většiny odsouzených dochází k pozitivní změně jejich žebříčku hodnot bez potřeby po návratu do civilního života páchat opětovnou trestnou činnost.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

Tato hypotéza byla potvrzena, neboť podstatná většina, tedy 85 % dotazovaných odsouzených pocítuje na sobě samém pozitivní změnu v žebříčku svých hodnot, bez další potřeby páchat trestnou činnost.

Tuto hypotézu potvrzuje i otázka, která byla položena v návaznosti na dané téma, kdy 68 % trestně stíhaných uvedlo, že je ve VTOS poprvé.

Jelikož dochází k vyhodnocení hypotéz podle dat z dotazníkového šetření, došlo zde k potvrzení. Kdyby byla ovšem hypotéza vyhodnocována dle skutečností, došlo by k jednoznačnému zamítnutí.

V roce 2019 bylo soudem pravomocně odsouzeno 8 901 osob k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Nejčastěji byly ukládány tresty ve výměře do jednoho roku (60,2 % z uložených nepodmíněných trestů). Dále ve ukládány tresty ve výměře od 1 roku do 5 let (33,4 %), od 5 let do 15 let (6,1 %) a výjimečné tresty od 15 let do 25 let byly uloženy 0,3 % z celkového počtu.

Z celkového počtu odsouzených osob bylo soudem označeno za recidivisty 2 682 osob, z toho 1 284 recidivistům byl uložen nepodmíněný test odnětí svobody, což představuje 14,43 % z celkového počtu osob, které nastoupily do VTOS.

I přesto, že se zdá % recidivy nastoupených osob do VTOS za rok 2019 nízké, celková míra opakované kriminální činnosti v ČR dosahuje téměř 70 % (Ministerstvo vnitra České republiky, 2020).

Problém recidivy je zejména u trestných činů, jakými jsou: zanedbávání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí, či krádeže. Průvodním jevem celého tohoto recidivního koloběhu je pak zadluženost odsouzených, která se pobytem ve vězení jen zvyšuje (Statnizprava.cz, 2016).

Tabulka 24 Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2019

Kolikrát ve VTOS	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0×	6037	921	6958	36,32
1×	3788	339	4127	21,55
2×	2364	138	2502	13,06
3×	1730	90	1820	9,50
4×	1 189	49	1238	6,46
5×	862	23	885	4,62
6×	544	17	561	2,93
7×	352	8	360	1,88
8×	256	3	259	1,35
9×	164	2	166	0,87
10×	88	2	90	0,47
Více než 10×	186	3	189	0,99
Celkový součet	17 560	1 595	19 155	100,00

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR 2019, vlastní zpracování

Podle statistik VS bylo v roce 2019 ve VTOS 19 155 osob, což je nadprůměrně mnoho ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. ČR má šestý největší podíl osob ve vězení ze všech 43 zkoumaných evropských zemí (údaje z roku 2018). Na 100 tisíc obyvatel ČR připadá průměrně 178,85 vězně ve VTOS (World Prison Brief, 2021).

Navíc se ČR řadí mezi státy s problematikou přeplněnosti věznic. Procentuální využitelnost organizačních jednotek pro VTOS byla v roce 2019 105,91 % (Statistická ročenka, 2019).

Za přeplněnost věznic může i to, že se v ČR mnohem méně, než v ostatních zemích, uchyluje k alternativním trestům, jakými jsou finanční tresty, domácí vězení a mimo jiné i posílení probační a mediační služby. Navíc v ostatních zemích jsou na rozdíl od České republiky daleko častěji podmíněně propouštěni vězni již po částečném odpykání svého trestu.

Ke snížení recidivy by dle 72 % odsouzených nepomohlo ani zpřísnění samotného VTOS. Je zde ovšem otázkou, zda si odsouzení dokážou vůbec představit svůj výkon ve zhoršených podmínkách. Bez tolika možností, které jim současný systém nabízí.

Názory zaměstnanců VS a veřejnosti na nápravu odsouzených se zde jednoznačně shodují. Téměř většina je toho názoru, že k nápravě během VTOS nedochází. Jejich názor se tak sice neslučuje s názorem odsouzených, ovšem je totožný se skutečností.

Co se týče zavedení více restriktivních opatření ve věznicích, i zde mají zaměstnanci odlišný názor než odsouzení. 54 % zaměstnanců se totiž domnívá, že by restriktivnější opatření pomohla. Naopak názor nadpoloviční většiny veřejnosti se slučuje s osobami ve VTOS.

Návrhy na možná zpřísnění od respondentů budou sepsány v kapitole 5.7.

H3: Předpokládám, že pro většinu odsouzených není adekvátní výše jejich odměny za odvedenou práci, a že by chtěli dávat větší podíl na splácení svých dluhů.

Operacionalizace: většina $\geq$ více než 60 % respondentů ve VTOS

Tato hypotéza byla potvrzena, neboť jen 5 % ze všech odsouzených respondentů odpovědělo, že je s výší jejich odměny spokojeno. 35 % respondentů je pracovně nezařazených, takže na tuto otázku neodpovídali.

Odměňování odsouzených musí být v souladu s nařízením vlády o výši odměňování a podmínkách odsouzených ve VTOS zařazených do práce a podle Nařízení generálního ředitele o odměňování odsouzených zařazených do zaměstnání ve VTOS. Teorie systému odměňování je rozebrána v kapitole 3.3.5.

Aktuální denní zaměstnanost pracovních zařazených odsouzených je 49,06 %, což představuje 6 543 osob (stav k lednu 2021) (Vězeňská služba ČR, 2021).

Vzhledem k tomu, že detailní oficiální statistiky jsou naposledy za rok 2019, bude zde pro představu popsán tento rok. V roce 2019 byla průměrná denní zaměstnanost odsouzených 8 618 osob. Z toho bylo průměrně zaměstnáno 4 181 odsouzených v provozovnách hospodářské činnosti, 2 832 odsouzených ve vnitřním provozu a vlastní výrobě a průměrně 1 605 odsouzených u cizích subjektů.

Průměrná měsíční odměna vězňů byla 4 576 Kč, což představuje oproti předchozímu roku 2018 vzrůst o 231 Kč. Ke zvýšení průměrné měsíční mzdy odsouzených došlo z důvodu změny legislativy NV 361/2017 o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody. Nejvíce si odsouzení vydělali ve vnitřním provozu a vlastní výrobě, kde 2 832 pracujících odsouzených mělo průměrnou měsíční odměnu v hodnotě 5 301 Kč. V provozovnách Střediska hospodářské činnosti měli odsouzení průměrnou měsíční odměnu 4 220 Kč a odměna pracujících, kteří byli zaměstnáni u cizích podnikatelských subjektů, činila v průměru 4 623 Kč (Statistická ročenka VS, 2019).

Další otázka k vyhodnocení hypotézy se týkala rozúčtování odměny. Jak již bylo zmíněno v teorii, odměna odsouzených se po odečtení všech zákonem povinných srážek z hrubé mzdy rozděluje do 6 finančních složek, kam se peníze odvádějí. Největší podíl jde na úhradu nezaopatřených dětí a dále pak v pořadí podle procentuální výše na úhradu nákladů výkonu trestu, na kapesné, srážky nařízené soudem nebo orgánem státní správy, na úložné a na ostatní srážky. Tento aktuální systém rozúčtování však není pro 81 % odsouzených ideální. Ve 30 % by odsouzení dávali raději větší podíl na splácení dluhů, které 80 % odsouzených není po dobu VTOS schopno splatit a dále 29 % odsouzených by rádo dostávalo větší podíl formou kapesného.

I přesto, že druhá nejvyšší procentuální srážka z odměny odsouzeného jde na úhradu nákladů za výkon trestu (maximálně však 1 500 Kč za kalendářní měsíc), nadpoloviční většině přijde tento procentuální podíl adekvátní.

Co se týče názorů zaměstnanců a veřejnosti na dané téma finanční stránky odsouzených, 63 % zaměstnancům a 54 % veřejnosti přijde výše odměny odsouzených adekvátní. Pouze 3 % zaměstnanců a 6 % veřejnosti by odměnu zvýšili. Naopak 39 % zaměstnanců

a 31 % veřejnosti by průměrnou měsíční odměnu ještě snížila, či někteří by dokonce nechali pracovat odsouzené zadarmo, což by způsobovalo jejich ještě větší zadluženost, která je jedním z hlavních důvodů recidivy. Většině také nepříjde adekvátní výše odsouzenými placených nákladů na VTOS, protože skutečné měsíční náklady jsou mnohonásobně větší (průměrně 45 000 Kč/měsíc). Nastává zde opět stejný problém, jako u snížení výše odměny. Pokud by odsouzení měli platit za výkon trestu více, zvyšovala by se jejich zadluženost = důvod recidivy.

H4: Předpokládám, že většina recidivistů mělo po návrtu do civilního života problémy, či si odsouzení myslí, že budou mít problémy po návrtu do běžného života s osobami ve svém okolí.

Operacionalizace: většina = více než 60 % respondentů ve VTOS

Tato hypotéza nebyla potvrzena, neboť ze všech dotazovaných recidivistů mělo problémy po propuštění pouze 15,8 %.

Odsouzení dále odpovídali na otázku, kde měli na výběr 4 možnosti odpovědi s nejčastějšími problémy, se kterými se odsouzení po propuštění potýkají. Nejvíce odsouzených odpovědělo, že se domnívá, že po propuštění budou mít problémy s financemi (zadluženost, málo disponibilních financí apod.). Druhý nejčastější problém, který podle odsouzených může po propuštění nastat, jsou narušené vztahy s osobami ve svém okolí. Dále pak problémy s nalezením zaměstnaní a návratem do sociálního zázemí. Někteří odsouzení dále uvedli například obavy z drogové závislosti, či naopak, že nebudou mít žádné problémy.

Osoby propuštěné z vězení se často potýkají s problémy, na které nejsou zaměřeny programy zacházení ve výstupních odděleních. Největším problémem řady vězňů po propuštění jsou finanční dluhy, které navíc odsouzeným mnohdy vznikají po dobu jejich VTOS, nebo v době neschopnosti nalézt si zaměstnání. Podle statistik je nejčastější problém odsouzených již výše zmiňované zadlužení. Vězeňská služba eviduje přes 13 000 exekucí a dle kvalifikovaného odhadu probační a mediační služby se potýká s problémem splácení dluhů po propuštění až 80 % odsouzených.

Odsouzení ale čelí i dalším problémům, jakými jsou například ztráta sociální vazeb, pocit odmítání ze strany společnosti a samotná neschopnost se znovu začlenit do společenského života.

Vzhledem k tomu, že většina zaměstnavatelů vyžaduje čistý trestní rejstřík, setkávají se odsouzení hned s prvotním problémem při hledání zaměstnání. Tato situace nutí propuštěné vězně často pro získání financí k práci „načerno“. Změnit předsudky zaměstnavatelů na osoby s kriminální minulostí, zejména pak na ty, které byly odsouzeny za násilnou činnost, je komplikované stejně tak, jako změnit předsudky společnosti.

Propuštění často nemají ani místo, kde by mohli bydlet a jsou tak plně závislí na dávkách v hmotné nouzi a sociální podpoře.

Nejhůře na tom bývají ti vězni, kteří odpykávali svůj trest déle než 3 roky. Odsouzení po propuštění přicházejí do prostředí, které prošlo za dobu jejich výkonu změnou, a to mnohdy velmi výraznou – hibernace světa. Navíc u dlouhodobě trestaných se může projevat tzv. prizonizace. Jedná se o syndrom, kdy je dlouhodobě odsouzený zvyklý na vězeňské návyky a po propuštění, kdy najednou nemá vězeňský řád a přesné rozkazy, u něho dochází k dezorientaci a cítí se zmateně.

Zaměstnanci se domnívají, že největší problém, se kterým se odsouzení potýkají, je v nalezení zaměstnání a financemi. Dále vypsalí problémy se závislostmi na drogách a alkoholu, s nedodržováním zákonů a předpisů, s chtíčem pracovat, sami se sebou, se vzděláním, s partnerskými vztahy, využíváním dostupné pomoci, se špatnou prací kurátorů, s bydlením, s řádným životem, duševní péčí a recidivou.

Stejně jako zaměstnanci si i veřejnost myslí, že největší problém mají odsouzení s nalezením zaměstnání a dále s návratem do sociálního zázemí. U otevřené možnosti odpovědi pak vypsalí problémy odsouzených po propuštění se sebedřívěním, s recidivou, s beztrestným životem, se zaostáním ve vývoji doby, s životem, kde se musí sami rozhodovat (nemají režim jako ve věznici) a s předsudky.

5.6 Návrhy na opatření ke snížení recidivy

V roce 2016 byla představena nová koncepce vězeňství na dalších 10 let, jejímž cílem je změna fungování činnosti věznic tak, aby docházelo ke snižování recidivy.

Podstatou plánu pro snížení recidivy je dohled na cestu odsouzeného do vězení a zpět do civilního života. Součástí plánu je vytvoření pracovního a vzdělávacího plánu po dobu výkonu, pomoc se začleněním do společnosti po propuštění, modernizace zázemí pro vězně a vytváření podmínek pro zlepšování výhledů do budoucnosti vězňených osob.

Dohled pak je zintenzivněn v období před propuštěním tak, aby po propuštění měl odsouzený zabezpečené ubytování a práci (pokud není odsouzený proti) (Statnizprava.cz, 2016).

Během výzkumu byla zaměstnancům VS ČR a veřejnosti položena otázka: „*Jaká opatření byste zavedl/a, aby došlo ke snížení recidivy?*“ Jejich odpovědi jsou následující:

- *Celový systém uzavírání, nucené práce (úklid kolem silnic, různé výkopové práce) a hlavně nepředepisovat „x“ druhů tlumících léků nahrazují drogy, které mnozí vězni užívají a jsou na nich závislí*
- *Práva formou odměny. Nákupy, vycházky, návštěvy, telefony, balíky apod., všechny tyto "práva" přesunout z nárokových do nenárokových. Učinit z nich formy odměny za vzorné chování*
- *Větší tresty, a ne takový komfort ve věznici. Dle toho, co jsem slyšela, tak se tam vůbec nemají spatně*
- *Ukládání vyšších trestů za spáchané trestné činy, navýšení délky VTOS za páchaní kázeňských přestupků, pořadové cvičení atd.*
- *Za mě by se měli všichni zapojit do pracovních procesů, a ne jenom využívat výhod, které jim náš stát ve věznicích nabízí*
- *Má to být trest, takže bych jim omezil TV, telefony i návštěvy. Dovolil bych jen chodit do práce, aby spláceli své dluhy apod.*
- *Méně pohodlí, odpracovat si stravu apod., bez nároku na peněžní odměnu*
- *Zrušení kulturních akcí, možnosti vzdělávání, žádné posilovny, televize, či společenské besídky*
- *Méně volnočasových aktivit, více manuálních prací (opakující se odpověď)*
- *Tělesné tresty, zákaz pohybu, zákaz aktivit, zákaz kouření*
- *Žádné řízené zájmové činnosti, nejsou na dovolené*
- *Povinnost pracovat (nejčastější odpověď)*
- *Možná se inspirovat v USA, kde mají pro tyto typy trestaných programy a restrikce (Anonymní respondenti z dotazníkového šetření k této DP, 2021)*

5.7 Vyhodnocení náhledů na propuštěné odsouzené

Po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody chce mnoho vězňů za životem ve vězení udělat tlustou čáru a začít znovu, ovšem stále přetrvává řada stereotypních představ o osobách, které prošly „kriminálem“. Tyto osoby dostávají automaticky společenskou roli „kriminálník“, která je pro společnost signálem, že se dané osobě mají vyhnout, protože takový člověk není vhodný pro normální civilní život, takže návrat do svého života před VTOS nemusí být pro mnoho jedinců lehkou záležitostí (Matoušek, Pazlarová, 2014).

Lidé mají obavy a předsudky k osobám po výkonu i přesto, že většina z nich nedokáže vysvětlit, kde se jejich negativní postoj k propuštěným osobám z VTOS vzal. Negativní postoj je tak přirozeným důsledkem toho, že VTOS je společností vnímán jako významná sankce spojená s negativními skutečnostmi.

Předsudky vůči těmto osobám mnohdy vedou k dalšímu negativnímu odsouzení, projevující se výše psanou stigmatizací, určující charakteristiku osoby po VTOS, či až diskriminací.

Otázka „*Jak dle Vás společnost nahlíží na propuštění vězně z výkonu trestu odnětí svobody?*“ byla položena 170 respondentům. Po celkovém vyhodnocení bylo pouze 12 % odpovědí kladných či neutrálních ve prospěch odsouzených. Níže jsou vypsané vybrané odpovědi na postoj společnosti k osobám po VTOS, které veřejnost a zaměstnanci VS napsali:

- *Aniž by poznali, kvůli čemu byl/byla odsouzen/a, jsou bráni jako problémoví a nálepka trestaného/trestané se s nimi veze po zbytek života a jejich začlenění je těžké*
- *Záleží, za co byla daná osoba trestaná, zda byl člověk odsouzen správně atd. Je tady hodně faktorů, ale ten pohled je spíš negativní a společnost bude k takovým lidem spíše ostražitá*
- *Většinou je tam cítit “sociální stigmatizace”, nálepka kriminálního udělá dost. I když se tam člověk může dostat i nechtěnou chybou, ale tresty a prostředky by měly být takové, aby se recidiva snížila na minimum*

- *Zaleží, jaký byl důvod trestu. Krádež, majetková trestná činnost, podvod – to nějaká možná cesta nápravy je, dostávají šanci. Vědomě ublíží na zdraví, fyzické násilí anebo usmrcení – neodpustitelné, nechtěla bych vůbec takového člověka vidět propuštěného*
- *Mají stigma a je těžké to pro ně překonat, bez pomoci to zvládne jen minimum lidí. Měla by existovat větší externí podpora pro zpětné zařazení do společnosti, ale ta by měla začít ještě před koncem výkonu trestu*
- *S obavami, se strachem a nedůvěrou*
- *Přes prsty, nikoho nezajímá, zda byl odsouzen adekvátně nebo ne*
- *Jako na někoho, kdo byl ve vězení, házejí je do jedné škatulky a neřeší, kdo za co seděl*
- *Negativně. Dřív seděli většinou političtí vězni, takže kdo seděl před 80., toho bych měl i za frajera. Teď už sedí většinou opravdoví grázlové*
- *Podle toho, za co byl daný odsouzen. Celkově si myslím, že jsou lidé více odtažití a nedůvěřiví vůči odsouzeným*
- *"Skrz prsty" – automaticky na člověka pohlíží jako na něco zkaženého, aniž by tušili, co je ke spáchání trestného činu vedlo, ani o jaký čin se ve skutečnosti jednalo, jako vždy je tu boj s předsudky*
- *Nespolehliví, práci nevyhledávají, častá recidiva trestného činu*
- *Kouká se na ně přes prsty, ale nedivím se tomu, většina jsou problémoví lidé, kteří tam jsou zaslouženě*
- *Obzvlášť zaměstnavatel má podle mě stále potřebu nedůvěřovat propuštěnému*
- *Jako na vězně, ten šrám se s nimi nese všude*
- *Jako na lidi s kriminální minulostí*
- *Různě. Podle druhu TČ – jsou "džentlenské" (daňové úniky apod.) a jsou široce odsuzované (dopravní nehody, TČ na dětech)*
- *S předsudky a zažitým stereotypem k osobě propuštěné z výkonu trestu*

- *Další odpovědi respondentů: špatně, s respektem, společnost tyto lidi odsuzuje, negativně, problémově, opovržlivě, s opatrností, shora, je to individuální, povrchně, s nedůvěrou, s opatrností, shora, jako na chudáčky. (Anonymní respondenti z dotazníkového šetření k této DP, 2021)*

6 Závěr

Na začátku diplomové práce bylo definováno, že Vězeňská služba ČR se denně podílí na zajišťování státní bezpečnosti a plní své povinnosti v oblasti zajišťování potřeb pro VTOS, které jsou soudy uloženy obviněným z trestné činnosti.

Vzhledem k zaměření empirického výzkumu na osoby ve VTOS, se práce ve druhé části zaměřila na definici a popis trestu odnětí svobody.

Za trestnou činnost je spravedlivé viníkovi uložit spravedlivou sankci/trest. Z důvodu co nejvyšší individualizace trestu je v České republice velice rozmanité spektrum trestů.

VTOS byl v dřívějších dobách vykonáván bez širší diferenciaci. Současnost ovšem vyžaduje, aby z důvodu osobních individuálních zvláštností jedinců, byl jednotlivým skupinám VTOS přizpůsoben tak, aby došlo k opětovnému zapojení odsouzeného do civilního života. I u skladby vězňů došlo ke značné změně. V dnešní době narostl počet trestných činů za relativně nové trestné činy (daňového podvodu). Ke změnám došlo i v souvislosti s nárůstem vězňů závislých na omamných látkách, s psychickými poruchami, odsouzených k výjimečným trestům, mladistvých odsouzených osob a nárůstu počtu cizinců.

Třetí část teoretické části se zabývala analýzou hospodaření Vězeňské služby ČR za posledních 5 hospodářských období, s největší pozorností na rok 2019, kde je třeba jako hlavní podotknout skutečnost, že VS je nejnákladnější složkou české justice, jejíž výdaje v roce 2019 dosahovaly výše přes 11 miliard Kč, které jsou z největší části hrazeny z financí ze státního rozpočtu.

Empirický výzkum se zaměřoval na zjištění názorů odsouzených, zaměstnanců vězeňské služby a veřejnosti na čtyři oblasti týkající se odsouzených.

Na začátku práce byly vymezeny 4 základní hypotézy, které si práce kladla za cíl potvrdit, či vyvrátit.

Z výsledků je patrné, že odsouzení i přes všechny programy a aktivity nemají dostatečný sociální život. Chybějí jim rodiny, se kterými se jim mnohdy změnil po nástupu do výkonu trestu vztah, nemají ve vězení tolik přátel, jako za branami věznice a mnohdy ani nezískávají potřebný přehled o veřejných záležitostech, které by měli prostřednictvím novin, časopisů, rozhlasu a TV získávat. První hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Druhá hypotéza týkající se změny žebříčku hodnot (nápravy) byla potvrzena, protože dle výsledků z výzkumu by k nápravě v osobu bez potřeby páchat trestnou činnost docházelo u

valné většiny odsouzených. Tyto výsledky jsou ovšem zcela v rozporu s reálnými statistikami, které uvádí, že v ČR dosahuje procentuální výše opětovného spáchání trestné činnosti (recidivy) téměř 70 %.

Nejčastější problém odsouzených je podle relevantních zdrojů nedostatek finančních prostředků a zadluženost. Tohoto problému se většinou nejsou schopni zbavit ani během pobytu ve věznici, a to i přesto, že by dle výzkumu chtěli odsouzení dávat větší procento z odměny právě na splácení dluhů. Naopak, dluhy se jim stále navyšují a po propuštění z výkonu páchají opětovnou trestnou činností k získání peněz, za kterou jsou opět posláni do vězení. O tom, že dluhy není většina schopna během výkonu trestu splatit, vypovídá i výše odměny za odvedenou práci, se kterou není spokojena většina odsouzených a která je v porovnání s běžnou odměnou v zaměstnání opravdu nízká. Této oblasti se týkala třetí hypotéza, která byla potvrzena.

Co bylo z výsledků empirického výzkumu opravdu zajímavé, je zamítnutí čtvrté hypotézy, kdy pouze 3 z 19 znovu trestaných respondentů mělo po propuštění z VTOS problémy. Otázkou zde tedy na odsouzené zůstává, proč mají potřebu páchat opětovnou trestnou činnost, když je po propuštění netíží žádné problémy?

V případě odpovědí vězeňské služby a veřejnosti na výkon trestu, zde docházelo ve většině případů k názorové shodě. Jednalo se většinou o odpovědi, které nebyly ve prospěch odsouzených.

Na základě dat z otevřených otázek v dotaznících pro zaměstnance a veřejnost, byl vypracován souhrn návrhů na nová opatření, která by vedla ke snížení recidivy a přehled názorů na propuštěné odsouzené. I v tomto případě byla většina návrhů na zpřísnění výkonu trestu a názorů na odsouzené negativní.

Velké % společnosti totiž vidí odsouzené jako něco zkaženého, na jejichž zaopatření a právní potrestání, za které si mohou odsouzení sami, jde určité % z jejich platu/mzdy. Především nízká osvěta o vězeňství má za následek, že se většina společnosti staví k VTOS stále radikálně. Trestem rozumí odplatu osobě vykonávající trestnou činnost, a čím tvrdší trest je, tím lepší. Odsouzení by neměli mít právo na nic jiného, než na práci, kterou by si odpracovali náklady na svůj pobyt ve vězení. Tomuto názorovému přístupu je však potřeba vytknout jeho krátkozrakost. Drtivá většina vězňů se totiž z VTOS do civilního života jednou vrátí a stále to budou členi naší rodiny, opět se stanou našimi sousedy, pracovními partnery a stále se budou pohybovat v našem okolí. Je proto v zájmu celé

společnosti působit na vězně tak, aby docházelo k co největší nápravě, ke změně jejich žebříčku hodnot a celkovému postavení k životu.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

- BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS, 2011. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.
- BLATNÍKOVÁ, Šárka, 2004. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8024-2.
- HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana, 2001. *Kapitoly ze sociální psychologie*. Liberec: Technická univerzita. ISBN 80-708-3562-1.
- HÁLA, Jaroslav, 2005. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 80-867-0805-5.
- JŮZL, Miloslav, 2012. *Penitenciaristika a penologie*. Brno: Institut mezioborových studií Brno. ISBN 978-80-87182-24-6.
- KALVODOVÁ, Věra, 2016. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-163-7.
- KRATOCHVÍL, Vladimír, KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK a Jan PROVAZNÍK, ed., 2018. *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně = Acta Universitatis Brunensis, Iuridica, č. 608. ISBN 978-80-210-8921-1.
- MATOUŠEK, Jan, 2007. *Sborník z konference "Z vězení venku": Olomouc, 27. listopadu 2007*. Olomouc: Charita Olomouc. ISBN 978-80-254-1056-1.
- MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ, 2014. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0697-2.
- PILNÝ, Jaroslav, 2007. *Ekonomika veřejného sektoru*. Vyd. 2., (upr. a dopl.). Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7395-021-7.
- RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ, 2012. Vliv rodiny na jedince ve výkonu trestu odnětí svobody. In. SOCIALIA 2012. „Rodina a sociálně patologické jevy“. Sborník

abstraktů z mezinárodní konference konané v Hradci Králové. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-232-4.

SOCHŮREK, Jan, 2007. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-204-3.

SOCHŮREK, Jan, 2007. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-203-6.

SVOBODA, Milan, ed., 2019. *Vězeňství II: Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7631-004-9.

ŠTĚRBA, Vladislav, 2007. *Penologie*. Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-48-5.

UHLÍK, Jan, 1997. *F.J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*, Praha: Vězeňská služba ČR.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 80-717-8802-3.

Zákonné normy a interní předpisy

Nářízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 45/2013, kterým se stanoví podmínky provozování hospodářské činnosti ve VS ČR

Nářízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 30/2014, o stravování ve Vězeňské službě České republiky

Nářízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 1/2017, o rozpočtu Vězeňské služby České republiky

Nářízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 19/2018, o vedení účetnictví ve VS ČR

Nářízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

Rozbor hospodaření s rozpočtovými prostředky za rok 2019, Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky

Vnitřní řád pro obviněné Vazební věznice Teplice 2018

Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Praha – Ruzyně 2019

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážci České republiky

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Internetové zdroje

Advokáti zahájili Skype obhajoby, urychlil je nouzový stav, 2020. In: *Česká justice* [online]. 2020 [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/04/advokati-zahajili-skype-obhajoby-urychlil-nouzovy-stav/>

Aktuální počty zaměstnaných vězňů, 2021. In: *Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu/>

Cíle nové koncepce vězeňství do roku 2025: snížení recidivy pomocí vzdělávání a zaměstnávání vězňů a péče o propuštěné, 2016. In: *Statnisprava.cz* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/cile_nove_koncepce_vezenstvi_do_roku_2025:_snizeni_recidivy_pomoci_vzdelavani_a_zamestnavani_veznu_a_pece_o_propustene_16010808_47373159

Časový rozvrh dne pro obviněné, 2021. *Vazební věznice a ÚPVZD Brno – Vězeňská služba ČR* [online]. Brno [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-a-uvzd-brno/o-nas/vykon-vezenstvi/casovy-rozvrh-dne-pro-obvinene/>

Domov sv. Karla Boromejského. In: *Citybee* [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.citybee.cz/mobilni/m-detail-vizitky/:id/3300/fb/1/>

European Prison Rules, 2020. *Prison insider* [online]. [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.prison-insider.com/en/articles/regles-penitentiaires-europeennes-faire-avancer-la-discussion>

Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021. In: *Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/>

Koncepce vězeňství do roku 2025 [online], 2016. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Oddělení výkonu trestu pro odsouzené ženy. In: *Vazební věznice Praha Ruzyně Vězeňská služba ČR* [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne/probehle-akce/oddeleni-vykonu-trestu-pro-odsouzene-zeny/>

O nás, 2021. *Akademie VS ČR – Vězeňská služba ČR* [online]. Stráž pod Ralskem [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/akademie-vs-cr/o-nas/>

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2015. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2016. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha, 2016 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2017. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statisticka-rocenka-pro-rok-2017/>

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2018. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statisticka-rocenka-pro-rok-2018/>

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2019. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-V%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A9-slu%C5%BEby-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky-za-rok-2019.pdf>

ŠŤASTNÁ, Renáta, 2018. Na návštěvě: Vazební věznice Praha-Ruzyně, oddělení výkonu trestu, objekt Velké Přílepy. *Náš region* [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/na-navsteve-vazebni-veznice-praha-ruzyne-oddeleni-vykonu-trestu-objekt-velke-prilepy-56729/>

ŠŤASTNÁ, Renáta, 2018. *Přílepský zpravodaj* [online]. In: Velké Přílepy [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <http://www.velke-prilepy.cz/data/editor/file/prilepsky-zpravodaj/prilepsky-zpravodaj-2018-3.pdf>

The Structure of the Inmate Population in Czech Prisons, 2021. *Researchgate* [online]. [cit.2021-03-30]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/288455033_The_Structure_of_the_Inmate_Population_in_Czech_Prisons

Vazební věznice Praha Ruzyně, 2021. In: *Vazební věznice Praha Ruzyně – Vězeňská služba ČR* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne/>

Věznice Stráž pod Ralskem, 2021. In: *Věznice Stráž pod Ralskem – Vězeňská služba ČR* [online]. Stráž Pod Ralskem [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-straz-pod-ralskem/>

Věznice Světlá nad Sázavou, 2021. In: *Věznice Světlá nad Sázavou – Vězeňská služba ČR* [online]. Světlá nad Sázavou [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/>

VLČEK, František, 2014. V opraveném oddělení ruzyňské věznice čeká vězně zábava a luxus. *IDnes.cz* [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rekonstrukce-vazebni-veznice-praha-ruzyne.A140114_164408_praha-zpravy_mav

Výhody zaměstnávání odsouzených, 2021. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/vyhody-zamestnavani-odsouzenych/>

Výroční zpráva za rok 2015, 2015. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/svobodny-pristup-k-informacim/vyrocní-zpravy-o-poskytovani-informaci/>

Výroční zpráva za rok 2016, 2016. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/svobodny-pristup-k-informacim/vyrocní-zpravy-o-poskytovani-informaci/>

Výroční zpráva za rok 2017, 2017. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/03/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-VS-%C4%8CR-2017_final.pdf

Výroční zpráva za rok 2018, 2018. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-VS-%C4%8CR-2018.pdf>

Výroční zpráva za rok 2019, 2019. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/03/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-VS-%C4%8CR-2019.pdf>

World Prison Brief, 2021. *Prison studies* [online]. [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/czech-republic>

Zabezpečovací detence, 2021. *Věznice a ÚPVZD Opava - Vězeňská služba ČR* [online]. Brno [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-a-uvzd-opava/o-nas/zabezpecovaci-detence/>

Základní informace, 2021. *Věznice Stráž pod Ralskem – Vězeňská služba ČR* [online]. Stráž pod Ralskem [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-straz-pod-ralskem/o-nas/zakladni-informace/>

Základní informace, 2021. *Věznice Světlá nad Sázavou – Vězeňská služba ČR* [online]. Světlá nad Sázavou [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/zakladni-informace/>

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2019 [online], 2020. In.: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2019.aspx>

Přílohy

- Příloha A   Dotazník pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody
- Příloha B   Dotazník pro zaměstnance Vězeňské služby České republiky
- Příloha C   Dotazník pro veřejnost

Příloha A Dotazník pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody

DOTAZNÍK PRO OSOBY VE VTOS

Dobrý den, prosím o vyplnění krátkého dotazníku. Vámi zvolenou odpověď zaškrtněte. Děkuji.

Pohlaví:

Muž Žena

Věk:

18-30 31-50 50 a více

Po kolikáté jste ve výkonu trestu?

Poprvé Po několikáté

Pokud jste ve výkonu trestu již po několikáté, je to stále za stejný trestný čin?

Ano Ne

Máte pocit, že za dosavadní dobu výkonu Vašeho trestu došlo k pozitivní změně v žebříčku Vašich hodnot?

Ano Ne

Změnil se Váš vztah s rodinou po nastoupení do výkonu trestu?

Ano Ne

Myslíte si, že by návštěvy Vašich blízkých měly být povoleny ve vyšší míře?

Ano Ne

Pomohlo Vám zavedení Skype komunikace k větší socializaci s Vaší rodinou?

Ano Ne Nevyužívám možnost komunikovat přes Skype

Je Váš sociální život ve výkonu trestu dostatečný (získání přátel, komunikace s rodinou)?

Ano Ne

Máte ve věznicí více přátel než za branami věznice?

Ano Ne

Myslíte si, že máte dostatečný přehled o tom, jaké události se dějí ve světě (mimo areál věznice)?

- Ano Ne

Pokud byla Vaše odpověď v předchozí otázce NE, domníváte se, že by v získání přehledu o dění ve světě pomohlo povolení používat internet?

- Ano Ne

Myslíte si, že by zavedení více restriktivních opatření ve věznicích (přísnějšího výkonu trestu) vedlo ke snížení recidivy (opětovného spáchání trestného činu)?

- Ano Ne

Zdá se Vám Vámi placená výše nákladů za výkon trestu adekvátní?

- Ano Ne

Je pro Vás adekvátní výše odměny, kterou dostáváte za Vámi odvedenou práci v zaměstnání?

- Ano Ne Nejsem zaměstnaný

Jste schopen/schopna za dobu svého výkonu trestu splatit Vaše dluhy?

- Ano Ne

Vyhovuje Vám současný systém rozdělování Vašich financí?

- Vyhovuje mi dosavadní rozdělení Chtěl/a bych dávat větší podíl na splácení dluhů Chtěl/a bych ukládat větší podíl na spoření Chtěl/a bych získávat větší podíl v podobě kapesného

S čím si myslíte, že budete mít po propuštění z výkonu trestu problémy? (možnost zaškrtnout více odpovědí)

- S nalezením zaměstnání S návratem do sociálního zázemí Se vztahy s osobami v okolí S financemi

Pokud jste již více trestaný/á a byl/a jste z výkonu trestu v minulosti propuštěn/a, měl/a jste problémy se začleněním do běžného života?

- Ne Ano Jsem ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé

Příloha B Dotazník pro zaměstnance Vězeňské služby České republiky

DOTAZNÍK PRO ZAMĚSTNANCE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

Dobrý den, prosím o vyplnění krátkého dotazníku. Vámi zvolenou odpověď zaškrtněte. Děkuji.

Pohlaví:

- Muž
 Žena

Věk:

- 18 - 30
 31 - 50
 51 a více

Jak dlouho již pracujete ve vězeňské službě?

- Méně než 5 let
 6 - 15 let
 16 a více let

Máte pocit, že u většiny odsouzených během VTOS dochází k pozitivní změně jejich žebříčku hodnot?

- Ano
 Ne

Myslíte si, že by návštěvy ve věznicích měly být povoleny ve větší míře?

- Ano
 Ne

Vnímáte jako správný krok zavedení Skype komunikace k větší socializaci odsouzeného s rodinou?

- Ano
 Ne

Domníváte se, že odsouzení mají ve výkonu trestu dostatečný sociální život?

- Ano
 Ne

Myslíte si, že by zavedení více restriktivních opatření ve věznicích (přísnějšího výkonu trestu) vedlo ke snížení recidivy (opětovného spáchání trestného činu)?

- Ano
 Ne

V případě, že Vaše předchozí odpověď byla ANO, jaká opatření byste zavedl/a?

Zdá se Vám výše nákladů za výkon trestu, kterou platí odsouzení, adekvátní? (1500,-/měsíc)

- Ano
 Ne

Domníváte se, že je výše odměny, kterou odsouzený dostává za odvedenou práci v zaměstnání, adekvátní?

- Ano
 Ne

Přijde Vám správný současný systém rozúčtování odměny odsouzených?

- Ano
 Měla by být posílána větší částka na splácení dluhů
 Měla by být posílána větší částka na spoření
 Měl by dostávat odsouzený větší výši kapesného

S čím si myslíte, že mají odsouzení po propuštění z výkonu trestu problémy? (možnost zaškrtnout více odpovědí)

- S nalezením zaměstnání
 S návratem do sociálního zázemí
 Se vztahy s osobami ve svém okolí
 S financemi
 S čím dle Vás mají dále problémy?

Jak dle Vás společnost nahlíží na propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody?

Dotazník pro veřejnost Vězeňský systém ČR

Dobrý den, prosím o vyplnění krátkého dotazníku k mé DP. Moc děkuji.

Pohlaví:

- Muž
 Žena

Věk:

- 18 - 30
 31 - 50
 51 a více let

Je ve Vašem blízkém okolí člověk, který aktuálně je nebo v minulosti byl ve výkonu trestu odnětí svobody?

- Ano
 Ne

Pokud aktuálně je nebo v minulosti byl někdo z Vaší rodiny odsouzený k výkonu trestu odnětí svobody, změnil se Váš vztah k dané osobě?

- Ano
 Ne
 Nikdo z mé rodiny nebyl nikdy ve výkonu trestu odnětí svobody

Máte pocit, že u většiny odsouzených během výkonu trestu odnětí svobody dochází k pozitivním změnám jejich žebříčku hodnot?

- Ano
 Ne

Myslíte si, že by návštěvy blízkých osob měly být povoleny ve větší míře? (aktuálně je možnost návštěvy v počtu nejvýše 4 osob jednou za 2 týdny v trvání devadesáti minut)

- Ano
 Ne

Vnímáte jako správný krok zavedení Skype komunikace k větší socializaci odsouzeného s rodinou?

Ano

Ne

Domníváte se, že odsouzení mají ve výkonu trestu dostatečný sociální život?

Ano

Ne

Myslíte si, že by zavedení více restriktivních opatření ve věznicích (přísnějšího výkonu trestu) vedlo ke snížení recidivy (opětovného spáchání trestného činu)?

Ano

Ne

V případě, že Vaše předchozí odpověď byla ANO, jaké opatření byste zavedl/a?

Zdá se Vám výše nákladů za výkon trestu, kterou platí odsouzení, adekvátní? (odsouzení hradí: 1500,-/měsíc, výše nákladů celkem: cca 39 000,-/měsíc)

Ano

Ne

Domníváte se, že výše odměny, kterou odsouzení dostávají za odvedenou práci v zaměstnání, je adekvátní? (6 600,- až 16 200,- dle druhu práce)

Ano

Ne, měli by dostávat více

Ne, měli by dostávat méně

S čím si myslíte, že mají odsouzení po propuštění z výkonu trestu největší problémy? (možnost zaškrtnout více odpovědí)

S nalezením zaměstnání

S návratem do sociálního zázemí

Se vztahy s osobami v okolí

S financemi

S čím dále mají dle Vás problémy:

Jak dle Vás společnost nahlíží na propuštěné osoby z výkonu trestu?